

Arbetsmarknad och arbetsliv

14

Förslag till statsbudget för 2010

Arbetsmarknad och arbetsliv

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	11
2	Arbetsmarknad och arbetsliv	13
2.1	Omfattning	13
2.2	Utgiftsutveckling	13
2.3	Skatteutgifter	15
2.4	Utvecklingen på arbetsmarknaden	16
3	Arbetsmarknad	21
3.1	Omfattning	21
3.2	Utgiftsutvecklingen	21
3.3	Mål	22
3.3.1	Målet för arbetsmarknadspolitiken	22
3.3.2	EU:s integrerade riktlinjer för tillväxt och sysselsättning	22
3.4	Resultat och analys	22
3.4.1	Reformeringen av Arbetsförmedlingen	24
3.4.2	Kompletterande aktörer till Arbetsförmedlingen	25
3.4.3	Arbetslöshetsförsäkringen	26
3.4.4	Insatser för att förhindra felaktiga utbetalningar	28
3.4.5	Jobb- och utvecklingsgarantin	29
3.4.6	Särskilt anställningsstöd	30
3.4.7	Ungdomar	31
3.4.8	Nystartsjobb	32
3.4.9	Särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga	34
3.4.10	Insatser för ökad integration	37
3.4.11	Arbetslivsinriktad rehabilitering	39
3.4.12	Europeiska socialfonden	41
3.5	Riksrevisionens iakttagelser	43
3.6	Politikens inriktning	46
3.6.1	Ytterligare förstärkning av den aktiva arbetsmarknadspolitiken	47
3.6.2	Förstärkta insatser till personer som lämnar sjukförsäkringen	49
3.6.3	Nyanlända invandrares etablering	52
3.6.4	Åtgärder för att förebygga felaktiga utbetalningar	53
3.6.5	Förenklade och förbättrade regler för företagare	53
3.6.6	Överhoppningsbar tid för familje- och jourhemsföräldrar	53

3.6.7	Bättre beslutsunderlag för arbetsmarknadspolitiken	54
3.7	Budgetförslag	54
3.7.1	1:1 Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader	54
3.7.2	1:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	55
3.7.3	1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser	58
3.7.4	1:4 Lönebidrag och Samhall m.m.....	61
3.7.5	1:5 Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige	63
3.7.6	1:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2007–2013	64
3.7.7	1:7 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering	65
3.7.8	1:8 Inspektionen för arbetslöshetsförsäkring	66
3.7.9	1:9 Bidrag till administration av grundbeloppet	67
3.7.10	1:10 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten	67
3.7.11	1:11 Bidrag till lönegarantiersättning	68
4	Arbetsliv	71
4.1	Omfattning	71
4.2	Utgiftsutveckling.....	72
4.3	Mål.....	72
4.3.1	Målet för arbetslivspolitiken	72
4.3.2	EU:s integrerade riktlinjer för tillväxt och sysselsättning	73
4.4	Resultat och analys Arbetsmiljö	73
4.4.1	Resultat Arbetsmiljö	73
4.4.2	Analys och slutsatser arbetsmiljö	78
4.5	Resultat och analys arbetsrätt	80
4.5.1	Resultat utifrån indikatorerna.....	80
4.5.2	Analys och slutsatser arbetsrätt.....	84
4.6	Resultat och analys Lönebildning.....	85
4.6.1	Resultat utifrån indikatorerna.....	85
4.6.2	Analys och slutsatser Lönebildning	88
4.7	Revisionens iakttagelser	89
4.8	Politikens inriktning.....	89
4.8.1	Utgångspunkter.....	89
4.8.2	Förnyelse av arbetsmiljöpolitiken	90
4.8.3	Trygghet för företagare.....	92
4.8.4	Företagshälsovård.....	92
4.8.5	Flexibilitet, trygghet och inflytande i arbetslivet	92
4.8.6	Lönebildning.....	92
4.9	Budgetförslag.....	93
4.9.1	2:1 Arbetsmiljöverket.....	93
4.9.2	2:2 Arbetsdomstolen	95
4.9.3	2:3 Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar	96
4.9.4	2:4 Internationella arbetsorganisationen (ILO).....	96
4.9.5	2:5 Medlingsinstitutet	97

Tabell- och figurförteckning

Anslagsbelopp.....	12
Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområdet	14
Tabell 2.2 Härledning av ramnivån 2010–2012. Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och Arbetsliv.....	15
Tabell 2.3 Ramnivå 2010 realekonomiskt fördelad, Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och Arbetsliv.....	15
Tabell 2.4 Skatteutgifter inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och Arbetsliv, netto	16
Tabell 2.5 Arbetslöshet under det första halvåret 2009 (15–74 år).....	18
Figur 2:1 Samband på arbetsmarknaden första halvåret 2009 (15–74 år)	18
Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom område Arbetsmarknad.....	21
Tabell 3.2 Kvalificeringsgrunder för personer som hade nystartsjobb under perioden januari–april 2009	33
Tabell 3.3 Antalet personer i särskilda insatser för sökande med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga samt andelen övergångar till arbete.....	35
Tabell 3.4 Antal inskrivna vid Arbetsförmedlingen som fått en anställning hos Samhall, antal ombytessökande från Samhall samt andel ombytessökande som har övergått till arbete utan stöd	36
Tabell 3.5 Antal personer som får stöd för arbetshjälpmedel, personligt biträde och vissa andra insatser för personer med funktionsnedsättning.....	36
Tabell 3.6 Anslagsutveckling	54
Tabell 3.7 Uppdragsverksamhet.....	54
Tabell 3.8 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:1 Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader	55
Tabell 3.9 Anslagsutveckling	55
Tabell 3.10 Specifikation av anslag till vilka överföringar görs från anslag 1:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	57

Tabell 3.11 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	58
Tabell 3.12 Anslagsutveckling.....	58
Tabell 3.13 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden.....	59
Tabell 3.14 Volymer och utgifter arbetsmarknadspolitiska program	60
Tabell 3.15 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser	61
Tabell 3.16 Anslagsutveckling.....	61
Tabell 3.17 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden.....	62
Tabell 3.18 Program för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga (Samhall AB och lönebidrag m.m.)	63
Tabell 3.19 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:4 Lönebidrag och Samhall m.m.	63
Tabell 3.20 Anslagsutveckling.....	63
Tabell 3.21 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:5 Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige.....	64
Tabell 3.22 Anslagsutveckling.....	64
Tabell 3.23 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden.....	65
Tabell 3.24 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2007–2013	65
Tabell 3.25 Anslagsutveckling.....	65
Tabell 3.26 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden.....	66
Tabell 3.27 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:7 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering.....	66
Tabell 3.28 Anslagsutveckling.....	66
Tabell 3.29 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:8 Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen.....	67
Tabell 3.30 Anslagsutveckling.....	67
Tabell 3.31. Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:9 Bidrag till administration av grundbeloppet.....	67
Tabell 3.32 Anslagsutveckling.....	67
Tabell 3.33 Anslagsutveckling.....	68

Tabell 3.34 Nettoutgifter m.m. för anslaget 1:11 Bidrag till lönegarantiersättning första halvåret 2008 respektive 2009	69
Tabell 3.35 Företagskonkurser m.m. budgetåret 2006 – första halvåret 2009	69
Tabell 3.36 Antal personer med lönegarantiersättning m.m. 2006 – första halvåret 2009	69
Tabell 3.37 Antal personer med lönegarantiersättning m.m. uppdelat på företagskonkurs och företagsrekonstruktion 2008 – första halvåret 2009	70
Tabell 3.38 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:11 Bidrag till lönegarantiersättning.....	70
Tabell 4.1 Utgiftsutveckling inom område Arbetsliv	72
Tabell 4.2 Antal tillsynsbesök 2005–2008	76
Tabell 4.3 Antal besökta arbetsställen 2005–2008.....	76
Tabell 4.4 Deltidsanställning eller tidsbegränsad anställning, 2003–2008	80
Tabell 4.5 Deltidsarbete, 2003–2008	81
Tabell 4.6 Tidsbegränsad anställning 2003–2008.....	81
Tabell 4.7 Målstatistik för Arbetsdomstolen 2006–2008.....	84
Tabell 4.8 Genomströmningstid för mål vid Arbetsdomstolen 2006–2008	84
Tabell 4.9 Antal förlorade arbetsdagar på grund av konflikt 2003–2008.....	86
Tabell 4.10 Löneutveckling per timme för hela arbetsmarknaden, 2001–2008.....	87
Tabell 4.11 Totala löneutvecklingen per timme inom näringslivet, 2001–2008.....	87
Tabell 4.12 Anslagsutveckling	93
Tabell 4.13 Uppdragsverksamhet.....	93
Tabell 4.14 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden	94
Tabell 4.15 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 2:1 Arbetsmiljöverket	95
Tabell 4.16 Anslagsutveckling	95
Tabell 4.17 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 2:2 Arbetsdomstolen.....	96
Tabell 4.18 Anslagsutveckling	96
Tabell 4.19 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 2:3 Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar.....	96
Tabell 4.20 Anslagsutveckling	96

Tabell 4.21 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 2.4 Internationella arbetsorganisationen (ILO)	97
Tabell 4.22 Anslagsutveckling.....	97
Tabell 4.23 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 2:5 Medlingsinstitutet.....	97

Diagramförteckning

Diagram 4.1 Antal dödsfall i arbetsolyckor 1992–2008	73
Diagram 4.2 Antal anmälda arbetsolyckor i Sverige 1992–2008.....	74
Diagram 4.3 Antal anmälda arbetsolyckor med mer än tre sjukdagar inom EU15 och Sverige 1997–2006	74
Diagram 4.4 Antal anmälda arbetssjukdomar 1992–2008.....	74
Diagram 4.5 Andel av sjukfrånvaron som uppges bero på arbetsorsakade besvär 1997–2008	75
Diagram 4.6 Anställda och ohälsa, upplevda besvär hos kvinnor 1994–2007.....	75
Diagram 4.7 Anställda och ohälsa, upplevda besvär hos män 1994–2007.....	75
Diagram 4.8 Veckoarbetstid	80
Diagram 4.9 Antal medlingsärenden i riksavtalsförhandlingar där Medlingsinstitutet/Statens förlikningsmannae Expedition förordnat medlare 2000–2008	86

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 1:3 *Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser* ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 525 000 000 kronor under 2011–2013 (avsnitt 3.7.3),
2. bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 1:4 *Lönebidrag och Samhall m.m.* ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 9 500 000 000 kronor under 2011–2013 (avsnitt 3.7.4),
3. bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 1:6 *Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2007–2013* ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 950 000 000 kronor under 2011–2015 (avsnitt 3.7.6),
4. bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 1:7 *Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering* ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 10 800 000 kronor under 2011–2013 (avsnitt 3.7.7),
5. bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 2:1 *Arbetsmiljöverket* ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 18 400 000 kronor under 2011 (avsnitt 4.9.1),
6. för budgetåret 2010 anvisar anslagen under utgiftsområde 14 *Arbetsmarknad och arbetsliv* enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp*Tusental kronor*

Anslag		Anslagstyp	
1:1	Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader	ramanslag	5 955 092
1:2	Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	ramanslag	53 705 710
1:3	Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser	ramanslag	8 025 400
1:4	Lönebidrag och Samhall m.m.	ramanslag	15 215 406
1:5	Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige	ramanslag	106 088
1:6	Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2007–2013	ramanslag	1 095 000
1:7	Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering	ramanslag	27 349
1:8	Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen	ramanslag	55 104
1:9	Bidrag till administration av grundbeloppet	ramanslag	52 008
1:10	Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten	ramanslag	8 303
1:11	Bidrag till lönegarantiersättning	ramanslag	3 420 000
2:1	Arbetsmiljöverket	ramanslag	574 612
2:2	Arbetsdomstolen	ramanslag	30 210
2:3	Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar	ramanslag	92
2:4	Internationella arbetsorganisationen (ILO)	ramanslag	32 622
2:5	Medlingsinstitutet	ramanslag	55 369
Summa			88 358 365

2 Arbetsmarknad och arbetsliv

2.1 Omfattning

Utgiftsområdet omfattar områdena Arbetsmarknad och Arbetsliv. Området Arbetsmarknad består i huvudsak av platsförmedling, arbetsmarknadspolitiska program, arbetslöshetsförsäkringen, lönegarantiersättning, Europeiska socialfonden samt myndigheterna Arbetsförmedlingen, Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (Svenska ESF-rådet), Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF) och Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU). Området Arbetsliv omfattar arbetsmiljö, arbetsrätt och lönebildning samt myndigheterna Arbetsmiljöverket, Arbetsdomstolen, Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar, ILO-kommittén och Medlingsinstitutet.

Den ändrade utgiftsområdesindelningen som gäller från och med 2009 innebär att anslag och verksamheter under området Arbetsmarknad ingår i utgiftsområdet samtidigt som anslag för jämställdhetsinsatser flyttats till utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet.

2.2 Utgiftsutveckling

Den drastiskt försämrade situationen på arbetsmarknaden slår igenom med full kraft på utgifterna inom utgiftsområdet. Den positiva utvecklingen på arbetsmarknaden har under andra halvåret 2008 vänts till sin motsats med fallande sysselsättning och stigande arbetslöshet.

Som en följd av detta ökar utgifterna för arbetslöshets- och lönegarantiersättning kraftigt från och med 2009. Även utgifterna för Arbetsförmedlingen och arbetsmarknadspolitiska program ökar genom regeringens satsningar i samband med propositionerna Åtgärder för jobb och omställning (prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, rskr. 2008/09:183) och 2009 års ekonomiska vårproposition. Ytterligare insatser föreslås också i denna budgetproposition. I det följande görs en jämförelse av utgifterna under utgiftsområdet med utfall för 2007 och 2008 samt de beräknade utgifterna i budgetpropositionen för 2009 och 2009 års ekonomiska vårproposition.

Utgifterna under utgiftsområdet 2008, enligt den indelning av området som då gällde, minskade med drygt 106 miljoner kronor jämfört med 2007. Anledningen var främst att Avvecklingsmyndigheten för Arbetslivsinstitutet upphörde samt tidigare beslutade besparingar på Arbetsmiljöverkets förvaltningsanslag. Även utgifterna inom området Arbetsmarknad, som till och med 2008 redovisades under det tidigare utgiftsområdet 13 Arbetsmarknad, minskade med 6 882 miljoner främst på grund av lägre utgifter för arbetslöshetsersättning och arbetsmarknadspolitiska program.

I år förväntas dock utgifterna under utgiftsområdet öka kraftigt jämfört med 2008 och jämfört med vad som ursprungligen anvisats i statsbudgeten för 2009 beräknas utgifterna bli 9 004 miljoner kronor högre.

Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområdet

Miljoner kronor

	Utfall 2008	Budget 2009 ¹	Prognos 2009	Förslag 2010	Beräknat 2011	Beräknat 2012
Anslag inom området Arbetsmarknad ²	46 943	67 914	64 273	87 665	92 813	92 363
Anslag inom området Arbetsliv ³	824	704	677	693	711	719
Totalt	47 767	68 618	64 950	88 358	93 524	93 083
24:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder ⁴	207	–	–	–	–	–
Totalt för utgiftsområdet	1 031	68 618	64 950	88 358	93 524	93 083

Anmärkning: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.² Anslag uppförda under tidigare utgiftsområdet 13 Arbetsmarknad till och med budgetåret 2008.³ Utfall 2008 inkluderar utgifter för det under budgetåret 2008 uppförda anslaget 23:6 *Avvecklingsmyndigheten för Arbetstlivsinstitutet* (äldreanslag).⁴ Anslag som från och med 2009 flyttats från utgiftsområdet till utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet.

Utgiftsområdet har därför på tilläggsbudget hittills i år anvisats totalt 11 173 miljoner kronor (prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, rskr. 2008/09:183, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, rskr. 2008/09:311). På tilläggsbudget i samband med denna budgetproposition föreslås också en ytterligare ökning med 1 500 miljoner kronor av anslaget 1:11 *Bidrag till lönegarantiersättning*. Utgifterna under utgiftsområdet bedöms också öka med 28 736 miljoner kronor 2010 och 34 744 miljoner kronor 2011 jämfört med beräkningarna i budgetpropositionen för 2009.

Regeringen föreslår i denna budgetproposition en rad reformer inom arbetsmarknadspolitiken vilka redovisas i avsnitt 3.6. En ytterligare satsning på arbetsmarknadspolitiska insatser föreslås som innebär att utgifterna för aktiveringsinsatser och Arbetsförmedlingens förvaltningsanslag ökar med 3 890 miljoner kronor 2010.

Den ökade programvolymen förväntas innebära en lägre arbetslöshet och därmed minskade utgifter för arbetslöshetsersättning inklusive statliga ålderspensionsavgifter med 1 242 miljoner kronor 2010. Vidare sker en ytterligare minskning av utgifterna 2010 med 2 543 miljoner kronor på grund av lägre kostnader inom jobb- och utvecklingsgarantin samt jobbgarantin för ungdomar.

De förstärkta insatserna för personer som lämnar sjukförsäkringen ger därutöver upphov till ett ökat resursbehov för Arbetsförmedlingen, arbetsmarknadspolitiska program samt arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd, vilket medför att utgifterna blir 2 994 miljoner kronor högre 2010, 5 246 miljoner kronor högre 2011 och 5 959 miljoner kronor högre 2012. Dessa belopp inkluderar de aviserade regeländringarna inom arbetslöshetsförsäkringen för att underlätta

för personer som lämnar sjukförsäkringen på grund av att deras dagar med sjukpenning eller tillfällig sjukersättning tagit slut att bli medlemmar i en arbetslöshetskassa och kunna uppbära inkomstrelaterad arbetslöshetsersättning.

Därutöver aviseras ytterligare förändringar av arbetslöshetsförsäkringen för att förbättra reglerna för företagare samt familje- och jourhemsföräldrar. Detta beräknas leda till att utgifterna ökar med 44 miljoner kronor 2010 och 80 miljoner kronor från och med 2011. Vidare ökar utgifterna med 93 miljoner kronor 2010 till följd av förberedelserna av de åtgärder regeringen aviserar för att påskynda nyanlända invandras etablering på arbetsmarknaden. Denna utgiftsökning finansieras genom motsvarande minskning av utgifterna under utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet.

Utgiftsområdet minskar med 9,4 miljoner kronor 2010 och 9,1 miljoner kronor från och med 2011 för att finansiera en utökad urvalsundersökning i arbetskraftsundersökningen (AKU). Motsvarande ökning sker av det under utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning uppförda anslaget 1:9 *Statistiska centralbyrån*. Det sker även en minskning med 1 miljon kronor från och med 2010 på grund av att överklaganden av vissa ärenden inom arbetslöshetsförsäkringen ska prövas av allmän förvaltningsdomstol i stället för av IAF och regeringen. Det under utgiftsområde 4 Rättsväsendet uppförda anslaget 1:5 *Sveriges Domstolar* ökar med motsvarande belopp.

Bidraget för att utjämna de administrativa kostnaderna vid arbetslöshetskassorna har i enlighet med vad som aviserades i budgetpropositionen för 2009 ändrats, vilket minskat utgifterna under anslaget 1:2 *Bidrag till arbetslöshetser-*

sättning och aktivitetsstöd med 39 miljoner kronor från och med 2009. Denna utgiftsminskning finansierar 2010–2012 ökning av andra anslag inom utgiftsområdet samt delar av de ökning under andra utgiftsområden som redovisas ovan (se avsnitt 3.7.2). Inom ramen för detta sker bl.a. en arbetsmiljösatsning med 8 miljoner kronor per år 2010–2012 (se avsnitt 4.8.2). Återstående belopp minskar utgiftsområdet med 15 miljoner kronor per år 2010–2012.

Med anledning av att det har införts en kostnadsmissig avräkning av myndigheternas förvaltningsanslag från och med 2009 sker en teknisk justering av anslagen som innebär att utgifterna under utgiftsområdet sammantaget minskar med 46 miljoner kronor 2010, 20 miljoner kronor 2011 och 4 miljoner kronor 2012. Innevarande år hanterades motsvarande justering genom ett indrag av anslagsbelopp som för myndigheterna under utgiftsområdet sammanlagt uppgick till 172 miljoner kronor.

Jämfört med 2009 års ekonomiska vårproposition beräknas utgifterna bli 5 264 miljoner kronor lägre 2009. Huvudorsaken är att det försämrade läget på arbetsmarknaden inte får lika stort genomslag som väntat på utgifterna för arbetslöshetsersättning samt att resurserna för arbetsmarknadspolitiska program inte kommer att användas fullt ut.

Trots reformerna samt en något högre arbetslöshet och fler företagskonkurser antas utgiftsökningen begränsas till 419 miljoner kronor 2010 samt att utgifterna 2011 blir 24 miljoner kronor lägre jämfört med bedömningen i 2009 års ekonomiska vårproposition. För 2010 förklaras detta i huvudsak av lägre kostnader inom jobb- och utvecklingsgarantin och jobbgarantin för ungdomar samt för 2011 av en mindre omfattning av antalet programplatser än vad som beräknades i samband med 2009 års ekonomiska vårproposition. Utgifterna 2012 beräknas dock bli 3 470 miljoner kronor högre jämfört med den bedömning som gjordes i 2009 års ekonomiska vårproposition, främst på grund av fler programplatser och särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga som en del av de förstärkta insatserna till personer som lämnar sjukförsäkringen.

Följande tabell beskriver de förändringar som förklarar den nya ramnivån för utgiftsområdet jämfört med vad som ursprungligen anvisades i statsbudgeten för 2009. En närmare redovisning sker under respektive anslag (se avsnitt 3.7 och 4.9).

Tabell 2.2 Härledning av ramnivån 2010–2012. Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och Arbetsliv

Miljoner kronor

	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	55 946	55 946	55 946
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	202	257	289
Beslut ³	5 932	5 944	6 236
Övriga makroekonomiska förutsättningar ⁴	26 024	31 030	30 249
Volym ⁵	300	367	367
Övrigt ⁶	-46	-20	-4
Ny ramnivå	88 358	93 524	93 083

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen för myndigheternas verksamhet baseras på anvisade medel i 2009 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

³ Beslut avser genomförda och aviserade regeländringar samt andra beslut om ökade eller minskade resurser.

⁴ Förändringar i regeringens makroekonomiska antaganden som påverkar utgifterna, t.ex. antalet öppet arbetslösa, antalet deltagare i program och timlöneutvecklingen. Här redovisas även effekter av andra antaganden, t.ex. andelen av de arbetslösa som antas uppbära arbetslöshetsersättning, antalet ersättningsdagar m.m.

⁵ Beräknade effekter i samband med 2009 års budgetproposition av åtgärderna för att underlätta ny- och återinträde i arbetslöshetskassorna samt ändrade regler för arbetslöshetsersättning efter tillfällig eller delvis frånvaro.

⁶ Övergångseffekten till följd av kostnadsmissig avräkning av myndigheternas förvaltningsutgifter.

Tabell 2.3 Ramnivå 2010 realekonomiskt fördelad, Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och Arbetsliv

Miljoner kronor

	2010
Transfereringar	81 122
Verksamhetskostnader	7 232
Investeringar	4
Summa ramnivå	88 358

Den realekonomiska fördelningen av ramen för utgiftsområdet visar hur anvisade medel beräknas användas. Fördelningen baseras på utfall 2008 samt kända förändringar av anslagens användning. Huvuddelen är transfereringar i form av bidrag till arbetslöshetsersättning, aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och lönesubventioner till arbetsgivare.

2.3 Skatteutgifter

Skatteutgifter för området utgår från förhållandena som gällde vid tiden för 2009 års ekonomiska vårproposition. Skatteförslagen i budgetpropositionen för 2010 kommer till den del det påverkar skatteutgifterna att redovisas i samband

med 2010 års ekonomiska vårproposition. Statens stöd inom utgiftsområdet redovisas i huvudsak på statsbudgetens utgiftssida. Vid sidan av detta lämnas stöd på statsbudgetens inkomstsida i form av avvikelser från en likformig beskattning, s.k. skatteutgifter. Avvikelse från en likformig beskattning utgör en skatteförmån om t.ex. en grupp av skattskyldiga omfattas av en skattelättnad och en skattesanktion om det rör sig om ett "överuttag" av skatt. Många av skatteutgifterna har införts som medel inom olika områden och olika stöd har t.ex. lämnats inom arbetsmarknadspolitiken genom en kreditering av arbetsgivarnas skattekonto. Regeringen har dock frångått att använda skatteutgifter för specifika stöd inom arbetsmarknadspolitiken för att ge utgiftstaket dess avsedda betydelse. Utgifterna för *Personalvård* hänförs till området Arbetsliv och resterande till området Arbetsmarknad. De sistnämnda ska dock inte ses som specifika medel inom arbetsmarknadspolitiken eftersom det handlar om generella efterfrågestimulerande åtgärder och rörlighetsstimulanser för redan anställda. En utförlig beskrivning av skatteutgifterna finns i regeringens skrivelse Redovisning av skatteutgifter (skr. 2008/09:183) där det även ges en förklaring till respektive skatteutgift. Nedan redovisas nettoberäknade skatteutgifter som kan hänföras till utgiftsområdet.

Tabell 2.4 Skatteutgifter inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och Arbetsliv, netto

Miljoner kronor

	2009	2010
Personalvård	– ¹	–
Avdrag för ökade levnadskostnader vid tillfälligt arbete, dubbel bosättning och hemresor	910	900
Avdrag för resor till och från arbetet	5 020	4 950
Avdrag för inställelseresor	–	–
Förmån av resa vid anställningsintervju	–	–
Förmån av utbildning vid personalavveckling m.m.	–	–
Avdrag för kostnader för resor till och från arbetet	–	–
Nedsättning av egenavgifter för personer som har fyllt 18 men inte 25 år	50	50
Nedsättning av arbetsgivaravgifter för personer som har fyllt 18 men inte 25 år	15 540	15 870
Skattereduktion för hushållsarbete	4 500	4 800
Nystartsjobb	1 780	2 190
Totalt för utgiftsområdet	27 800	28 760

¹ Skatteutgiften kan inte beräknas.

2.4 Utvecklingen på arbetsmarknaden

Under perioden 2006–2008 ökade antalet sysselsatta medan antalet arbetslösa minskade. Denna utveckling bröts dock hösten 2008 då den finansiella krisen bidrog till en snabb försämring av arbetsmarknadsläget under främst det fjärde kvartalet. På helårsbasis karaktäriserades dock 2008 av hög sysselsättning och låg arbetslöshet. Något som särskilt utmärkte 2008 var att antalet fast anställda ökade kraftigt. Antalet nya platser som anmälades till Arbetsförmedlingen minskade jämfört med 2007, men antalet var fortsatt högt sett i ett längre perspektiv.

Den dramatiska ökningen av antalet varsel om uppsägning som skedde under hösten 2008 bidrog till att det totala antalet varsel under 2008 blev nästan lika högt som i början av 1990-talet. Den försämring av arbetsmarknadsläget som skedde i slutet av 2008 har fortsatt under det första halvåret 2009. Antalet sysselsatta har minskat, arbetslösheten har ökat och antalet varsel om uppsägning har fortsatt att ligga på relativt höga nivåer.

Sysselsättning

Antalet sysselsatta (15–74 år) uppgick enligt Statistiska centralbyråns (SCB) Arbetskraftsundersökning (AKU) till 4 593 000 personer under 2008, vilket var en ökning med 52 000 personer eller 1,2 procent jämfört med 2007. Antalet sysselsatta ökade både bland kvinnor (+21 000) och män (+32 000). Sysselsättningsökningen var som störst under de första kvartalen och avtog successivt under året. Andelen sysselsatta av befolkningen (15–74 år) uppgick till 66,8 procent (69,6 procent bland män och 63,8 procent bland kvinnor), vilket var i stort sett samma nivåer som 2007. Antalet fast anställda ökade kraftigt under året, medan antalet tidsbegränsat anställda minskade.

Bland ungdomar (15–24 år) uppgick antalet sysselsatta under 2008 till 505 000 personer, vilket var en ökning med 12 000 personer jämfört med 2007. Ökningen skedde både bland kvinnor och män. Det försämrade arbetsmarknadsläget under hösten märktes speciellt bland ungdomar och bidrog till att sysselsättningen i denna grupp sjönk under det fjärde kvartalet 2008 jämfört med motsvarande kvartal 2007. Andelen sysselsatta av befolkningen (15–24 år) uppgick till 41,8 procent, vilket i stort sett var samma nivå som

2007. Sysselsättningsgraden minskade något för kvinnor medan den ökade marginellt för män.

Sysselsättningen bland utrikes födda utvecklades positivt under hela 2008. Totalt uppgick antalet sysselsatta i denna grupp till 630 000 personer, vilket var en ökning med 35 000 personer eller 5,8 procent jämfört med 2007. Andelen sysselsatta bland utrikes födda (15–74 år) uppgick till 58,1 procent, vilket var en ökning med 0,8 procentenheter jämfört med 2007. Främst skedde sysselsättningsökningen bland utrikes födda män.

Under det första halvåret 2009 minskade antalet sysselsatta (15–74 år) med 77 000 personer jämfört med motsvarande halvår 2008. Minskningen var särskilt kraftig bland män och ungdomar. Däremot var antalet sysselsatta utrikes födda något fler under första halvåret 2009 (+7 000) än under samma period 2008.

Arbetslöshet

Arbetslösheten (15–74 år) var, enligt den internationella definition som används i Sverige sedan oktober 2007, lägre i början av 2008 än ett år tidigare. Till följd av det försämrade arbetsmarknadsläget under hösten ökade antalet arbetslösa i slutet av året. Arbetslösheten uppgick till 305 000 personer under 2008, vilket var en ökning med 7 000 personer i jämförelse med 2007. Ökningen skedde både bland kvinnor och män. I gruppen arbetslösa ingick drygt 81 000 heltidsstuderande som sökte arbete. Under 2008 ökade arbetslösheten framförallt i åldersgrupperna 15–24 år (+11 000) och 45–54 år (+4 000).

Antalet arbetslösa som andel av arbetskraften (15–74 år) uppgick till 6,2 procent under 2008, vilket var en marginell ökning jämfört med 2007. Arbetslösheten var lägre bland män (5,9 procent) än bland kvinnor (6,6 procent). Arbetslösheten bland ungdomar (15–24 år), där heltidsstuderande som söker arbete utgör en stor grupp, uppgick till 20,2 procent, vilket motsvarade en ökning med 1,0 procentenhet jämfört med 2007.

Antalet arbetslösa utrikes födda uppgick till 87 000 under 2008, vilket var en ökning med 6 000 personer jämfört med 2007. Som andel av arbetskraften motsvarar det 12,0 procent, vilket var en marginell ökning jämfört med föregående år. Bland utrikes födda kvinnor skedde en svag ökning av arbetslösheten, medan den minskade bland utrikes födda män. Den stigande arbets-

lösheten kunde märkas i ett tidigare skede bland ungdomar och utrikes födda än i den övriga befolkningen. Utvecklingen på arbetsmarknaden bland utrikes födda har den senaste tiden varit tudelad; sysselsättningen har ökat samtidigt som arbetslösheten stigit, vilket speglar att arbetskraftsdeltagandet i denna grupp har ökat.

Den negativa utvecklingen på arbetsmarknaden har fortsatt under det första halvåret 2009, då antalet arbetslösa ökade med cirka 97 000 personer i jämförelse med det första halvåret 2008. Antalet arbetslösa (15–74 år) uppgick till 417 000, vilket motsvarar 8,5 procent. Av de arbetslösa var 114 000 personer heltidsstuderande som sökte arbete. Överlag har arbetslösheten ökat mer bland män, särskilt bland ungdomar (15–24 år), vilket framgår av tabell 2.5. Att ungdomar drabbas hårdare vid en nedgång på arbetsmarknaden kan till viss del förklaras av att unga oftare har tillfälliga arbeten eller begränsad anställningstid. Att män har drabbats hårdare än kvinnor beror sannolikt på att den mansdominerade tillverkningsindustrin har drabbats hårt av den ekonomiska nedgången, med många varsel om uppsägning som följd. Hittills har arbetslösheten ökat i samma takt som under 1990-talskrisen. Den försämrade konjunkturen bedöms leda till en fortsatt ökning av arbetslösheten både bland kvinnor och män under fortsättningen av 2009 och under 2010.

Arbetskraftsdeltagande

Arbetskraften (15–74 år) utgörs av personer som antingen är sysselsatta eller arbetslösa. År 2008 ökade antalet personer i arbetskraften med 60 000 i jämförelse med 2007 och uppgick till 4 898 000 personer. Ökningen var större bland män (+35 000) än bland kvinnor (+25 000). Ökningen var särskilt stor i åldersgrupperna 15–24 år (+23 000) och 65–74 år (+13 000). Arbetskraftens storlek i förhållande till befolkningen (15–74 år), dvs. det relativa arbetskraftsdeltagandet, uppgick till 71,2 procent, vilket motsvarar en ökning med 0,1 procentenhet jämfört med 2007. Det relativa arbetskraftsdeltagandet bland ungdomar ökade med 0,5 procentenhet till 52,4 procent. Bland utrikes födda var motsvarande ökning 1,0 procentenhet och det relativa arbetskraftsdeltagandet för denna grupp uppgick till totalt 66,1 procent. Arbetskraftsdeltagandet ökade mer bland männen både bland ungdomar och bland utrikes födda.

Tabell 2.5 Arbetslöshet under det första halvåret 2009 (15–74 år)

	Första halvåret 2009 Antal (1000-tal)			Första halvåret 2009 Andel av arbetskraften (%)			Förändring (procentenheter) jämfört med första halvåret 2008		
	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
15–24 år	82,5	89,5	172,0	26,2	27,6	26,9	+2,4	+5,4	+3,9
25–34 år	36,4	46,4	82,8	7,7	8,6	8,2	+1,4	+3,5	+2,5
35–44 år	29,6	31,9	61,4	5,2	5,1	5,1	+0,8	+1,7	+1,3
45–54 år	23,6	29,0	52,5	4,6	5,3	4,9	+1,3	+1,3	+1,3
55–64 år	19,1	27,5	46,6	4,5	5,8	5,2	+1,3	+2,3	+1,8
15–74 år	192,3	224,9	417,3	8,2	8,7	8,5	+1,3	+2,5	+1,9

Källa: SCB (AKU).

Under det första halvåret 2009 har antalet personer i arbetskraften fortsatt att öka, men i en något lägre takt än befolkningen (15–74 år), vilket medfört att det relativa arbetskraftsdeltagandet har minskat.

Personer utanför arbetskraften

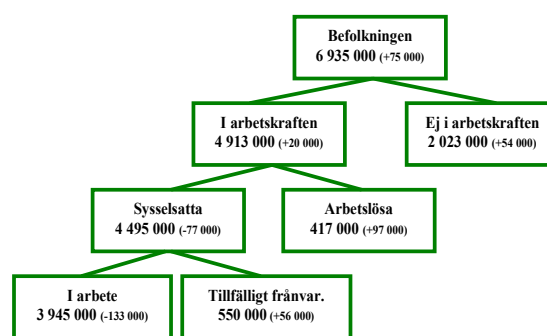
Antalet personer utanför arbetskraften (15–74 år) uppgick under 2008 till 1 982 000, vilket är 17 000 fler än 2007. Antalet personer utanför arbetskraften ökade mer bland kvinnor (+11 000) än bland män (+6 000) och nästan uteslutande i åldersgrupperna 15–24 år (+7 000) och 65–74 år (+21 000). Dessa båda åldersgrupper stod för cirka 83 procent av den totala befolkningsökningen i åldersgruppen 15–74 år under samma period.

Vid en uppdelning av personer utanför arbetskraften efter huvudsaklig verksamhet framgår att antalet pensionärer¹ ökade med 24 000 personer jämfört med 2007. Antalet sjuka minskade med 3 000 och antalet heltidsstuderande ökade med 2 000 jämfört med 2007. Även under det första halvåret 2009 har antalet personer utanför arbetskraften fortsatt att öka (+54 000) i jämförelse med motsvarande period föregående år. Ökningen har varit större än motsvarande befolkningsökning (15–74 år). Främst har antalet pensionärer ökat (+39 000), vilket förklaras av att många personer födda på 1940-talet har gått i pension.

¹ Enligt SCB:s definition ingår inte förtidspensionerade av hälsoskäl i gruppen pensionärer. Dessa ingår i stället i gruppen sjuka.

Figur 2:1 Samband på arbetsmarknaden första halvåret 2009 (15–74 år)

(Inom parentes anges förändringen jämfört med första halvåret 2008)

Anm.: På grund av avrundningar summerar inte alltid olika undergrupper till närmast ovanstående grupp.
Källa: SCB (AKU).

Konjunkturberoende program

I genomsnitt deltog cirka 85 000 personer i konjunkturberoende program² varje månad under 2008, vilket var en minskning med närmare 4 000 personer eller 4 procent jämfört med 2007. Det var det lägsta antalet deltagare i konjunkturberoende program sedan 1991. Andelen kvinnor uppgick till 49 procent. Under året ökade antalet deltagare i jobb- och utvecklingsgarantin samt jobbgarantin för ungdomar och närmare 62 procent av alla programdeltagare deltog i någon av dessa garantier under 2008. Under det första halvåret 2009 deltog i genomsnitt närmare 112 000 personer i konjunkturberoende program, vilket var en ökning med drygt 25 000 personer eller 29 procent i jämförelse

² Konjunkturberoende program omfattas av arbetssökande i program med aktivitetsstöd samt arbetssökande som har arbete med stöd, exklusive särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

med samma period föregående år. Det försämrade läget på arbetsmarknaden och regeringens särskilda satsningar för att möta nedgången på arbetsmarknaden har bidragit till ökningen av antalet personer i konjunkturberoende program. Den största ökningen av programdeltagare har skett bland männen.

Under 2008 deltog i genomsnitt 87 000 personer i särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga³. Jämfört med 2007 innebar det en ökning med 1 000 personer. Under det första halvåret 2009 uppgick antalet sysselsatta i någon av dessa insatser till drygt 84 000 personer, vilket var en minskning med knappt 3 000 personer jämfört med samma period 2008. Andelen kvinnor uppgick till drygt 40 procent.

Nyanmälda lediga platser

Arbetsförmedlingen uppskattar att cirka 50 procent av samtliga lediga platser på arbetsmarknaden anmäls till Arbetsförmedlingen (Arbetsmarknadsrapport 2008:2). Trots att de lediga platser som anmäls till Arbetsförmedlingen inte motsvarar alla vakanser brukar platsantalet vara en bra indikator på konjunkturläget. Under 2008 anmäldes totalt 610 000 nya platser till Arbetsförmedlingen, vilket var 219 000 färre än under 2007⁴. Trots minskningen var antalet nyanmälda lediga platser högt, sett i ett längre tidsperspektiv. I samband med att arbetsmarknadsläget försämrades under hösten 2008 minskade antalet nyanmälda platser märkbart. Denna trend har fortsatt under det första halvåret 2009. Då anmäldes drygt 241 000 platser till Arbetsförmedlingen, vilket var en minskning med närmare 151 000 platser eller cirka 38 procent jämfört med det första halvåret 2008. Jämfört med krisåren under 1990-talet har dock antalet nyanmälda lediga platser till Arbetsförmedlingen varit fler i denna konjunkturedgång.

Varsel om uppsägning

Antalet anmälda varsel om uppsägning till Arbetsförmedlingen är en tidig indikator på arbetsmarknadens utveckling. Antalet varsel ökade i snabb takt under hösten 2008, framför allt under det fjärde kvartalet. Det totala antalet varsel om uppsägning uppgick till närmare 96 000 på helårsbasis, vilket var en ökning med 66 000 jämfört med 2007. Knappt 49 000 varsel lades inom tillverkningsindustrin, vilket motsvarade mer än 50 procent av samtliga varsel under 2008. Även sett i ett längre perspektiv låg antalet varsel på en hög nivå under 2008 och det var enbart 1991, 1992 och 1993 som antalet varsel var fler.

Under det första halvåret 2009 varslades närmare 81 000 personer om uppsägning, vilket var en ökning med knappt 57 000 personer jämfört med samma period 2008. Cirka 40 procent av varslen lades i Västra Götalands och Stockholms län. Om antalet varsel relateras till befolkningen, 20–64 år, har dock Kronobergs, Jönköpings och Västmanlands län haft flest varsel per tusen invånare. Under det första halvåret 2009 fanns det en tendens till ett minskat antal varsel. Under det första kvartalet 2009 varslades i genomsnitt cirka 16 300 personer om uppsägning varje månad. Motsvarande antal för det andra kvartalet var 10 600 personer.

³ I dessa ingår lönebidrag, skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare, utvecklingsanställning, trygghetsanställning samt årsanställda i kärnuppdraget hos Samhall.

⁴ Den 1 januari 2008 infördes skärpta regler när det gäller annonsering av platser, vilket tillsammans med ökad granskning, har inneburit att antalet nyanmälda platser under 2008 inte är helt jämförbart med 2007 då det var relativt vanligt med oannonsering av en del försäljningsjobb.

3 Arbetsmarknad

3.1 Omfattning

Området Arbetsmarknad omfattar i huvudsak platsförmedling, arbetsmarknadspolitiska program, arbetslöshetsförsäkringen och Europeiska

socialfonden samt myndigheterna Arbetsförmedlingen, Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (Svenska ESF-rådet), Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF) och Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU).

3.2 Utgiftsutvecklingen

Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom område Arbetsmarknad

Milljoner kronor

	Utfall 2008	Budget 2009 ¹	Prognos 2009	Förslag 2010	Beräknat 2011	Beräknat 2012
1:1 Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader	4 858	5 006	4 755	5 955	5 514	5 523
1:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	22 940	37 764	36 201	53 706	56 113	56 149
1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser	3 307	5 932	4 797	8 025	11 457	11 784
1:4 Lönebidrag och Samhall m.m.	13 928	14 362	13 938	15 215	16 089	16 331
1:5 Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige	126	105	99	106	102	108
1:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2007-2013	78	970	708	1 095	1 095	1 095
1:7 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering	26	27	26	27	28	28
1:8 Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen	52	53	54	55	56	56
1:9 Bidrag till administration av grundbeloppet	50	50	50	52	52	52
1:10 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten	8	8	8	8	8	8
1:11 Bidrag till lönegarantiersättning	832	3 636	3 636	3 420	2 300	1230
2008 22:01 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000-2006	738	0		0	0	0
Summa Arbetsmarknad	46 943	67 914	64 273	87 665	92 813	92 363

Anmärkning: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Utgiftsutvecklingen för området Arbetsmarknad präglas av samma faktorer som i avsnitt 2.2 redovisas för hela utgiftsområdet. Utgifterna för området beräknas i år öka kraftigt närmare bestämt med 9 022 miljoner kronor jämfört med ursprungligt anvisade medel i statsbudgeten för 2009. Detta beror främst på ökade utgifter för arbetslöshetsersättning, lönegarantiersättning och arbetsmarknadspolitiska program. Anslagen har därför på tilläggsbudget ökats med 11 163 miljoner kronor och på tilläggsbudget i samband med denna budgetproposition föreslås en ytterligare ökning med 1 500 miljoner kronor under anslag 1:11 *Bidrag till lönegarantiersättning*. Jämfört med beräkningarna i budgetpropositionen för 2009 blir utgifterna 28 745 miljoner kronor högre 2010 och 34 751 miljoner kronor högre 2011.

Jämfört med 2009 års ekonomiska vårproposition blir dock utgifterna 5 221 miljoner kronor lägre i år, främst på grund av att resurserna för arbetsmarknadspolitiska program inte fullt ut kommer att användas samt lägre utgifter för arbetslöshetsersättning. De reformer regeringen föreslår i denna budgetproposition, vilka redovisas under avsnitt 3.6, tillsammans med regeringens makroekonomiska antaganden över arbetslöshet m.m. innebär att utgifterna jämfört med vårpropositionen ökar med 412 miljoner kronor 2010 och blir 19 miljoner kronor lägre 2011. Utgifterna 2012 beräknas dock bli 3 449 miljoner kronor högre.

3.3 Mål

3.3.1 Målet för arbetsmarknadspolitiken

Målet för området Arbetsmarknad är att insatserna ska bidra till en väl fungerande arbetsmarknad. Arbetsmarknadspolitiken ska verka för att:

- förbättra matchningen mellan dem som söker arbete och dem som söker arbetskraft,
- stadigvarande öka sysselsättningen på lång sikt, och
- säkerställa att arbetslöshetsförsäkringen fungerar som en omställningsförsäkring.

Resurserna ska tydligt prioriteras och inriktas mot matchning mellan arbetssökande och lediga jobb samt mot dem som står allra längst från arbetsmarknaden. Den arbetsmarknadspolitiska

verksamheten ska utföras effektivt. Uppföljning och utvärdering ska utvecklas och prioriteras inom berörda myndigheter.

3.3.2 EU:s integrerade riktlinjer för tillväxt och sysselsättning

Varje år antas inom EU ett gemensamt ramverk som ska ligga till grund för medlemsländernas nationella sysselsättningspolitik. Arbetsmarknadspolitiken ska tillsammans med insatser inom andra politikområden bidra till att riktlinjerna inom ramverket uppnås. I juli 2008 antogs riktlinjer för perioden 2008–2010, vilka är identiska med de sysselsättningsriktlinjer som antogs i samband med revideringen av Lissabonstrategin 2005.

Tillväxt- och sysselsättningsstrategin för nästa decennium måste, utöver Lissabonstrategins mål avseende hållbar tillväxt och ökad sysselsättning, fastslå nya riktlinjer för att hantera framtida utmaningar och stärka EU:s konkurrenskraft samt motverka effekterna av en åldrande befolkning.

3.4 Resultat och analys

Målet för arbetsmarknadspolitiken är att insatserna ska bidra till en väl fungerande arbetsmarknad. Insatserna kan därmed bidra till den ekonomiska politikens huvuduppgifter och regeringens mål att varaktigt öka sysselsättningen. Det statliga offentliga åtagandet under området utgörs i stor utsträckning av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten vid Arbetsförmedlingen samt arbetslöshetsförsäkringen. Efter detta sammanfattande avsnitt av området följer en mera detaljerad redovisning för insatser och insatsområden.

För att uppnå målet för arbetsmarknadspolitiken ska insatserna bidra till att effektivt sammanföra dem som söker arbete med dem som söker arbetskraft, prioritera dem som befinner sig långt från arbetsmarknaden samt bidra till att stadigvarande öka sysselsättningen på lång sikt. Vidare ska arbetslöshetsförsäkringens funktion som en omställningsförsäkring säkerställas. Utöver den arbetsmarknadspolitiska verksamheten vid Arbetsförmedlingen ska även insatserna som finansieras via Europeiska socialfonden bidra till att målet uppnås. Även IAF, som utövar tillsyn-

en över arbetslöshetsförsäkringen, och IFAU, som ska följa upp och utvärdera den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, spelar en viktig roll i detta sammanhang. Regeringen gör bedömningen att arbetsmarknadspolitiken under 2008 har bidragit till att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt. Arbetsmarknadspolitiken behöver dock fortsatt effektiviseras och anpassas till det rådande arbetsmarknadsläget.

Matchning är Arbetsförmedlingens huvuduppgift och omfattar platsförmedling samt upprätthållande av sökaktiviteten. Under det första halvåret 2008 påverkades Arbetsförmedlingens arbete främst av bristen på arbetskraft inom vissa sektorer, medan hösten 2008 kännetecknades av en minskad tillströmning av lediga platser. Den snabbt vikande konjunkturen under andra halvåret 2008 resulterade i ett mycket stort antal varsel om uppsägning över hela landet. Arbetsförmedlingens nya organisation har skapat bättre förutsättningar för att anpassa organisationen till de krav som ställs på myndigheten i samband med dessa varsel, eftersom Arbetsförmedlingen har haft större möjligheter att omfördela resurser till de platser där det funnits ett behov av förstärkta insatser.

Regeringen bedömer att Arbetsförmedlingens arbete med matchningen har varit effektivt. Verksamheten har bidragit till kortare rekryteringstider, en förhållandevis hög sökaktivitet samt till att motverka en försämrad situation för arbetslösa.

Arbetsförmedlingens primära verktyg för att stödja dem som befinner sig långt från arbetsmarknaden är jobb- och utvecklingsgarantin samt jobbgarantin för ungdomar. Genom jobb- och utvecklingsgarantin ska personer som varit arbetslösa en längre tid få ett individuellt anpassat stöd för att återgå i arbete. Under 2008 hade 54 procent av dem som lämnade garantin ett arbete 30 dagar efter det att de lämnat garantin. Arbetsförmedlingen har konstaterat att insatser för att dessa personer ska få arbete med stöd har lyckats bra. Regeringen bedömer att jobb- och utvecklingsgarantin har bidragit till att öka möjligheten att övergå från arbetslöshet till arbete för dem som står längst ifrån arbetsmarknaden. För ungdomar som står långt från arbetsmarknaden infördes i slutet av 2007 jobbgarantin för ungdomar. Syftet med jobbgarantin är att arbetslösa ungdomar så snabbt som möjligt ska få arbete motsvarande hela sitt arbetsutbud, alternativt påbörja eller återgå till en utbildning inom det reguljära

utbildningssystemet. Regeringen anser att det ännu är för tidigt att bedöma det sammantagna resultatet av jobbgarantin för ungdomar.

Arbetsförmedlingen kan också ge stöd till personer som står långt från arbetsmarknaden genom de insatser som finns för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Under 2008 har antalet deltagare i dessa insatser varit oförändrat och det har inte skett någon större förändring när det gäller andelen övergångar till osubventionerat arbete jämfört med tidigare år.

Regeringen gör dock bedömningen att Arbetsförmedlingen har lyckats med att stödja dem som befinner sig långt från arbetsmarknaden.

Arbetsförmedlingens arbete med att bidra till att stadigvarande öka sysselsättningen på sikt sker till stor del genom matchningsinsatser och insatser för att bryta utanförskapet. En av förutsättningarna för ökad sysselsättning är att arbetsmarknaden är flexibel och arbetskraften rörlig. Arbetsförmedlingens nya organisation bidrar till detta genom att det nationella och heltäckande perspektivet har stärkts.

Regeringen gör sammantaget bedömningen att Arbetsförmedlingens verksamhet under 2008 har bidragit till att öka sysselsättningen på sikt.

Arbetsförmedlingen ska vidare säkerställa att arbetslöshetsförsäkringen fungerar som en omställningsförsäkring samt anlita kompletterande aktörer för att snabbt och effektivt få arbetssökande i arbete. Arbetsförmedlingen har under 2008 bedrivit ett arbete med att främja enhetlighet och rättssäkerhet för att säkerställa att arbetslöshetsförsäkringen fungerar som en omställningsförsäkring. Inspektionen för arbetslöshetsförsäkring (IAF) har dock konstaterat att Arbetsförmedlingen i sitt uppdrag att använda kompletterande aktörer inte har säkerställt sitt ansvar för myndighetsutövningen i arbetslöshetsförsäkringen. Enligt IAF har detta medfört att Arbetsförmedlingen inte fullt ut kunnat uppfylla sin kontrollfunktion i arbetslöshetsförsäkringen. Regeringen bedömer att Arbetsförmedlingen behöver förbättra arbetet med att säkerställa att arbetslöshetsförsäkringen fungerar som en omställningsförsäkring.

Regeringen har sedan den tillträdde genomfört omfattande reformer i arbetslöshetsförsäkringen. Många av reformerna har nyligen trätt i kraft och det är fortfarande för tidigt att bedöma de långsiktiga effekterna av dessa reformer. IFAU har emellertid bedömt att de reformer

som genomfördes i arbetslöshetsförsäkringen och inkomstbeskattningen under 2007 har minskat jämviktsarbetslösheten och ökat sysselsättningen i jämvikt (IFAU 2008:17). Regeringen gör bedömningen att de genomförda reformerna har haft positiva effekter.

Det tar sannolikt längre tid innan de arbetsmarknadspolitiska reformerna får genomslag på sysselsättningen jämfört med t.ex. reformerna inom sjukförsäkringen, men det finns en rad indirekta indikationer på att politiken verkar i rätt riktning (se Förslag till statsbudget, finansplan m.m. avsnitt 5.4).

Den nu kraftigt stigande arbetslösheten medför stora utmaningar för arbetsmarknadspolitiken. I en lågkonjunktur värnas arbetslinjen bäst genom en aktiv arbetsmarknadspolitik. För att förhindra att arbetslösheten biter sig fast på en varaktigt hög nivå har regeringen förstärkt resurserna till arbetsmarknadspolitiken. De ökade resurserna ska dels förhindra att fler människor blir långtidsarbetslösa, dels förbättra konkurrenskraften hos dem som redan är långtidsarbetslösa. Regeringen presenterade under slutet av 2008 och början av 2009 i propositionen Åtgärder för jobb och omställning (prop. 2008/09:97) samt i samband med 2009 års ekonomiska vårproposition flera insatser för att möta den ökande arbetslösheten. Dessa inkluderar bl.a. en satsning på personliga coacher och förstärkta satsningar på arbetspraktik, bland annat genom en ny insats i form av praktisk kompetensutveckling för dem som har längre arbetslivserfarenhet. Arbetsförmedlingen har fått i uppdrag att förstärka matchningsverksamheten och att ge ett tidigt och individanpassat stöd för att kunna hjälpa arbetssökande tillbaka till arbete. Arbetsförmedlingen ska under 2009 särskilt beakta de krav som situationen på arbetsmarknaden ställer på myndigheten. Det innebär att löpande prioritera resurser till regioner som drabbas av större varsel samt att säkerställa att tidiga coachningsinsatser kommer till stånd.

3.4.1 Reformeringen av Arbetsförmedlingen

Arbetsförmedlingen är sedan den 1 januari 2008 en sammanhållen myndighet. Syftet med att regeringen reformerade den tidigare myndighetsorganisationen var att uppnå en mer enhetlig, rättssäker och effektiv verksamhet med tydligare

ledning och styrning. Arbetsförmedlingen och Ernst & Young har fått i uppdrag att genomföra en uppföljning respektive utvärdering av omorganisationen. Huvudfrågorna som regeringen vill få besvarade är om reformen har haft avsedd effekt, om den nya organisationen har löst tidigare identifierade problem med den gamla myndighetsstrukturen samt om inrättandet av den nya myndigheten har genomförts på ett sådant sätt att regeringens intentioner med omorganisationen har uppnåtts.

Arbetsförmedlingen har lämnat två redovisningar (dnr A2008/1704/A). I den redovisning som lämnades i maj 2008 konstaterade Arbetsförmedlingen att myndighetens ledning och styrning har blivit mer ändamålsenlig. I slutredovisningen som lämnades i maj 2009 gör Arbetsförmedlingen bedömningen att de ekonomiska resurserna utnyttjas bättre, administrationen har blivit mer enhetlig och effektiv, förutsättningar för klargörande av ansvarsförhållanden nu finns tack vare en ny arbetsordning och att de formella möjligheterna att effektivt styra organisationen har förbättrats i och med myndighetsreformen. Som ett led i detta arbete har ett flertal styrprocesser identifierats, dokumenterats, beslutats och genomförts. När det gäller problemet med att likartade frågor behandlats olika i olika delar av landet återstår fortfarande att kunna mäta resultat av genomförda förändringar av hur det interna arbetet har organiserats.

Ernst & Young har lämnat två delrapporter och en slutrapport kommer att redovisas hösten 2009. Ernst & Young har i sina delredovisningar konstaterat att det finns ett antal utvecklingsområden där Arbetsförmedlingen borde ta ett fastare grepp. Dit hör effektivare styrning och uppföljning av besparingskravet, upphandlingen av kompletterande aktörer samt arbetet med kontrollfunktionen. I slutrapporten ska Ernst & Young vid behov även lämna förslag på hur myndighetens funktions sätt kan förbättras.

Slutsats

Regeringens bedömning är att inrättandet av den nya myndigheten Arbetsförmedlingen har inneburit att det nu finns förutsättningar att uppnå en mer enhetlig, rättssäker och effektiv verksamhet med tydligare ledning och styrning. Regeringen avvaktar Ernst & Youngs slutredovisning innan den slutligen bedömer om reformeringen av Arbetsmarknadsverket har fått avsett resultat.

3.4.2 Kompletterande aktörer till Arbetsförmedlingen

Regeringens ambition är att den offentliga Arbetsförmedlingens kompetens och tjänsteutbud ska kompletteras med flera olika aktörer. Syftet är att göra utbudet av förmedlingstjänster större och mer diversifierat, vilket bidrar till att förbättra matchningen och ge förbättrad service till arbetslösa.

Arbetsförmedlingen har sedan 2007 haft regeringens uppdrag att använda kompletterande aktörer som en del av förmedlingens tjänsteutbud. Regeringen har för 2008 förtydligat sin ambition om att kompletterande aktörer ska vara en naturlig del av verksamheten för att bidra till att motverka utanförskapet. Regeringen gav därför 2008 Arbetsförmedlingen i uppdrag att erbjuda en tredjedel eller minst 10 000 personer av deltagarna i jobb- och utvecklingsgarantin samt jobbgarantin för ungdomar upphandlade tjänster eller tjänster som kompletterande aktörer på annat sätt varit ansvariga för eller delaktiga i.

Mot bakgrund av det försämrade konjunkturläget har regeringen ansett att det också finns behov av ett tidigt förstärkt stöd i form av personliga coacher till personer som förlorar arbetet. Det innebär att coaching från och med 2009 ska ges även utanför jobb- och utvecklingsgarantin samt jobbgarantin för ungdomar. Det förstärkta stödet ska också underlätta samverkan med trygghetsorganisationer och de stöd dessa lämnar till personer inom ramen för omställningsavtalen.

I mitten av juni 2009 hade Arbetsförmedlingen avtal med kompletterande aktörer för knappt 18 900 platser, varav knappt 14 300 platser gällde tjänster inom jobb- och utvecklingsgarantin samt jobbgarantin för ungdomar. Övriga befintliga tjänster är aktiviteter hos kompletterande aktörer för långtidssjukskrivna, personer med nedsatt arbetsförmåga på grund av psykisk funktionsnedsättning och för nyanlända invandrare.

Upphandlingen av tjänsten jobbcoaching avslutades i juli 2009. Avtal träffades med cirka 960 kompletterande aktörer och omfattar 153 000 platser med tre månaders anvisningsperiod per deltagare.

Arbetsförmedlingen har för perioden juli 2007–april 2009 redovisat en resultatuppföljning av kompletterande aktörer inom jobb- och utvecklingsgarantin, vilken tydligt indikerar att kompletterande aktörer hade en positiv verkan

på utflödet till arbete fram till och med 2008 (dnr A2009/2388/A). Under första kvartalet 2009 är resultaten i uppföljningen inte lika tydliga. Arbetsförmedlingen framhåller att betalningsmodellen kan påverka resurserna hos kompletterande aktörer och därmed resultatutvecklingen. Utbetalningens slutliga storlek beror på hur många arbetssökande aktörerna lyckas placera i arbete eller utbildning. Den försvagade arbetsmarknaden gör det svårare för aktörerna att uppnå den resultatbaserade delen av utbetalningen. Eftersom systemstöd för uppföljning av deltagare hos kompletterande aktörer är under uppbyggnad går det inte i nuläget att ta fram kvalitetssäkrade uppgifter om det faktiska resultatet. Arbetsförmedlingen menar också att det i dagsläget inte går att uttala sig om huruvida införandet av kompletterande aktörer har lett till en förbättrad matchning och service till de arbetssökande. Arbetsförmedlingen uppger dock att förutsättningarna för att arbeta med kompletterande aktörer har blivit bättre.

Under det första halvåret 2009 utbetalades 230 miljoner kronor i ersättningar till kompletterande aktörer, varav 170 miljoner kronor för aktiviteter inom de båda garantierna. Ersättningarna för kompletterande aktörer beräknas under 2009 uppgå till 953 miljoner kronor.

Införandet av kompletterande aktörer har tagit längre tid än förväntat. Det beror bl.a. på att Arbetsförmedlingen måste hantera relativt långa upphandlingsförfaranden och att det har förekommit överklaganden. Arbetsförmedlingen har också utvecklat sin organisation för att effektivare kunna implementera de kompletterande aktörerna i verksamheten, bl.a. genom att inrätta en upphandlingsavdelning inom myndigheten.

Slutsats

Regeringens bedömning är att Arbetsförmedlingen inte har uppnått den målsättning som var satt för de kompletterande aktörerna för 2008. Regeringen anser att det är angeläget att Arbetsförmedlingen i större utsträckning erbjuder aktiviteter hos kompletterande aktörer. I Arbetsförmedlingens senaste utgiftsprognos är bedömningen att målet uppnås under 2010. Regeringen bedömer att det finns en rad utvecklingsområden för Arbetsförmedlingen, men att insatser har gjorts som gör att utvecklingen går åt rätt håll. Detta redovisar också Arbetsförmedlingen i den åiterrapportering som lämnades till regeringen i början av augusti 2009 (dnr

A2009/2388/A). Vidare kommer regeringen att se över möjligheterna för Arbetsförmedlingen att kunna upphandla kompletterande aktörer enligt ett valfrihetssystem för individen.

3.4.3 Arbetslöshetsförsäkringen

Genomförda förändringar i arbetslöshetsförsäkringen under 2008 och 2009

Arbetsmarknadspolitikens mål är att insatserna ska bidra till en väl fungerande arbetsmarknad. Det innebär bland annat att regeringen ska säkerställa att arbetslöshetsförsäkringen fungerar som en omställningsförsäkring. Regeringen har sedan den tillträdde genomfört omfattande reformer i arbetslöshetsförsäkringen. Många av reformerna har nyligen trätt i kraft och det är fortfarande för tidigt att bedöma de långsiktiga effekterna av dessa. Regeringen gör dock bedömningen att de genomförda reformerna har haft positiva effekter (se vidare Förslag till statsbudget, finansplan m.m. avsnitt 5.4).

Under 2008 har ytterligare förändringar genomförts i arbetslöshetsförsäkringen i syfte att stärka dess roll som omställningsförsäkring och öka individens drivkrafter att bryta sin arbetslöshet. Möjligheten att få arbetslöshetsersättning vid deltidsarbetslöshet har begränsats till maximalt 75 dagar. Förändringen medför att ersättningsdagarna räcker i knappt sju månader för en person som arbetar halvtid, medan de tidigare reglerna i praktiken medförde att deltidsersättning kunde lämnas under flera år. Den förhöjda finansieringsavgiften ersattes med en arbetslöshetsavgift som motsvarar 33 procent av den inkomstrelaterade arbetslöshetsersättning som arbetslöshetskassan har betalat ut under månaden. Detta innebär att arbetslöshetskassornas inbetalning till staten nu är tydligare kopplad till vad arbetslöshetskassorna betalar ut i arbetslöshetsersättning, vilket medför att skillnaderna i medlemsavgifternas storlek mellan olika arbetslöshetskassor har ökat. Införandet av arbetslöshetsavgiften syftade till att ytterligare stärka drivkrafterna för en ansvarsfull löneutveckling som inte leder till arbetslöshet samt att öka arbetslöshetskassornas incitament att undvika felaktiga utbetalningar. Enligt Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF) sänkte de flesta arbetslöshetskassor sina medlemsavgifter i samband med att arbetslöshetsavgiften ersatte den för-

höjda finansieringsavgiften (IAF 2008:10). Vidare infördes ytterligare två karensdagar, vilket innebär att arbetslöshetsersättning inte lämnas under de sju första dagarna av en arbetslöshetsperiod.

Den 2 mars 2009 genomfördes flera förändringar i arbetslöshetsförsäkringen som berör ränta på återkrav. Den 1 juli 2009 genomfördes ytterligare förändringar i arbetslöshetsförsäkringen. För att stimulera till ny- och återinträde i arbetslöshetskassorna och för att öka möjligheten för människor att få inkomstrelaterad arbetslöshetsersättning infördes en tillfällig förändring av medlemsvillkoret i arbetslöshetsförsäkringen. För samtliga medlemsmånader under 2009 kommer en medlem i en arbetslöshetskassa vid bestämmande av medlemsvillkoret att få tillgodoräkna sig ytterligare en månad. Den tillfälliga förändringen innebär att en medlem kan uppfylla ett medlemsvillkor på sex månader, i stället för de tolv månader som normalt krävs, vilket innebär att en medlem snabbare kan få inkomstrelaterad arbetslöshetsersättning.

Även inträdesvillkoret för att bli medlem förändrades genom att kravet på att, under en sammanhängande period av fem veckor, ha arbetat minst 17 timmar per vecka i fyra veckor och därefter fortsatt att arbeta i minst den omfattningen, slopades. Kravet på att ha arbetat inom arbetslöshetskassans verksamhetsområde finns kvar, men det avser inte längre arbete i någon bestämd omfattning och det krävs inte heller att arbetet i fråga omedelbart ska ha föregått medlemskapet. Förändringen innebär bland annat att en arbetslös person kan bli medlem i en arbetslöshetskassa om han eller hon tidigare har arbetat inom arbetslöshetskassans verksamhetsområde. Förändringen stimulerar till ökad anslutning till arbetslöshetsförsäkringen samtidigt som det bidrar till att förenkla administrationen av försäkringen. Förändringen medför även att arbetsgivare inte behöver lämna intyg om viss arbetad tid för arbetstagare som söker inträde i försäkringen.

Vidare har ett avdrag motsvarande 50 kronor per månad för sysselsatta medlemmar införts för arbetslöshetsavgiften. Mot bakgrund av att taket fortfarande uppgår till 300 kronor påverkar avdraget inte avgiften i arbetslöshetskassor som ligger över taket även efter avdraget. Eftersom arbetslöshetsavgiften endast betalas av sysselsatta medlemmar innebär sänkningen att marginaleffekten av att gå från arbetslöshet till

sysselsättning minskar samtidigt som förändringen stimulerar till ökat medlemskap i arbetslöshetsförsäkringen.

Avslutningsvis har regler för arbetslöshetsersättning efter viss tillfällig eller delvis frånvaro införts. Tidigare kunde en person som varit delvis eller tillfälligt frånvarande från arbetet få avsevärt lägre arbetslöshetsersättning än en person som varit helt frånvarande från det arbete som föregick arbetslösheten. För att det ska löna sig bättre att arbeta har reglerna ändrats så att vissa socialförsäkringsförmåner⁵, under vissa förutsättningar, kan tillgodoräknas i arbetslöshetsförsäkringen. Detta innebär att dessa beaktas vid beräkning av arbetslöshetsersättning för personer som varit tillfälligt eller delvis frånvarande från arbetet före arbetslösheten, vilket ger en högre ersättning för dessa personer.

Slutsats

Mot bakgrund av att ovanstående reformer nyligen har trätt i kraft är det svårt att bedöma den samlade effekten av dessa. Regeringen gör dock bedömningen att reformerna har stärkt incitamenten till arbete. Regeringen bedömer dessutom att de reformer som genomförts för att stimulera till ny och återinträde i arbetslöshetskassorna bidragit till att antalet medlemmar i arbetslöshetskassorna nu ökar.

Antal medlemmar och ersättningstagare i arbetslöshetsförsäkringen

Antalet medlemmar i arbetslöshetskassorna har minskat kraftigt de senaste åren. Sedan oktober 2008 har dock utvecklingen vänt och antalet medlemmar har ökat, vilket framför allt förklaras av det försämrade läget på arbetsmarknaden. Regeringen gör dock bedömningen att de förändringar som nyligen genomförts sannolikt kommer att ha en positiv effekt på medlemsutvecklingen. I slutet av april 2009⁶ hade arbetslöshets-

kassorna drygt 3 338 000 medlemmar, vilket var en ökning med knappt 15 000 personer sedan årsskiftet 2008/09.

Under 2008 fick i genomsnitt knappt 74 000 personer per månad arbetslöshetsersättning i samband med heltidsarbetslöshet, vilket var en minskning med 30 000 personer jämfört med 2007. Samtidigt fick i genomsnitt 62 000 deltid-arbetslösa eller tillfälligt timanställda arbetslöshetsersättning varje månad, vilket var en minskning med 32 000 jämfört med 2007.

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF) och Arbetsförmedlingen har i rapporten *Arbetsökande med och utan arbetslöshetsersättning* (IAF 2009:7) visat att andelen arbetsökande inskrivna hos Arbetsförmedlingen som hade arbetslöshetsersättning under åren 1999–2004 uppgick till 70 procent. Denna andel inkluderar både personer med grundersättning och personer med inkomstrelaterad ersättning. Efter 2004 har andelen med ersättning sjunkit kraftigt och uppgick 2008 till 55 procent. Bland heltidsarbetslösa hade 51 procent arbetslöshetsersättning. Motsvarande andel bland tillfälligt timanställda uppgick till 58 procent och bland deltid-arbetslösa till 63 procent. I rapporten identifieras tre orsaker till att andelen ersättningstagare har sjunkit sedan 2004. För det första påverkade den ökade arbetskraftsefterfrågan arbetslöshetens sammansättning. Nyttillträdande på arbetsmarknaden har kommit att utgöra en allt större andel av de arbetslösa. Detta förklaras av att det är en begränsad andel i denna grupp som uppfyller villkoren för att få arbetslöshetsersättning, eftersom ersättningsrätten förutsätter en viss tids arbete före arbetslösheten. För det andra har arbetsmarknadspolitiska program i ökad utsträckning riktats till personer som har haft arbetslöshetsersättning men vars ersättningsperioder har tagit slut. Regeringen anser att det i grunden är positivt att det är dessa personer som främst erbjuds en aktivitet. För det tredje har de regeländringar som genomförts i arbetslöshetsförsäkringen påverkat andelen ersättningstagare, till exempel har möjligheten till en förlängd ersättningsperiod slopats och studerandevillkoret tagits bort. Rapporten indikerar vidare att det minskade antalet medlemmar i arbetslöshetskassorna under 2007 och 2008 inte har haft någon direkt betydelse för den andel av de arbetsökande som uppstår arbetslöshetsersätt-

⁵ Följande socialförsäkringsförmåner ska beaktas vid bestämmande av normalarbetstid: sjuklön och ersättning från Försäkringskassan vid tvist om sjuklön enligt lagen (1991:1047) om sjuklön, föräldrapenning, sjukpenning, havandeskapspenning, rehabiliteringspenning, smittbärrpenning samt ersättning enligt lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närstående vård.

⁶ Mer aktuella uppgifter avseende antalet medlemmar i arbetslöshetskassorna redovisas inte eftersom uppgifterna korrigeras i efterhand till

följd av, bland annat, arbetslöshetskassornas handläggningstid av medlemsärenden.

ning. Däremot skulle det minskade antalet medlemmar kunna medföra att en större andel av de arbetsökande enbart har rätt till grundersättning. Rapporten visar att det till och med 2008 inte har skett någon sådan utveckling avseende hela gruppen kvarstående arbetsökande. Däremot visar den att andelen med grundersättning ökade bland nytillkomna sökande under 2008. Detta skulle kunna vara en första effekt av medlemsminskningen i arbetslöshetskassorna.

Slutsats

Regeringen bedömer att det försämrade arbetsmarknadsläget och de förändringar som genomförts i syfte att stimulera till ökat medlemskap i arbetslöshetskassorna kommer att motverka den medlemsminskning som skett sedan 2007.

3.4.4 Insatser för att förhindra felaktiga utbetalningar

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen

Regeringens arbete med att förebygga felaktiga utbetalningar inom välfärdssystemen fortsatte under 2008. Som ett led i det arbetet fick Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF) i uppdrag att redogöra för de insatser som har vidtagits och som planeras att genomföras för att utveckla samverkan med myndigheter i syfte att effektivisera arbetet för att förhindra felaktiga utbetalningar. Uppdraget redovisades för regeringen i september 2008 (dnr A2008/2601/AE). Av redovisningen framgår att IAF bedriver ett omfattande utvecklingsarbete kring utformningen av myndighetens tillsyn och att en ny tillsynsriktning utformats. Vidare framgår att myndigheten genom att påtala och följa upp brister bidrar till att minska felaktiga utbetalningar. Därutöver framgår att IAF i sitt arbete för att förhindra felaktiga utbetalningar samverkar med Arbetslöshetskassornas Samorganisation (SO) och Arbetsförmedlingen för att skapa förståelse för respektive parts uppdrag. Det framgår även att arbetet med att förebygga felaktigheter fokuserar på arbetslöshetskassornas handläggning, beslut och utbetalning samt att skapa rutiner för att upptäcka och åtgärda felaktigheter.

IAF hade även i uppdrag att följa arbetslöshetskassornas hantering och åtgärder i samband med felaktigt utbetalad arbetslöshetsersättning

och återkrav. Uppdraget redovisades i oktober 2008 (dnr A2008/2803/AE). Av redovisningen framgår att återkraven, i förhållande till utbetalad ersättning, har ökat de senaste åren. Den rimligaste förklaringen till det är att arbetslöshetskassorna, mot bakgrund av den uppmärksamhet som felaktiga utbetalningar fått de senaste åren, skärpt sin kontroll och därmed upptäckt fler felaktigheter. Vidare uppgav IAF att samtliga arbetslöshetskassor under det första halvåret 2009 ska införa ett nytt ärendehanteringssystem som ska bidra till att ärendehantering blir mer enhetlig, vilket bör ge arbetslöshetskassorna större möjlighet att effektivisera kontrollarbetet.

Arbetet med att förebygga felaktiga utbetalningar fortsätter även under innevarande år. Som ett led i det arbetet har IAF tillsammans med flertalet andra myndigheter fått ett samverkansuppdrag om bland annat utveckling av metoder för och redovisning av resultat av arbetet mot felaktiga utbetalningar (dnr Fi2009/2137/BA/3). Myndigheternas arbete ska redovisas årligen i en gemensam skrivelse till regeringen med början den 22 februari 2010.

IAF har även rapporterat vidtagna och planerade åtgärder för implementeringsarbetet med anledning av de författningsändringar som gjorts för att möjliggöra ett ökat informationsutbyte mellan myndigheter i syfte att öka effektiviteten och minska de felaktiga utbetalningarna samt förbättra servicen i förhållande till den enskilde. Uppdraget har resulterat i två delrapporter vilka överlämnades till regeringen i februari (dnr A2009/794/AE) respektive augusti 2009 (dnr A2009/2478/AE). Av redovisningarna framgår att det inletts ett arbete med att utveckla ett system för elektroniskt informationsutbyte mellan SO och Kronofogdemyndigheten, men att det är för tidigt att fastställa en tidsplan för implementering. Vidare framgår att respektive arbetslöshetskassa tecknat avtal med Kronofogdemyndigheten och infört rutiner för filöverföring av inkassouppdrag till Kronofogdemyndigheten. Det framgår också att ett arbete med att utöka arbetslöshetskassornas informationsutbyte med Arbetsförmedlingen har inletts. Därutöver pågår ett arbete som syftar till att IAF ska få direktåtkomst till vissa av Arbetsförmedlingens databaser och ett arbete som syftar till att Arbetsförmedlingen ska få direktåtkomst till uppgifter i IAF:s statistik- och tillsynsdatasystem.

Slutsats

Regeringen bedömer att det utökade elektroniska informationsutbytet bl.a. förbättrar servicen och effektiviteten för arbetslöshetskassornas medlemmar. Vidare kommer det elektroniska informationsutbytet mellan arbetslöshetskassorna och Arbetsförmedlingen att ge upphov till en tidsbesparing samt en mer effektiv hantering och att risken för att arbetslöshetsersättning betalas ut felaktigt minskar.

Arbetsförmedlingen

I februari 2008 fick Statskontoret i uppdrag av regeringen att granska Arbetsförmedlingens kontrollarbete avseende felaktiga utbetalningar (dnr Fi2008/1294/BA/L). I uppdraget ingick bl.a. att granska och bedöma den interna styrningen och kontrollen samt att granska och bedöma hur Arbetsförmedlingen arbetar med kontrollen av lönebidrag, särskilt anställningsstöd, aktivitetsstöd och utvecklingsersättning samt nystartsjobb. Statskontoret skulle även lämna förslag till hur och i vilka avseenden den interna styrningen och kontrollen bör stärkas.

Statskontoret överlämnade sin granskning, Sagt men inte gjort – en granskning av Arbetsförmedlingens arbete för att förhindra felaktiga utbetalningar (2009:13), till regeringen i juni i år. Statskontoret bedömer att Arbetsförmedlingen inte arbetar med intern styrning och kontroll på ett sådant sätt att risken för felaktiga utbetalningar minimeras. Statskontoret anser vidare att riskerna för felaktiga utbetalningar är stora och att sådana förekommer i betydande omfattning. Riskerna består av svåröverskådliga regelverk och svårigheter med att kontrollera uppgifter från arbetssökande och arbetsgivare. Vidare konstaterar Statskontoret att det finns andra orsaker till att felaktiga utbetalningar förekommer, till exempel att handläggarna inte tillämpar reglerna korrekt och att cheferna inte tar ansvar för kontrollarbetet.

Statskontoret lämnar ett antal förslag till Arbetsförmedlingen och regeringen, vilka syftar till att förbättra Arbetsförmedlingens förutsättningar för att minska riskerna för felaktiga utbetalningar. Arbetet med att förebygga felaktiga utbetalningar fortsätter även under innevarande år. Som ett led i det arbetet har Arbetsförmedlingen tillsammans med flertalet andra myndigheter fått ett samverkansuppdrag om bland annat utveckling

av metoder för och redovisning av resultat av arbetet mot felaktiga utbetalningar (dnr Fi2009/2137/BA/3). Myndigheternas arbete ska redovisas årligen i en gemensam skrivelse till regeringen med början den 22 februari 2010.

Slutsats

Regeringen konstaterar att Statskontorets granskning utgör ett viktigt bidrag till Arbetsförmedlingens fortsatta arbete med att stärka kontrollfunktionen. Arbetsförmedlingen har konstaterat att den nya organisationen förbättrar förutsättningarna för att uppnå enhetlighet i verksamheten och en rad beslut har fattats som bidrar till en effektivare styrning och tydligare ansvarsfördelning. Regeringen bedömer att Arbetsförmedlingen fortsatt måste prioritera arbetet med att förebygga felaktiga utbetalningar.

3.4.5 Jobb- och utvecklingsgarantin

Syftet med jobb- och utvecklingsgarantin är att erbjuda personer som varit arbetslösa under lång tid individuellt utformade insatser för att de så snabbt som möjligt ska få arbete. Vissa av aktiviteterna i garantin genomförs i Arbetsförmedlingens egen regi, medan andra, efter överenskommelse med Arbetsförmedlingen, kan anordnas av kompletterande aktörer, t.ex. privata företag, kommuner eller andra organisationer. De kompletterande aktörernas nytänkande och kunskaper förväntas bidra till att fler deltagare i jobb- och utvecklingsgarantin snabbt hittar ett arbete. Regeringen har därför gett Arbetsförmedlingen i uppdrag att under 2009 erbjuda en tredjedel av deltagarna i jobb- och utvecklingsgarantin samt jobbgarantin för ungdomar upphandlade tjänster eller tjänster som kompletterande aktörer på annat sätt varit ansvariga för eller delaktiga i.

Sedan programmet infördes den 2 juli 2007 fram till utgången av 2008 hade totalt 99 500 personer gått in i jobb- och utvecklingsgarantin. Antalet personer som lämnat garantin uppgick, under samma period, till 49 300 personer. Av dem som lämnade jobb- och utvecklingsgarantin under denna period hade 54 procent ett arbete, med eller utan stöd, 30 dagar efter att de lämnat garantin. Under 2008 deltog i genomsnitt 41 300 personer i garantin varje månad. Första halvåret 2009 ökade antalet deltagare till i genomsnitt 53 600 personer per månad.

Användningen av kompletterande aktörer i större skala inleddes under våren 2008 genom en begränsad upphandling som omfattade ungefär hälften av Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsområden. Inom jobb- och utvecklingsgarantin uppgick andelen deltagare hos kompletterande aktörer under andra halvåret 2008 till i genomsnitt 10 procent, vilket motsvarar ett genomsnitt om 4 600 personer per månad. Andelen deltagare hos kompletterande aktörer har ökat till i genomsnitt 14 procent under första halvåret 2009, vilket motsvarar 7 600 personer per månad. Arbetsförmedlingen har, under perioden juli 2007–april 2009, genomfört en resultatuppföljning av kompletterande aktörer inom jobb- och utvecklingsgarantin. Uppföljningen indikerar tydligt att kompletterande aktörer hade en positiv verkan på utflödet till arbete fram till och med 2008. Under första kvartalet 2009 är resultaten inte lika tydliga.

Om en deltagare efter 450 dagar med aktivitetsstöd i jobb- och utvecklingsgarantin inte har fått ett arbete påbörjar han eller hon garantins tredje fas. I den tredje fasen sysselsätts deltagaren hos anordnare som förmedlas av Arbetsförmedlingen. Anordnarna kan vara offentliga eller privata arbetsgivare, sociala företag eller ideella organisationer. Varje enskild sysselsättningsperiod ska pågå en längre tid, dock högst två år. I samband med beslut om en ny sysselsättningsperiod fastställs deltagarens arbetsutbud på nytt. Även under den tredje fasen ska deltagaren ha regelbunden kontakt med en arbetsförmedlare, då insatserna syftar till övergång till arbete. Under våren 2009 påbörjade de första deltagarna en sysselsättning inom tredje fasen. I slutet av juli deltog 2 500 personer i tredje fasen.

Av samtliga deltagare i jobb- och utvecklingsgarantin under 2008 uppgick andelen personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga till i genomsnitt 31 procent. Bland samtliga arbetslösa och i program med aktivitetsstöd utgjorde denna grupp 18 procent.

Under 2008 var nära hälften av deltagarna i jobb- och utvecklingsgarantin 50 år eller äldre, jämfört med 26 procent bland samtliga arbetslösa eller i program med aktivitetsstöd. Andelen utrikes födda uppgick till 28 procent, vilket var marginellt lägre än bland samtliga arbetslösa eller i program med aktivitetsstöd där 30 procent var utrikes födda. Andelen kvinnor respektive män var jämnt fördelade bland deltagarna i garantin.

Till följd av införandet av jobb- och utvecklingsgarantin ökade regeringen resurserna för bl.a. lönebidrag samt utvecklings- och trygghetsanställningar för perioden 2007–2010 med nära en miljard kronor. Regeringen anser att det är viktigt att Arbetsförmedlingen prioriterar personer i jobb- och utvecklingsgarantin som har funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga till de särskilda insatser som finns för denna grupp.

Det finns ännu ingen utvärdering av jobb- och utvecklingsgarantin. Arbetsförmedlingen har dock initierat en utvärdering av programmet, vilken avses att publiceras i december 2009.

Slutsats

Trots att det ännu inte finns någon utvärdering av jobb- och utvecklingsgarantin, gör regeringen bedömningen att garantin har bidragit till att öka möjligheten att övergå från arbetslöshet till arbete för dem som står längst från arbetsmarknaden. Regeringen vill samtidigt betona att det är viktigt att Arbetsförmedlingen säkerställer att deltagarna erbjuds aktiviteter med utgångspunkt från individens behov. Detta gäller inte minst sysselsättningen inom den tredje fasen av garantin.

3.4.6 Särskilt anställningsstöd

Det särskilda anställningsstödet är ett stöd till arbetslösa som stått utan arbete en längre tid och syftar till att stimulera arbetsgivare att anställa personer som har svårigheter att få ett reguljärt arbete. Stödet riktar sig till dem som har avslutat fas ett i jobb- och utvecklingsgarantin och lämnas under längst 12 månader.

Under 2008 hade knappt 5 900 personer ett särskilt anställningsstöd, varav 40 procent var kvinnor och 60 procent var män. En dryg femtedel hade en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga och en fjärdedel var utrikes födda.

Under det första halvåret 2009 har antalet personer med särskilt anställningsstöd minskat något och uppgick till i genomsnitt 4 900 personer i månaden. Minskningen kan delvis förklaras av försämringen på arbetsmarknaden.

Slutsats

Regeringen bedömer att det särskilda anställningsstödet har bidragit till att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt genom att stödet prioriterar dem som befinner sig långt från

arbetsmarknaden. Regeringen anser vidare att Arbetsförmedlingen bör arbeta för att fler personer ska få ett jobb med särskilt anställningsstöd.

3.4.7 Ungdomar

För uppgifter om sysselsättning, arbetslöshet och arbetskraftsdeltagande bland ungdomar, se avsnitt 2.4 Utvecklingen på arbetsmarknaden.

Jobbgarantin för ungdomar

Jobbgarantin för ungdomar vänder sig till ungdomar som har fyllt 16 men inte 25 år och som varit inskrivna som arbetslösa hos Arbetsförmedlingen under en period om tre sammanhängande månader. Syftet med jobbgarantin är att erbjuda arbetslösa ungdomar aktiviteter så att de så snabbt som möjligt ska få arbete alternativt påbörja eller återgå till en utbildning inom det reguljära utbildningssystemet. I jobbgarantin erbjuds ungdomar i första hand intensifierat stöd med fördjupad kartläggning, studie- och yrkesvägledning samt jobbsökaraktiviteter med coachning. Efter en inledande period, i normalfallet minst tre månader, kan matchningen också förstärkas med insatser som praktik eller kortare utbildning. Möjlighet finns dock att erbjuda sådana aktiviteter redan tidigare. Jobbsökaraktiviteter ska under arbetspraktik och utbildning motsvara minst fyra timmar per vecka och regelbundet redovisas till och följas upp av coachen.

Från det att jobbgarantin infördes i december 2007 fram till juni 2009, har drygt 69 000 personer gått in i jobbgarantin för ungdomar. Under samma period lämnade drygt 37 000 personer jobbgarantin. Inflödet har varit högre än utflödet samtliga månader med undantag för sommarmånaderna 2008 och juni 2009. Under 2008 deltog 11 000 personer i garantin varje månad. Första halvåret 2009 har antalet deltagare ökat till nästan 30 000 personer varje månad.

Av dem som lämnade jobbgarantin under första halvåret 2008 gick 63 procent till ett arbete utan stöd och 7 procent till en reguljär utbildning. Under första halvåret 2009 har den andel som lämnat garantin för ett arbete utan stöd minskat till 47 procent medan andelen som gått till reguljär utbildning ökat till 10 procent.

Under 2008 var andelen unga män (56 procent) i jobbgarantin högre än andelen unga kvin-

nor (44 procent). Bland samtliga inskrivna arbetslösa och inskrivna i program i åldersgruppen 16–24 år var andelen män (58 procent) också högre än andelen kvinnor (42 procent).

Arbetsförmedlingen påtalar i sin verksamhetsredovisning (dnr A2009/2393/A) att andelen personer med funktionsnedsättning i jobbgarantin under hela tiden har legat på låga nivåer. Arbetsförmedlingen menar att detta främst beror på att unga personer med funktionsnedsättning bara kan få del av aktiviteterna arbetslivsinriktad rehabilitering samt fördjupad kartläggning och rehabilitering utanför jobbgarantin för ungdomar. Den låga andelen beror även på att det inte är möjligt att utreda funktionsnedsättning inom insatsen eftersom ovanstående aktiviteter endast kan erbjudas utanför garantin. Arbetsförmedlingen har också i samma rapport påtalat att få utrikesfödda deltar i jobbgarantin. Enligt Arbetsförmedlingen är orsaken till detta att en stor andel utrikesfödda deltar i svenskundervisning för invandrare (sfi) och att deltidsstudier inte går att förena med garantin enligt dagens regelverk.

I juni 2009 var de vanligaste aktiviteterna inom garantin jobbsökaraktivitet med coachning (58 procent), fördjupad kartläggning (9 procent) och arbetspraktik (5 procent).

Vissa av aktiviteterna inom jobbgarantin genomförs i Arbetsförmedlingens egen regi medan andra, efter överenskommelse med Arbetsförmedlingen, kan anordnas av kompletterande aktörer, t.ex. privata företag, kommuner eller andra organisationer. Regeringen bedömer att de kompletterande aktörernas nytänkande och kunskaper kommer att bidra till att fler deltagare i jobbgarantin snabbare hittar ett arbete. Aktiviteterna inom jobbgarantin har under andra halvåret 2008 och första halvåret 2009 i hög grad bedrivits i Arbetsförmedlingens egen regi. Under andra halvåret 2008 uppgick andelen deltagare hos kompletterande aktörer till i genomsnitt 10 procent, motsvarande cirka 1 400 personer. Andelen deltagare hos kompletterande aktörer har ökat marginellt under första halvåret 2009 och uppgick i genomsnitt till 11 procent, vilket motsvarar cirka 3 200 personer.

Det finns ännu ingen utvärdering av jobbgarantin för ungdomar. IFAU har dock för avsikt att utvärdera jobbgarantin.

Slutsats

Jobbgarantin har hittills uppvisat goda resultat, men det är ännu för tidigt att bedöma det sammantagna resultatet av jobbgarantin för ungdomar. Regeringen vill också betona vikten av att Arbetsförmedlingen erbjuder deltagare inom jobbgarantin aktiviteter med utgångspunkt i individens behov.

Övriga insatser för ungdomar

Regeringen har sedan den tillträdde reformerat stora delar av arbetsmarknadspolitiken för att minska utanförskapet och för att fler människor ska komma i arbete. Ungdomar har varit och är en viktig målgrupp för detta arbete. För att underlätta för unga att komma in på arbetsmarknaden och få arbetslivserfarenhet har regeringen halverat socialavgifterna för personer under 26 år. Det gäller alla unga, inte bara dem som är arbetslösa. Därmed har kostnaden för att anställa en ung person minskat markant. Dessutom har reglerna i lagen om anställningsskydd ändrats vilket har gjort det enklare att anställa för viss tid.

Regeringen har till följd av det försämrade arbetsmarknadsläget gjort det möjligt för unga att under perioden 2009–2011 ta del av förstärkt matchningsverksamhet med personliga coacher redan innan jobbgarantin. En person som har fyllt 20 men inte 26 år och som varit arbetslös i sex månader (tolv månader för personer över 26 år) kvalificerar sig till nystartsjobb, vilket innebär att arbetsgivaren kompenseras med ett belopp motsvarande arbetsgivaravgiften. Tillsammans med de sänkta socialavgifterna för unga blir lönekostnaden cirka 40 procent lägre för att anställa en ung person med nystartsjobb än vad den annars skulle ha varit.

3.4.8 Nystartsjobb

Nystartsjobb syftar till att göra det lättare för personer med en svag förankring på arbetsmarknaden att få ett arbete. Från och med den 1 januari 2008 har alla arbetsgivare möjlighet att anställa med nystartsjobb.

En arbetsgivare som anställer en person som har stått utanför arbetsmarknaden en viss tid på grund av t.ex. arbetslöshet eller sjukskrivning, har rätt till en ekonomisk kompensation som, då stödet infördes, motsvarade arbetsgivaravgiften.

Den 1 januari 2008 infördes de s.k. särskilda nystartsjobben, vilket innebär att arbetsgivaren får en högre ekonomisk kompensation vid anställning av personer som har sjukpenning, rehabiliteringspenning eller sjuk- och aktivitetsersättning på heltid sedan minst ett år tillbaka. Nystartsjobben omfattar dessutom flyktingar och andra skyddsbehövande som beviljats uppehållstillstånd och dessa gruppers anhöriga under de tre första åren efter det att uppehållstillstånd har beviljats. Personer som har dömts till fängelse och beviljats vistelse utanför anstalt eller är villkorligt frigivna, men ännu inte fullgjort ett år av prøvotiden omfattas också av nystartsjobben. För att förstärka arbetsgivarnas incitament att anställa deltidsarbetslösa på heltid fanns under 2008 en tillfällig möjlighet för personer som var deltidsarbetslösa sedan minst två år att få nystartsjobb.

För att ytterligare stärka möjligheterna för långtidsarbetslösa att komma in på arbetsmarknaden fördubblades nystartsjobbets kompensation av lönekostnaden från och med den 1 januari 2009 vid anställning av personer som fyllt 26 år. Nystartsjobb för unga finns kvar enligt det tidigare regelverket. Däremot har åldersgränsen för ungdomar från och med den 1 mars 2009 anpassats till den gräns som gäller för nedsättningen av socialavgifter enligt skattelagstiftningen, dvs. personer som vid årets ingång har fyllt 20 men inte 26 år.

Den 1 februari 2009 förändrade regeringen den kvalificeringstid som gäller för rätt till nystartsjobb. Ändringen innebär att personer kan ha ett avbrott på upp till tre månader under kvalificeringstiden. Detta överhoppningsbara avbrott möjliggör för personer att ta ett kortare arbete utan att kvalificeringstiden för nystartsjobb bryts. För att få nystartsjobb gällde tidigare att anställningsförmåner skulle tillämpas enligt kollektivavtal eller att de var likvärdiga med dem som gäller enligt kollektivavtal i branschen. Denna regel kunde uppfattas som att regeringen reglerar anställningsförmåner, vilket går emot grunderna i den svenska modellen. Reglerna har därför förtydligats till att enbart avse att lönen ska lämnas enligt kollektivavtal eller vara likvärdig med lön enligt kollektivavtal i branschen. Ett tydligt regelverk bidrar till att fler arbetssökande kan få nystartsjobb.

Nystartsjobben kan kombineras med andra efterfrågestimulanser såsom nedsättningen av socialavgifter för ungdomar.

Under 2008 hade i genomsnitt 15 900 personer per månad ett nystartsjobb, varav 680 personer hade ett särskilt nystartsjobb och 165 personer ett nystartsjobb för deltidsarbetslösa. Första halvåret 2009 hade i genomsnitt 17 100 personer per månad ett nystartsjobb. Under samma period återfanns i genomsnitt 2 650 nystartsjobb per månad inom offentlig sektor.

Nystartsjobben har en bred målgrupp. I första hand har målgruppen kvalificerat sig genom arbetslöshet, i andra hand genom sjukskrivning eller en kombination av sjukskrivning och arbetslöshet, i tredje hand genom deltagande i jobb- och utvecklingsgarantin och i fjärde hand genom att vara nyanlända invandrare eller anhöriga till dessa.

Tabell 3.2 Kvalificeringsgrunder för personer som hade nystartsjobb under perioden januari–april 2009

	Antal	Andel
Arbetslöshet endast	11 665	57,7
Kombination av arbetslöshet och ersättning från sjukförsäkringen	1 015	5,0
Ersättning från sjukförsäkringen endast	1 672	8,3
Nyanlända invandrare/anhöriga	1 698	8,4
Kombination arbetslöshet och Samhall	508	2,5
Samhall endast	253	1,3
Deltidsjobb	191	0,9
Jobb- och utvecklingsgarantin	2 810	13,9
Övriga kombinationer	406	2,0
Totalt	20 218	100,0

Nystartsjobben riktar sig till dem som har en svag ställning på arbetsmarknaden och insatsen omfattar i relativt hög grad personer med lång inskrivningstid vid Arbetsförmedlingen. Den genomsnittliga inskrivningstiden vid Arbetsförmedlingen bland personer som hade ett nystartsjobb uppgick i slutet av juni 2009 till mer än tre år (40 månader). Över 29 procent av nystartsjobben har gått till personer som varit inskrivna hos Arbetsförmedlingen i mer än fem år.

Av de personer som hade ett nystartsjobb i slutet av juni var 33 procent utrikes födda, drygt 23 procent hade en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga och 8 procent var under 25 år.

Det är fortfarande fler män än kvinnor som har nystartsjobb, men andelen kvinnor har ökat och uppgick i slutet av juni 2009 till 41 procent. Inom offentlig sektor hade kvinnorna 51 procent av nystartsjobben.

Från införandet 2007 och fram till slutet av juni 2009 har drygt 27 200 personer lämnat ett nystartsjobb.

Under 2008 hade knappt 50 procent ett arbete 90 dagar efter avslutat nystartsjobb, medan 29 procent hade återgått till arbetslöshet. Under perioden januari till april 2009 hade 45 procent arbete och 36 procent var arbetslösa 90 dagar efter avslutat nystartsjobb, vilket sannolikt kan förklaras av konjunkturedgången. De som inte hade ett arbete var antingen öppet arbetslösa (29 procent i juni 2008 jämfört med 36 procent i juni 2009), i jobb- och utvecklingsgarantin eller hade avaktualiserats från Arbetsförmedlingen.

På uppdrag av Arbetsmarknadsdepartementet genomförde Ramböll Management under hösten 2008 en uppföljning av nystartsjobben (dnr A2008/1840/AE). Av en enkätundersökning till arbetsgivare som anställt personer med nystartsjobb framgick att arbetsgivare ansett att de arbetstagare som haft nystartsjobb fungerat minst lika bra som anställda utan nystartsjobb vad gäller prestationsförmåga och att komma in i arbetsgemenskapen. En majoritet av arbetsgivarna uppgav att de skulle ha anställt någon även utan möjlighet till nystartsjobb, men en femtedel uppger att de inte hade anställt samma person om nystartsjobben inte existerat. En av orsakerna till detta var, enligt enkäten, att de då inte skulle ha kommit i kontakt med personen ifråga.

Skatteutgifterna för nystartsjobb uppgick under 2008 till 940 miljoner kronor. Under första halvåret 2009 uppgick skatteutgifterna för nystartsjobben till 540 miljoner kronor.

Slutsats

Regeringen bedömer att nystartsjobben har bidragit till att förbättra arbetsmarknadens funktions sätt genom att insatsen riktas till dem som står långt från arbetsmarknaden. Regeringen bedömer dessutom att nystartsjobben har bidragit till att hjälpa nyanlända invandrare till en snabbare etablering på arbetsmarknaden. Regeringen förutsätter att Arbetsförmedlingen fortsätter att använda nystartsjobb som ett aktivt verktyg i sitt arbete.

3.4.9 Särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga

Inom arbetsmarknadspolitiken finns flera olika stöd som är riktade till personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, varav lönebidrag är den största stödformen. Arbetsförmedlingen är tillsammans med 13 andra myndigheter sektorsmyndighet med särskilt ansvar för att nationella mål för handikappolitiken ska uppnås. Arbetsförmedlingen har på förra regeringens uppdrag formulerat ett antal etappmål för denna grupp som är inriktade på att öka sysselsättningsgraden, minska antalet långtidsinskrivna, öka arbetsgivarnas vilja att anställa, öka antalet i förberedande utbildning och i arbetsmarknadsutbildning samt anpassa arbetsplatserna. Regeringen kan konstatera att inget av etappmålen hittills har uppnåtts helt.

Statistiska centralbyrån (SCB) genomför vartannat år en tilläggsundersökning till den ordinarie arbetskraftsundersökningen i vilken arbetsmarknadssituationen för personer med funktionsnedsättning specialstuderas. Den senaste undersökningen genomfördes 2008 (SCB 2009:3) och visar att knappt 62 procent av personerna med funktionsnedsättning (16–64 år) var sysselsatta det fjärde kvartalet 2008, vilket var en något lägre andel än det fjärde kvartalet 2006. För personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga var sysselsättningsgraden betydligt lägre (50 procent). Enligt den registerbaserade statistiken från Arbetsförmedlingen uppgick antalet arbetslösa med funktionsnedsättning till i genomsnitt 18 500 personer under 2008, vilket var en minskning med drygt 3 000 (15 procent) jämfört med 2007. De många varslen om uppsägning som lades under hösten och vintern faller dock ut med viss fördröjning, varför konkurrensen om de allt färre platserna successivt ökar. Detta förväntas medföra att arbetslösheten även kommer att öka för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

Lönebidrag, trygghets- och utvecklingsanställning samt skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare (OSA)

Subventionerade anställningar i form av lönebidrag, skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare (OSA), skyddad anställning hos Samhall AB samt utvecklings- och trygghetsanställning fyller en viktig funktion för många arbetssökande som på grund av funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga står långt från arbetsmarknaden. Dessa anställningar ger produktiv sysselsättning samt erfarenhet och kompetens som kan möjliggöra övergång till arbete utan stöd.

Under 2008 noterades för flertalet av de särskilda insatserna för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga en mer dämpad utveckling av antalet deltagare än under de närmast föregående åren. Undantaget är antalet trygghetsanställningar som fortsatte att öka (se tabell 3.3). Antalet personer i anställning med lönebidrag har minskat sedan 2008. Under första halvåret 2009 deltog i genomsnitt 67 400 personer per månad i särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, vilket var en minskning med knappt 2 900 personer jämfört med samma period föregående år. Förändringen var särskilt stor för utvecklingsanställningarna, vilka minskade med drygt 800 personer eller 44 procent. Minskningen förklaras främst av att det varit svårt att få arbetsgivare att anställa arbetssökande med lönebidrag. En annan förklaring till minskningen kan vara att nystartsjobb och trygghetsanställningar ersätter anställningar med lönebidrag. Ytterligare en förklaring är att Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan i sin handlingsplanssamverkan har varit överens om att så många deltagare som möjligt ska få anställning utan stöd. Om anställning med stöd ändå aktualiseras ska i första hand särskilt nystartsjobb användas. Det medför att antalet personer med funktionsnedsättning i nystartsjobb och särskilt nystartsjobb har ökat. Förskjutningen från lönebidrag till trygghetsanställning innebär att medel inom anslaget räcker till färre deltagare eftersom trygghetsanställning har en högre snittkostnad än lönebidrag.

Trygghetsanställningar vänder sig till personer med så nedsatt arbetsförmåga att de behöver en större anpassning i arbetssituationen och ett mer långsiktigt stöd än vad som ges med lönebidrag. Närmare hälften av alla nya trygghetsanställningar

under 2008 riktade sig till personer som haft anställningar med lönebidrag. Regeringen har angivit som krav att de nya deltagarna i trygghetsanställning till minst 40 procent ska utgöras av personer ur vissa speciellt prioriterade grupper. Detta krav har uppnåtts med god marginal då 57 procent kom från dessa grupper.

Den genomsnittliga bidragsnivån för anställningar med lönebidrag under 2008 var 61 procent, vilket var en minskning med drygt 1 procentenhet jämfört med 2007 och klart lägre än den högsta nivån om 63 procent som regeringen angivit. Vid de omprövningar av beslut om lönebidrag som skett under året har bidragsnivån sänkts med 3 procentenheter. Bidragsnivån för OSA, utvecklingsanställningar och trygghetsanställningar uppgick till i genomsnitt 74, 75 respektive 71 procent, vilket i samtliga fall är i stort sett oförändrat jämfört med 2007.

Genomgående präglas anställningar med stöd för personer med funktionsnedsättning av en ojämn könsfördelning (60 procent män och 40 procent kvinnor), vilket kan jämföras med att män utgör 55 och kvinnor 46 procent av samtliga inskrivna personer med funktionsnedsättning. Allra mest ojämn är fördelningen när det gäller anställningar med OSA, där knappt 30 procent är kvinnor.

Det har inte skett några större förändringar vad gäller andelen övergångar till arbete under 2008. Kravet att andelen övergångar från lönebidrag till osubventionerat arbete ska öka har därmed inte uppfyllts. Däremot noteras en viss ökning avseende antalet övergångar från utvecklingsanställning till arbete både vad avser övergångar till arbete utan stöd och övergångar till andra subventionerade arbeten.

På regeringens uppdrag har Arbetsförmedlingen under 2008 tagit fram en särskild arbetsgivarstrategi som syftar till att öka arbetsgivarnas incitament att anställa personer med funktionsnedsättning. Strategin kommer att infogas som en del av den generella arbetsgivarpolitiken för Arbetsförmedlingen. Arbetsförmedlingen har också haft i uppdrag att genomföra en särskild undersökning med fokus på arbetsgivarnas intresse att anställa. Resultatet visar att arbetsgivarna entydigt lyfter fram att rätt kompetens är den viktigaste faktorn för att vilja anställa personer med funktionsnedsättning.

Tabell 3.3 Antalet personer i särskilda insatser för sökande med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga samt andelen övergångar till arbete

Genomsnittligt antal anställda	2005	2006	2007	2008
Lönebidrag	56 440	58 714	59 525	57 125
OSA	5 401	5 123	4 944	4 735
Utvecklingsanställning	-	552	2 490	2 524
Trygghetsanställning	-	205	2 498	6 019
Totalt	61 841	64 594	69 456	70 403
Nyanställda				
Lönebidrag	23 437	20 071	21 001	19 858
OSA	2 448	1 824	2 263	1 918
Utvecklingsanställning	-	1 157	3 866	2 818
Trygghetsanställning	-	342	3 925	4 967
Totalt	25 885	23 394	31 055	29 561
Övergång till arbete utan stöd				
Lönebidrag	0,43%	0,46%	0,50%	0,45%
OSA	0,13%	0,20%	0,22%	0,17%
Utvecklingsanställning	-	0,49%	0,83%	1,09%
Övergång till arbete med stöd				
Lönebidrag	0,01%	0,04%	0,25%	0,36%
OSA	0,28%	0,68%	0,77%	0,72%
Utvecklingsanställning	-	0,42%	2,13%	3,86%

Samhall AB

I slutet av 2008 var 19 400 personer med funktionsnedsättning anställda hos Samhall. Andelen kvinnor har ökat med 1 procentenhet sedan 2007 och uppgick till 47 procent. Ett av regeringens mål för Samhall var att bolaget under 2008 skulle ge arbete åt personer med funktionsnedsättning motsvarande minst 23,7 miljoner arbetstimmar. Detta har uppfyllts då målet överträffades med 0,2 miljoner arbetstimmar under 2008.

Regeringens mål är vidare att minst 40 procent av dem som anställs hos Samhall ska komma från de prioriterade grupper som Arbetsförmedlingen och Samhall har enats om. Även detta mål är uppfyllt, då 51 procent av de nyanställda kom från dessa grupper under 2008.

Tabell 3.4 Antal inskrivna vid Arbetsförmedlingen som fått en anställning hos Samhall, antal ombytessökande från Samhall samt andel ombytessökande som har övergått till arbete utan stöd

	2006	2007	2008
Antal inskrivna vid Arbetsförmedlingen som fått en anställning hos Samhall			
Män	715	621	728
Kvinnor	528	477	645
Totalt	1 243	1 098	1 373
Antal ombytessökande Samhall			
Män	1 334	1 277	1 206
Kvinnor	947	977	950
Totalt	2 281	2 254	2 156
Övergångar från Samhall till arbete utan stöd			
Män	1,03%	2,20%	0,97%
Kvinnor	1,05%	1,98%	1,23%
Totalt	1,04%	2,11%	1,08%

Ett annat av regeringens mål är att andelen övergångar från Samhall till reguljärt arbete ska motsvara minst 5 procent av de tillsvidareanställda vid Samhall. Utfallet för 2008 var 4,9 procent, vilket är något lägre än 2007. Antalet personer inskrivna hos Arbetsförmedlingen som var ombytessökande hos Samhall låg på i stort sett samma nivå som de närmast föregående åren. Andelen som övergick till en osubventionerad anställning var dock lägre än 2007. Detta framgår av tabell 3.4.

Den statliga merkostnadsersättningen till Samhall uppgick under 2008 till 4 220 miljoner kronor jämfört med 4 148 miljoner kronor under 2007. Samhall uppnådde ett positivt ekonomiskt resultat motsvarande 153 miljoner kronor för 2008, en ökning jämfört med 2007 då resultatet uppgick till 90 miljoner kronor.

Riksrevisionen har under 2008 granskat skyddat arbete hos Samhall (se avsnitt 3.5).

Andra insatser

Förutom olika anställningar med stöd har Arbetsförmedlingen även möjlighet att lämna stöd till arbetshjälpmedel eller personligt biträde, särskilt introduktions- och uppföljningsstöd samt särskilt stöd till start av näringsverksamhet. Under 2008 fick sammanlagt 13 300 personer sådana stöd och kostnader för dessa stöd uppgick till 440 miljoner kronor. Könsfördelningen

är ojämn bland dem som får del av dessa olika insatser. Det är flest kvinnor som får del av arbetshjälpmedel och även bland de relativt få med det särskilda stödet till start av näringsverksamhet är majoriteten kvinnor. Däremot är det manlig majoritet när det gäller både personligt biträde och särskilt introduktions- och uppföljningsstöd.

För att arbetsgivare i större utsträckning ska anställa personer med stora stödbehov höjde regeringen från och med den 1 februari 2009 det högsta beloppet för stödet för arbetshjälpmedel till som mest 100 000 kronor per år. Av samma anledning höjdes också stödet för personligt biträde till maximalt 60 000 kronor per år för anställda och 120 000 kronor per år för företagare.

Tabell 3.5 Antal personer som får stöd för arbetshjälpmedel, personligt biträde och vissa andra insatser för personer med funktionsnedsättning

	2006	2007	2008
Arbetshjälpmedel			
Män	1 653	1 819	1 797
Kvinnor	2 417	2 520	2 611
Totalt	4 070	4 339	4 408
Personligt biträde			
Män	3 484	3 269	3 397
Kvinnor	1 900	1 816	2 034
Totalt	5 384	5 085	5 431
SIUS			
Män	1 505	1 728	1 742
Kvinnor	1 018	1 227	1 294
Totalt	2 523	2 955	3 036
Särskilt stöd vid start av näringsverksamhet			
Män	242	174	206
Kvinnor	274	232	268
Totalt	516	406	474

Slutsats

Omfattningen av de särskilda insatserna för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga är en viktig indikation på prioriteringen av dem som står långt från arbetsmarknaden. Regeringen anser att det finns anledning för Arbetsförmedlingen att, som ett led i myndighetens sektorsansvar för handikappolitiken, intensifiera arbetet med att få fler personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga i arbete med eller utan stöd. För att stärka gruppens möjligheter att få ett arbete har regering-

en successivt ökat antalet lönebidrag och anställningar vid Samhall AB motsvarande en total kostnad om 2,4 miljarder kronor extra. Satsningen uppgår till 123 miljoner kronor 2007, 558 miljoner kronor 2008, 768 miljoner kronor 2009 och 947 miljoner kronor från och med 2010. Därmed kunde den tillfälliga ökningen av antalet lönebidragsplatser 2006 och 2007 bibehållas 2008 samtidigt som en ytterligare ökning möjliggjordes 2009.

3.4.10 Insatser för ökad integration

Arbetsförmedlingen har regeringens uppdrag att förbättra utrikes föddas etablering på arbetsmarknaden. Insatser för nyanlända invandrare lyfts särskilt fram. Om fler utrikes födda ska få arbete måste insatser från Arbetsförmedlingen erbjudas så tidigt som möjligt.

För redovisning av utvecklingen av utrikes föddas sysselsättning, arbetslöshet och arbetskraftsdeltagande, se avsnitt 2.4 Utvecklingen på arbetsmarknaden.

Utrikes födda inskrivna vid Arbetsförmedlingen

Antalet utrikes födda inskrivna vid Arbetsförmedlingen har kontinuerligt ökat. I denna grupp ingår samtliga som är födda utomlands oavsett vistelsetid i Sverige. I slutet av 2008 var 27 procent av samtliga inskrivna utrikes födda, vilket kan jämföras med gruppens andel av befolkningen (16–64 år) som uppgick till 16 procent. Under första halvåret 2009 var i genomsnitt 166 900 utrikes födda inskrivna vid Arbetsförmedlingen varje månad. Detta är en ökning med 14 procent jämfört med samma period 2008, men är ändå lägre än ökningen för samtliga inskrivna (16 procent). Fördelningen mellan kvinnor (47 procent) och män (53 procent) är relativt jämn. Av antalet utrikes födda var 15 procent nyanlända, vilket var en ökning med en knapp procentenhet jämfört med samma period 2008. Som nyanlända räknar Arbetsförmedlingen registrerade arbetssökande upp till tre år efter beviljat uppehållstillstånd.

Arbetsförmedlingen redovisar (dnr A2009/2393/A) att totalt 114 000 utrikes födda fick arbete 2008, vilket var en minskning med 14 procent i jämförelse med 2007. Andelen nyanlända som fått arbete har successivt ökat under

året och drygt 10 000 nyanlända invandrare fick arbete under 2008.

Även om utbildningsnivån har ökat för såväl inskrivna generellt som för utrikes födda, är fortfarande andelen med högst förgymnasial utbildning betydligt högre för utrikes (37 procent) än för inrikes (25 procent) födda. Noteras bör dock att andelen med eftergymnasial utbildning, liksom tidigare, är högre bland de utrikes (28 procent) än bland de inrikes (25 procent) födda. Även åldersstrukturen skiljer sig mellan inrikes och utrikes födda. En betydligt större andel bland de utrikes födda återfinns i åldersgruppen 30–39 år jämfört med inrikes födda, bland vilka fler yngre arbetssökande återfinns. Utrikes födda är överrepresenterade bland arbetssökande med långa inskrivningstider. Andelen utrikes födda i jobb- och utvecklingsgarantin var under 2008 knappt 30 procent och andelen förändrades inte det första halvåret 2009.

Nyanlända invandrare

Den rådande fokuseringen på nyanländas etablering på arbetsmarknaden ska ses mot bakgrund av den samlade strategi för integration (Egenmakt mot utanförskap – regeringens strategi för integration, skr. 2008/09:24) som regeringen presenterade hösten 2008.

Arbetsförmedlingen redovisar i en återrapportering (dnr A2009/738/A) i januari 2009 att fokus för integrationsuppdraget under 2008 har varit att stödja nyanlända invandrarers arbetsmarknadsetablering. Arbetsförmedlingen har eftersträvat att öka enhetligheten i servicen till de nyanlända i olika delar av landet och samarbetet med kommunerna uppges ha stärkts. I december 2008 uppgick antalet nyanlända inskrivna vid Arbetsförmedlingen till cirka 26 300 personer, vilket var en ökning med cirka 3 100 personer jämfört med årets början.

Även om allt fler nyanlända skrivs in vid Arbetsförmedlingen var i april 2009 cirka 48 500 nyanlända invandrare folkbokförda i en kommun utan att vara inskrivna vid Arbetsförmedlingen. Även om alla nyanlända inte har behov av service från Arbetsförmedlingen är detta ett stort antal. De främsta orsakerna, enligt Arbetsförmedlingen, var studier, sjukdom, arbete eller avsaknad av kontakt med kommunen eller andra berörda aktörer. Det gäller framför allt nyanlända som under asyltiden valt s.k. eget boende.

Den tvååriga försöksverksamheten inom Arbetsförmedlingen för vissa nyanlända invandrare, som bedrevs på uppdrag av regeringen (dnr N2006/3225/A) avslutades vid halvårsskiftet 2008. Verksamheten syftade till att tidigt ta till vara de nyanländas tidigare erfarenheter och kunskaper för att förkorta tiden fram till arbete. En uppföljning av Arbetsförmedlingen (dnr A2009/738/A) av vad deltagarna gjorde i december 2008 visade att 62 procent hade fått arbete eller påbörjat en utbildning. För två tredjedelar av dessa hade detta skett inom 18 månader efter att uppehållstillstånd beviljats, vilket är snabbare än inom ordinarie verksamhet. En utvärdering av försöksverksamheten har, på uppdrag av regeringen (dnr N2006/6969/A), genomförts av Institutet för social forskning (SOFI) vid Stockholms universitet och Stockholms universitets Linnécentrum för integrationsstudier (SULCIS). Utvärderingsrapporten (dnr A2009/1897/A) visar att deltagande i försöksverksamheten har haft en långsiktigt positiv effekt på möjligheterna att få osubventionerat arbete. Effekten gällde dock bara för män.

För cirka 5 000 nyanlända invandrare per år erbjuder Arbetsförmedlingen sedan januari 2009 tjänster från kompletterande aktörer, detta som ett led i genomförandet av regeringens uppdrag att erbjuda arbetssökande tjänster från kompletterande aktörer. En nyanländ invandrare kan under längst sex månader på detta sätt få stöd att finna ett arbete eller påbörja en utbildning. Insatserna sker parallellt med kommunernas introduktionsinsatser och kan vid behov erbjudas på personens modersmål. Kommunerna svarar för individens försörjning. Det är ännu för tidigt att säga något om resultaten av denna satsning.

Instegsjobb

Regelverket för instegsjobben ändrades i juni 2008 för att göra det möjligt för fler nyanlända invandrare att ta del av dessa. Ändringarna hade inledningsvis mycket god effekt. Antalet personer anställda med instegsjobb ökade kraftigt mellan maj och december 2008, från 760 till 1 900 personer. Sedan december 2008 har ökningen dock varit begränsad och i juni 2009 hade 2 600 personer instegsjobb. Andelen utomeuropeiskt födda personer har ökat något och Irak är det dominerande ursprungslandet. Långt fler instegsjobb innehas av män än av kvinnor men

under första halvåret 2009 har andelen kvinnor ökat marginellt, från 27 till 30 procent. Andelen instegsjobb i kommunal verksamhet har ökat från knappt fem till drygt 18 procent men majoriteten av instegsjobb anordnades av enskilda företag inom privat sektor. Av totalt antal beviljade instegsjobb fram till och med april 2009 är enskilda företag inom hotell- och restaurangverksamhet den dominerande branschen med drygt 30 procent.

Arbetsförmedlingen anger (dnr A2009/738/A) att nyanlända med instegsjobb överlag är yngre, har kortare utbildning och har vistats kortare tid i Sverige efter beviljat uppehållstillstånd än nyanlända anställda med nystartsjobb. Arbetsförmedlingen menar vidare att instegsjobben har fyllt sitt syfte att bidra till att tidigarelägga nyanländas arbetsmarknadsetablering.

Försöksverksamhet med etableringssamtal

Försöksverksamhet med etableringssamtal pågår under 2009 och 2010 i Göteborg, Skellefteå och Karlskrona. Syftet med denna verksamhet, som bedrivs på uppdrag av regeringen (dnr A2008/3473/A), är att påskynda nyanlända invandrades etablering på arbetsmarknaden. Genom att tidigt efter beviljat uppehållstillstånd ge information om var i landet det finns efterfrågan på den kompetens som den nyanlände har eller tänker skaffa sig, kan arbetsmarknadslägets betydelse för beslut om bosättning öka. Samtalen ska utmyнна i en etableringsplan för personens fortsatta inträde på arbetsmarknaden, boende och deltagande i utbildningar eller andra eventuella insatser som kan stödja individens etablering på arbetsmarknaden. En annan avsikt med samtalen är att underlätta frivillig vidareflyttning i organiserad form för nyanlända vars yrkeserfarenheter efterfrågas i andra delar av landet.

Av Arbetsförmedlingens lägesrapport om försöksverksamheten i augusti 2009 (dnr A2009/2396/A) framgår att verksamheten startade först under april 2009 och att den ännu inte omfattat tillräckligt många deltagare för att det ska vara möjligt att säga något om resultaten. Resultat och erfarenheter av försöksverksamheten ska redovisas till Arbetsmarknadsdepartementet i samband med årsredovisningen för 2009 och 2010. Försöksverksamheten kommer också att utvärderas av IFAU. En rapport väntas i december 2011.

Slutsats

Arbetsförmedlingens arbete med utrikes födda under 2008 och första halvåret 2009 återspeglar regeringens ökade betoning av insatser för nyanlända invandrare. Allt fler nyanlända har skrivits in vid Arbetsförmedlingen och allt fler har fått arbete, vilket är positivt. Fortfarande finns dock alltför många nyanlända som inte är inskrivna vid Arbetsförmedlingen. För att nå dessa krävs ytterligare insatser i samverkan med övriga aktörer, framför allt kommunerna och Migrationsverket. Försöksverksamheten inom Arbetsförmedlingen för vissa nyanlända invandrare, som avslutades i juni 2008, har visat att ett ökat ansvar för Arbetsförmedlingen under etableringen ger goda resultat i termer av långsiktigt positiva effekter på osubventionerat arbete. Ett problem i sammanhanget är att detta bara gällde män. Se vidare avsnitt 3.6 Politikens inriktning, för kommande förslag som rör nyanlända invandras etablering.

Även om antalet personer i instegsjobb ökat finns fortfarande utrymme för Arbetsförmedlingen att medverka till att fler sådana anställningar kommer till stånd. I takt med att allt fler nyanlända invandrare skrivs in vid Arbetsförmedlingen torde behovet av instegsjobb öka.

För gruppen utrikes födda som helhet, av vilka nyanlända är en del, krävs intensifierade insatser från Arbetsförmedlingen för att minska arbetslösheten och öka sysselsättningen i gruppen. Kvinnornas och ungdomarnas situation kräver särskild uppmärksamhet. Effektiva arbets- och samverkansformer är nödvändiga för denna grupp oavsett konjunkturläge men det kraftigt försämrade arbetsmarknadsläget understryker behovet.

3.4.11 Arbetslivsinriktad rehabilitering

Uppdraget att genom samverkan med Försäkringskassan underlätta övergången från ersättning via sjukförsäkringen till aktivt arbetssökande och nytt arbete är en central del i den arbetslivsinriktade rehabilitering som Arbetsförmedlingen bedriver. Det arbete som myndigheterna bedriver i enlighet med sin gemensamma nationella handlingsplan för rehabilitering i samverkan är det mest omfattande i detta uppdrag. Det får bedömas som otillfredsställande att de volymmål som myndigheterna satt upp för denna verksamhet 2008 inte har kunnat nås.

Behovet av insatser från Arbetsförmedlingen är mycket stort och förväntas öka kraftigt 2010 som en konsekvens av reformerna inom sjukförsäkringen.

Den försämring av resultaten som skett såväl 2008 som de första sex månaderna 2009 av resultaten, i termer av antal personer som påbörjat arbete eller utbildning, kan förklaras av den allmänna minskningen i efterfrågan på arbetskraft.

Det är positivt att myndigheterna etablerat välfungerande samverkansformer och att utvecklingen av antalet personer som fått service från Arbetsförmedlingen ökat kraftigt under våren 2009, vilket indikerar att volymmålen kan komma att nås 2009.

Utöver samverkan med Försäkringskassan bedrivs inom Arbetsförmedlingen arbetslivsinriktad rehabilitering för andra målgrupper och i andra former. I grunduppdraget, som Arbetsförmedlingen haft sedan 1980, ligger att ge service till arbetslösa med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Arbetsförmedlingen har specialkompetens för att klargöra arbetsförutsättningar och anpassa arbetssituationen. Arbetsförmedlingen har också, tillsammans med Försäkringskassan och Socialstyrelsen, regeringens uppdrag att stödja utvecklingen av finansiell samordning. Samverkan mellan Arbetsförmedlingen och Kriminalvården syftar till att stärka kriminalvårdsklienternas förankring på arbetsmarknaden genom att använda myndigheternas resurser på bästa sätt, såväl från individuell som från samhällsekonomisk synpunkt. För unga med funktionsnedsättning sker också samverkan med skolan.

Handlingsplanssamverkan

Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan redovisar (dnr A/2009/2395/A) att den handlingsplanssamverkan som pågått sedan 2003, har lett till en ökad samsyn samt ett gott och nära samarbete. Det handlar i dag om en omfattande verksamhet för att återföra personer till arbetslivet och att på ett effektivt sätt se till att matchning till arbete är i fokus samtidigt som människor får det stöd de behöver. Regeringen har pekat ut arbetet med den nationella handlingsplanen som ett viktigt verktyg i samband med den s.k. rehabiliteringskedjan inom sjukförsäkringen, som infördes den 1 juli 2008

Antalet nya deltagare i handlingsplanssamverkan under 2008 uppgick till 11 600 personer, vilket kan jämföras med ett prognostiserat inflöde på 15 000 personer. Av deltagarna i samverkan hade 78 procent en funktionsnedsättning. Av dessa var 63 procent kvinnor och 37 procent män. Av deltagarna fick 37 procent arbete eller påbörjade en utbildning, vilket kan jämföras med 38 procent 2007. Myndigheternas målsättning på nationell nivå var att 40 procent av deltagarna skulle ha arbete eller delta i utbildning 12 månader efter påbörjad insats. Av de drygt 4 700 personer som fick arbete eller utbildning 2008 var det 65 procent som fick arbete med stöd, varav hälften lönebidrag.

Våren 2009 har inflödet av nya deltagare ökat med 42 procent jämfört med samma period ett år tidigare, medan andelen som fått arbete eller utbildning minskat till 36 procent. Resultaten har varit anmärkningsvärt stabila under flera år, oavsett konjunkturläge, med bättre resultat för män än för kvinnor.

Genomsnittstiden från inskrivning till arbete eller utbildning uppgick 2008 till 253 dagar, vilket var en ökning jämfört med 2007. Våren 2009 uppgick genomsnittstiden till 257 dagar. Detta ska jämföras med Arbetsförmedlingens och Försäkringskassans mål om 200 dagar.

Arbetsförmedlingens bokförda kostnader för handlingsplanssamverkan var 438 miljoner kronor 2008 och för första halvåret 2009 219 miljoner kronor. Kostnaderna belastar det under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp uppförda anslaget 1:1 *Sjukpenning och rehabilitering m.m.*

Alternativa insatser för långtidssjukskrivna

Under 2008 och 2009 har regeringen uppdragit åt Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan att inom ramen för en försöksverksamhet pröva alternativa insatser för långtidssjukskrivna. Syftet är att pröva om man genom att anlita kompletterande aktörer, som ges ersättning utifrån prestation och resultat, snabbare och effektivare kan ge långtidssjukskrivna stöd för att återfå arbetsförmågan och få ett reguljärt arbete. Försöksverksamheten bedrivs i Stockholm, Göteborg, Dalarna och Västerbotten. Den är riktad till samma målgrupp som samverkan mellan Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan enligt den nationella handlingsplanen. Både sociala och

andra privata företag har givits möjlighet att delta i denna försöksverksamhet. Lägesrapporter har lämnats 2008 respektive 2009. En slutrapportering av verksamheten ska ske senast den 28 februari 2010. Av lägesrapporten den 15 augusti 2009 framgår att till och med juni 2009 har 1 200 personer fått ta del av service från privat aktör, varav 150 personer från socialt företag. Det är ännu för tidigt att säga något om resultaten. Försöksverksamheten effektutvärderas av IFAU och en processutvärdering görs av Malmö högskola.

Ett annat uppdrag från regeringen handlar om upphandling av rehabilitering och andra typer av stödtjänster för personer med nedsatt arbetsförmåga på grund av psykisk funktionsnedsättning. Möjligheter till stöd och sysselsättning inom den sociala ekonomin ska särskilt tas tillvara. Verksamheten ska omfatta minst 750 personer under 2009. Samverkan ska ske med Försäkringskassan, Socialstyrelsen och Tillväxtverket. Det är ännu för tidigt att säga något om resultaten av verksamheten.

Finansiell samordning genom samordningsförbund

Sedan den 1 januari 2004 är det möjligt för Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen samt kommuner och landsting att genom samordningsförbund bedriva finansiell samordning (Finsam) inom rehabiliteringsområdet. Under 2008 bedrevs sådan samordning i 72 samordningsförbund som fanns representerade i 19 län och 141 kommuner. Under första halvåret 2009 ökade antalet förbund till 81 i totalt 166 kommuner. Samtliga län utom Hallands och Gävleborgs har nu samordningsförbund.

Målgruppen utgörs av individer som är i behov av samordnade rehabiliteringsinsatser från flera huvudmän för att uppnå eller förbättra sin förmåga till förvärvsarbete. Samordningsförbundet kan, via den gemensamma budgeten, finansiera de insatser som behövs för individer med behov av stöd från olika myndigheter. Dessa insatser köps eller utförs sedan av respektive ansvarig myndighet. Under 2009 bedöms cirka 30 500 individer omfattas av aktiviteter finansierade av samordningsförbunden.

Statskontoret, som har haft regeringens uppdrag att följa upp och utvärdera denna verksamhet, konstaterar att stödet för lagstiftningen är

brett bland samordningsförbunden. Antalet samordningsförbund har ökat kontinuerligt, vilket indikerar att den samverkan som bedrivs inte hindras av faktorer i lagstiftningen. I Statskontorets slutrapport Effekter av Finsam? (2008:16) konstateras att deltagarnas förvärvsfrekvens har ökat efter Finsam-insatserna. Däremot har Statskontoret inte kunnat klarlägga i vilken utsträckning som ökningen av förvärvsfrekvensen enbart beror på Finsam-insatserna.

Konsekvenser för Arbetsförmedlingen av reformerna inom sjukförsäkringen

Arbetsförmedlingen har, enligt uppdrag i sitt regleringsbrev för 2009, redovisat (dnr A2009/2394/A) vilka effekter reformerna inom sjukförsäkringen fått för myndighetens insatser och administration.

Arbetsförmedlingens uppfattning är att inflödet var lägre än prognostiserat under 2008 och första kvartalet 2009. Från och med april 2009 rapporteras från lokala arbetsförmedlingar om en viss ökning av inflödet. Många av dem som befinner sig mellan dag 91 och 180 med ersättning från sjukförsäkringen och som har anställning, väljer att återgå till sin arbetsgivare och har därför inte efterfrågat service från Arbetsförmedlingen i förväntad utsträckning. Försäkringskassan bedömer att inflödet till Arbetsförmedlingen kommer att öka under året. Under 2010 väntas cirka 54 000 personer att lämna sjukförsäkringen på grund av att deras dagar med sjukpenning eller sjukersättning tagit slut.

Enligt regeringens uppdrag ska följande grupper prioriteras av Arbetsförmedlingen under 2009:

- sjukskrivna mellan 91 och 180 dagar som kan behöva byta anställning på grund av ohälsa,
- sjukskrivna i mer än 180 dagar som har behov av rehabiliteringsåtgärder i samverkan, samt
- personer med aktivitetsersättning eller tidsbegränsad sjukersättning.

Personer som är sjukskrivna mellan 91 och 180 dagar som kan behöva byta anställning på grund av ohälsa får del av Arbetsförmedlingens insatser i den ordinarie verksamheten. Särskilt avdelade arbetsförmedlare ansvarar för den första kontakten med den arbetssökande och Försäkringskassan. Mot bakgrund av ett relativt lågt inflöde och en relativt kort period finns

ännu ingen tydlig bild av behovet av insatser för dem som är sjukskrivna mellan 91 och 180 dagar och som kan behöva byta anställning på grund av ohälsa. Det framgår dock att det är olika tjänster och insatser som efterfrågas, bland annat information om arbetsmarknaden, vägledning och rehabiliterande insatser.

Sjukskrivna i mer än 180 dagar samt personer med tidsbegränsad sjuk- och aktivitetsersättning vars rätt till ersättning från sjukförsäkringen upphör eller blir indragen får stöd i omställningen i ordinarie verksamhet vid Arbetsförmedlingen. Det finns fastställda rutiner för överföringen mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen.

Även de vars rätt till ersättning har upphört, uppges vanligtvis behöva motiverande och arbetslivsinriktade rehabiliteringsinsatser av Arbetsförmedlingen. Med hänsyn till att medicinskt underlag saknas för dessa behövs ofta utredande insatser av Arbetsförmedlingens specialister för att klargöra förutsättningar för arbete. Utredningarna visar ofta att personen har en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

Sjukskrivna i mer än 180 dagar samt de med tidsbegränsad sjuk- och aktivitetsersättning som bedöms behöva arbetslivsinriktad rehabilitering i samverkan får del av insatser som finansieras via samverkansmedel. För 2009 beräknas en volym om minst 15 000 personer få samverkande insatser. Personer som får del av dessa insatser har vid ingången av samverkan fortfarande rätt till ersättning från sjukförsäkringen.

Slutsats

Regeringen anser att Arbetsförmedlingens insatser är viktiga för att ge sjukskrivna bättre möjligheter att komma tillbaka till arbetsmarknaden. För de personer vars dagar med sjukpenning eller sjukersättning har tagit slut redovisar regeringen i denna proposition ett åtgärds paket för att underlätta en övergång till arbete (se avsnitt 3.6.2).

3.4.12 Europeiska socialfonden

Det nationella strukturfondsprogrammet för regional konkurrenskraft och sysselsättning 2007–2013 ska bidra till att uppfylla EU:s integrerade riktlinjer för tillväxt och sysselsättning. Det övergripande målet för programmet är ökad till-

växt genom god kompetensförsörjning samt ett ökat arbetskraftsutbud. Programmet är indelat i de prioriterade områdena Kompetensförsörjning och Ökat arbetskraftsutbud, vilka omfattar 30 procent respektive 70 procent av programmedlen. Insatserna inom programmet ska bidra till kompetensutveckling som underlättar för sysselsatta att utvecklas i takt med arbetslivets krav och till att personer som står långt ifrån arbetsmarknaden utvecklas och kommer i arbete. Vidare ska insatserna bidra till likabehandling i arbetslivet, liksom till att underlätta för unga och för personer med utländsk bakgrund att etablera sig i arbetslivet. Insatserna ska även bidra till att underlätta en återgång i arbete för personer som är eller har varit långtidssjukskrivna. Bidraget från Europeiska socialfonden för programmet, inklusive s.k. tekniskt stöd, uppgår till cirka 6 224 miljoner kronor för programperioden 2007–2013. Nationell medfinansiering med motsvarande belopp tillkommer.

Inom ramen för det nationella strukturfondsprogrammet har åtta regionala planer utarbetats. För respektive regional plan och för motsvarande regionalt strukturfondsprogram inom ramen för Europeiska regionala utvecklingsfonden har strukturfondspartnerskap inrättats. Strukturfondspartnerskapen har i uppgift att till de förvaltande myndigheterna Svenska ESF-rådet och Tillväxtverket avge bindande yttranden om vilka godkända projektansökningar som ska prioriteras.

Svenska ESF-rådet fattade under våren 2008 de första besluten om stöd till projekt. Från denna tidpunkt t.o.m. juli 2009 har cirka 850 projekt som avser kompetensutveckling av sysselsatta i bl.a. företag där varsel lagts beviljats medel. Det planerade antalet deltagare i dessa projekt uppgår till 130 000, varav 48 procent är kvinnor och 52 procent män. Under samma period har närmare 500 projekt som främst riktar sig till personer som står långt från arbetsmarknaden beviljats medel, med ett planerat antal deltagare om 50 000 för vilka en jämn könsfördelning redovisas.

Programmet lägger stor vikt på löpande uppföljningar och oberoende utvärderingar, bl.a. för att främja lärande. I ett första steg har genomförandeorganisationen för såväl det nationella strukturfondsprogrammet som för de regionala strukturfondsprogrammen utvärderats av Sweco Eurofutures på uppdrag av dåvarande Verket för näringslivsutveckling. I en gemensam första ut-

värderingsrapport, Samverkan för ökad kund- och uppgiftsfokus från oktober 2008, konstateras bl.a. att den inledande fasen av programmet har präglats av en upplevd otydlighet i rollfördelningen mellan aktörerna, framför allt mellan strukturfondspartnerskapen och de förvaltande myndigheterna. Även dubbelarbete har förekommit. En slutsats är att aktörerna själva måste tydliggöra sin rollfördelning för att därigenom sätta kunden och uppgiften i fokus. Dessutom uppmanas Svenska ESF-rådet att se över sitt förhållningssätt i kommunikationen med projektansökare utan att för den skull åsidosätta principer om likställighet.

I en gemensam andra utvärderingsrapport, Rätt lösning för rätt problem från april 2009, konstaterar Sweco Eurofutures att programmet i allt väsentligt förefaller fungera även i rådande konjunktur och att söktrycket är stort. Samtidigt betonas att det är viktigt att ha rätt förväntningar på vad strukturfonderna kan bidra med. Det nationella strukturfondsprogrammet kan inte lösa företagens akuta problem, men det kan genom att erbjuda kompetensutveckling av sysselsatta utgöra en pusselbit i en strategisk omvandling. Vidare konstaterar utvärderaren att arbetet med beredning och prioritering av projekt i de förvaltande myndigheterna respektive strukturfondspartnerskapen tenderar att fungera allt bättre. Effektiviteten och samarbetsklimatet har förbättrats avsevärt i de regioner för vilka de största svårigheterna tidigare noterats. Sweco Eurofutures anser, avslutningsvis, att det finns betydande brister i målformuleringarna och urvalskriterierna i programmet och att det behövs en genomgripande översyn av dessa.

Slutsats

Regeringen bedömer att det nationella strukturfondsprogrammet för regional konkurrenskraft och sysselsättning 2007–2013 är ett värdefullt komplement till ordinarie arbetsmarknadspolitiska insatser. Insatserna inom programmet, vilka nu bl.a. inriktas på kompetensutveckling av sysselsatta i företag där stora varsel om uppsägningar lagts, fyller en viktig funktion i rådande arbetsmarknadsläge. Regeringen bedömer dessutom att hittillsvarande utvärdering av programmet på ett konstruktivt sätt har visat på vissa brister i arbetet. Svenska ESF-rådet har med ledning av de första utvärderingsresultaten vidtagit åtgärder som har resulterat i förbättringar av arbetssättet.

3.5 Riksrevisionens iakttagelser

Inom området Arbetsmarknad har Riksrevisionen lämnat revisionsberättelser utan invändning, vilket innebär att årsredovisningarna för 2008 i allt väsentligt bedömts vara rättvisande. Inom området Arbetsmarknad har Riksrevisionen även genomfört ett antal granskningar som här redovisas i kronologisk ordning.

Sänkta socialavgifter – för vem och till vilket pris? (RiR 2008:16)

Riksrevisionen har granskat om nedsättning av socialavgifter är en kostnadseffektiv åtgärd och om åtgärden leder till högre sysselsättning. Riksrevisionen har även granskat den nedsättning som riktas mot Norrlands inland och delar av inre Svealand (den regionala nedsättningen), en generell nedsättning som riktar sig mot småföretag (1997 års nedsättning) samt en nedsättning för personer som fyllt 18 men inte 25 år. Den sistnämnda är kopplad till utgiftsområdet medan övriga delar av granskningen redovisas under utgiftsområde 19 Regional tillväxt och utgiftsområde 24 Näringsliv. I den del som berör nedsättningen för ungdomar anser Riksrevisionen att den haft begränsade sysselsättningseffekter och höga dödviktseffekter, dvs. samma personer som får arbete genom åtgärden ändå skulle ha anställts. Nedsättningen kan därför ifrågasättas. Riksrevisionen föreslår att regeringen skyndsamt utvärderar nedsättningen av socialavgifter för ungdomar.

Nedsättningen av socialavgifter för ungdomar har bara varit i kraft en kort tid då det andra steget trädde i kraft så sent som den 1 januari 2009. Det är svårt att kvantifiera sysselsättningseffekter av åtgärden. Det kan dock konstateras att ungdomar ofta har en svag anknytning till arbetsmarknaden och ligger i den nedre delen av inkomstfördelningen. De har därför en högre arbetsutbudselasticitet än genomsnittet för arbetsmarknaden. Åtgärdens långsiktiga sysselsättningseffekter bör därför vara positiva. Regeringen konstaterar också att det finns andra positiva effekter av nedsättningen. Företagens arbetskraftskostnader sjunker initialt vilket leder till en positiv effekt på efterfrågan på arbetskraft och därmed på sysselsättningen.

Den nuvarande nivån på nedsättningen av socialavgifter för ungdomar har inte varit i kraft tillräckligt lång tid för att kunna utvärderas på ett meningsfullt sätt. Regeringen följer kontinu-

erligt utvecklingen på arbetsmarknaden. Regeringen har ännu inte tagit ställning till om det utöver det bör göras en speciell utvärdering av nedsättningen av socialavgifter för ungdomar, och i så fall när och hur denna utvärdering bör ske.

Stöd till start av näringsverksamhet – Ett framgångsrikt program (RiR 2008:24)

Riksrevisionen har granskat stöd till start av näringsverksamhet. Syftet med granskningen har varit att undersöka effekterna av programmet, dels på utflödet från arbetslöshet till sysselsättning, dels på eventuella dödviktseffekter och direkt undanträngning.

Enligt Riksrevisionens bedömning är stöd till start av näringsverksamhet ett framgångsrikt program. Stödet har positiva effekter på deltagarnas sysselsättning i jämförelse med att vara arbetslösa eller delta i övriga arbetsmarknadspolitiska program. Det är dock förenat med negativa effekter i termer av undanträngning av annan verksamhet, då deltagare får en fördel gentemot konkurrenter, främst i form av en tryggad försörjning. Riksrevisionen noterar att programvolymen har minskat kraftigt under senare år.

Riksrevisionen anser att stöd till start av näringsverksamhet borde prioriteras högre och rekommenderar att Arbetsförmedlingen i högre grad gör detta, att Arbetsförmedlingens personal får bättre kunskapsstöd kring arbetsmarknadens funktionssätt och programeffekter, att stödets effekter redovisas på ett tydligare sätt och att programmet följs upp på ett bättre sätt. I rapporten lämnar Riksrevisionen dessutom en generell rekommendation om att regeringen borde skaffa bättre kunskap om effekterna av olika arbetsmarknadspolitiska program för att bättre kunna uppfylla och återrapportera målet för arbetsmarknadspolitiken om en väl fungerande arbetsmarknad.

Regeringen genomför kontinuerligt utvärderingar av arbetsmarknadspolitiken för att säkerställa att de genomförda insatserna för att minska utanförskapet och skapa en väl fungerande arbetsmarknad utförs. Stöd till start av näringsverksamhet är ett arbetsmarknadspolitiskt program som leder till ökat nyföretagande och en övergång från arbetslöshet till arbete. Regeringen föreslår därför att stöd till start av näringsverksamhet utvidgas till att även gälla ungdomar inskrivna i jobbgarantin för ung-

domar. Rekommendationen från Riksrevisionen har därmed beaktats.

*Utanförskap och sysselsättningspolitik
– regeringens redovisning (RiR 2008:26)*

Riksrevisionen har granskat dels om regeringen har definierat och redovisat begreppet utanförskap på arbetsmarknaden på ett sådant sätt att det kan följas upp och användas som ett mål för sysselsättningspolitiken, dels om regeringen redovisar sysselsättningspolitikens effekter på arbetskraftsutbud och sysselsättning på ett tydligt sätt.

Riksrevisionen anser att regeringens mål att utanförskapet ska minska inte uppfyller de krav på tydlighet och uppföljbarhet som bland annat riksdagen ställer på målvariabler. Riksrevisionen konstaterar att Finansutskottets krav på målvariabler avser myndighetsstyrning och budgetstyrning, men anser att dessa krav även bör gälla mål på en högre nivå. Riksrevisionen anser även att regeringens redovisning av utanförskapet i de ekonomiska propositionerna är otydlig. Riksrevisionen rekommenderar därför regeringen att precisera begreppet utanförskap och att vidareutveckla det sysselsättningspolitiska ramverket så att det kan användas för att utvärdera politikens effekter.

Regeringen vill tydliggöra att den i budgetpropositionen för 2008 slog fast att sysselsättningspolitikens främsta uppgift är att öka den sysselsättningsnivå som är förenlig med stabil inflation och ekonomisk balans. Målsättningen innebär att det är sysselsättningsnivån i genomsnitt över en konjunkturcykel som ska öka. Regeringen vill vidare tydliggöra att utanförskapsbegreppet syftar till att belysa att det är betydligt fler än de som räknas som arbetslösa som har svårigheter på arbetsmarknaden och att dessa svårigheter till och med kan vara allvarligare än de svårigheter som arbetslösa har.

Tidigare erfarenheter av kvantitativa mål inom sysselsättningspolitiken har visat att sådana mål kan vara problematiska och leda politiken fel, se vidare 2008 års ekonomiska vårproposition. Regeringen anser att det övergripande målet för politiken inte bör kompletteras med kvantitativa mål för enskilda indikatorer, t.ex. avseende sysselsättningsgrad och arbetslöshet. Regeringens bedömning är också att arbetsmarknaden måste bevakas med en bred uppsättning indikatorer som beskriver arbetsmarknadssituationen för hela befolkningen i arbetsför ålder. Det innebär

bland annat indikatorer som följer utvecklingen för såväl sysselsättning och arbetslöshet som sjukfrånvaro, samt indikatorer som beskriver vad personer utanför arbetskraften har för huvudsaklig verksamhet. Den centrala statistikkällan för att beskriva detta är Statistiska centralbyråns (SCB) Arbetskraftsundersökningar (AKU). Inom ramen för regeringens ramverk för sysselsättningspolitiken pågår därför ett arbete med att vidareutveckla arbetsmarknadsstatistiken och statistikredovisningen. Under hösten 2008 har de första resultaten av detta arbete publicerats på SCB:s webbplats och SCB kommer successivt att publicera nya och bättre indikatorer, bland annat med hjälp av den urvalsökning i AKU med 24 000 individer per kvartal som regeringen föreslog i 2009 års proposition om vårtilläggsbudget (prop. 2008/09:99). Rekommendationerna från Riksrevisionen har därmed beaktats.

Riksrevisionen anser vidare att redovisningen av de förväntade effekterna av regeringens sysselsättningspolitik har förbättrats sedan regeringen tillträdde, men att det fortfarande finns möjligheter till ytterligare förbättringar. Riksrevisionen pekar exempelvis på att antaganden som ligger till grund för bedömningarna sällan presenteras.

För att tillmötesgå Riksrevisionens önskemål om ökad transparens i redovisningen aviserade därför regeringen i budgetpropositionen för 2009 att man fortsättningsvis avser att separat publicera en mer detaljerad redovisning av de antaganden som ligger till grund för regeringens bedömningar. Detta sker från och med våren 2009 i rapportserien Rapport från ekonomiska avdelningen. Rekommendationen från Riksrevisionen har därmed beaktats.

Vidare anser Riksrevisionen att regeringen inte i detalj redovisar hur förändringar i beräkningsmodeller påverkat bedömningarna av den förda politikens effekter. Riksrevisionen rekommenderar därför regeringen att förbättra redovisningen av sysselsättningspolitikens effekter ytterligare och att kostnadsbedömningar av sysselsättningspolitiska reformer bör kompletteras med klara siffersatta angivelser av hur de förväntade beteendeförändringarna påverkar kostnaderna.

Den nuvarande regeringens mål med reformer inom olika områden är att de ska vara strukturellt riktiga och kostnadseffektiva. De kostnadsberäkningar av olika förslag som ligger till grund för regeringens beslut är statiska. Erfarenheten

visar att dessa skattningar fungerar väl. De dynamiska skattningarna uppvisar större osäkerhet, både med avseende på BNP och sysselsättning, och hur dessa förändringar påverkar den offentliga sektorns skatter och utgifter. Även om det sker ett kontinuerligt utvecklingsarbete av beräkningsmodeller av detta slag kommer sannolikt beräkningarna, med hänsyn tagen till de stora osäkerheterna, att tills vidare redovisas med ett intervall. Regeringen strävar dock efter att kunna redovisa beräkningarna i enlighet med Riksrevisionens rekommendation.

Skyddat arbete hos Samhall

– *Mer rehabilitering för pengarna (RiR 2008:28)*

Riksrevisionen har granskat om Samhall har hanterat det arbetsmarknadspolitiska stödet skyddat arbete hos Samhall enligt regelverket och på ett effektivt sätt samt om Arbetsförmedlingen har hanterat detta stöd effektivt och enligt regelverket. Vidare har Riksrevisionen granskat om regeringens styrning av nämnda stöd och av bolaget Samhall ligger i linje med riksdagens intentioner. Granskningen visar att Samhall under senare år uppfyller de tre mål som regeringen angivit och som är fastställda i avtalet mellan Samhall och Arbetsförmedlingen samt de två ekonomiska målen. Måluppfyllelsen avseende de av regeringen angivna målen är därför god. Detta innebär att Samhall genomför sitt kärnuppdrag på ett effektivt sätt.

Det finns dock alltid möjligheter att förbättra styrningen och Riksrevisionens granskning ger regeringen värdefull information som kan användas för att ytterligare förbättra styrningen av Samhall. När det gäller de rekommendationer som är direkt riktade till Arbetsförmedlingen och Samhall förväntas dessa hantera de av Riksrevisionen påpekade förbättringsmöjligheterna på ett lämpligt sätt.

Avseende Riksrevisionens rekommendation att ge Samhall i uppdrag att redovisa hur bolagets verksamhet kan anpassas för att få till stånd en större variation i utbudet av arbetsuppgifter, menar regeringen att Samhall sedan flera år har genomgått betydande förändringar. Samhall har gått från att vara ett renodlat industriföretag till att i dag kunna erbjuda arbetsuppgifter inom såväl industriell produktion som tjänster och bemannade lösningar. Allt eftersom denna förändring genomförs fullt ut inom varje arbetsområde kommer det att finnas en allt större variation av arbetsuppgifter att erbjuda personer med funk-

tionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Riksrevisionen pekar samtidigt på att det kan finnas ett behov av att ytterligare öka kraven och ge Samhall ett uppdrag att redovisa hur bolaget når målet om en större variation. Detta anser inte regeringen är motiverat med hänsyn till den snabba utvecklingen mot en större variation som redan pågår.

Enligt Riksrevisionens bedömning bör den nuvarande finansieringsmodellen utvecklas så att det tydligt framgår vad merkostnadsersättningen ska täcka så att det blir möjligt att spåra vad ersättningen har använts till. En modell som har en starkare koppling till personer med nedsatt arbetsförmåga och deras utvecklingsbehov skulle, enligt Riksrevisionens bedömning, främja detta. Regeringen delar Riksrevisionens bedömning och anser att modellen och beslutsunderlagen för ersättning till Samhall bör ses över. Med nuvarande redovisning av merkostnadsersättningen anser regeringen att Samhall inte kan bedöma om ersättningen används kostnadseffektivt eller säkerställa att bolaget får skälig kompensation för de faktiska merkostnader som bolaget har. Mot denna bakgrund avser regeringen att genomföra en översyn av statens ersättning till Samhall i syfte att stärka koppling mellan den ersättning som staten lämnar och de merkostnader som uppstår genom uppdraget till Samhall.

Vad gäller övergångsmålet anser Riksrevisionen att det finns en potential för fler övergångar. Riksrevisionen pekar på att regeringen inte har gjort någon löpande omprövning av övergångsmålet och därmed inte tagit hänsyn till förändringar i bolagets verksamhet eller i de funktionsnedsattas arbetsförmåga. Regeringen delar Riksrevisionens uppfattning om att det kan finnas en potential för att på sikt öka övergångsmålet. Givet dagens arbetsmarknadsläge är det dock inte realistiskt att öka målet för närvarande. Detta gäller speciellt mot bakgrund av att Samhall har haft ett högre internt mål än det av regeringen fastställda, men inte har lyckats att uppnå detta.

Riksrevisionen anser att regeringen bör komplettera de nuvarande målen med ytterligare mål som bättre än övergångsmålet indikerar kvaliteten på det rehabiliterande och utvecklingsstödjande arbetet. Inom Samhall pågår ett arbete att utveckla nyckeltal för att bättre mäta de anställdas utveckling. På sikt kan dessa mätningar ligga till grund för nya mål. Regeringen anser dock att det i dag är för tidigt att målsätta dessa nyckeltal.

Riksrevisionen rekommenderar regeringen att pröva alternativa former för ekonomisk styrning av Samhall. Regeringen anser att en ekonomi i balans är en viktig förutsättning för att uppnå övriga mål som regeringen fastställer. De ekonomiska målen utgör en mycket bra styrsignal vad gäller detta mål. De bidrar till en bättre finansiell stabilitet, vilket förbättrar anställningstryggheten i sämre tider. Dessutom ger de större möjligheter att hushålla mer effektivt med de ekonomiska resurserna och undvika att Samhall snedvrider konkurrensen genom alltför låga kapitalkostnader. Regeringen ser löpande över nivån på de ekonomiska målen.

Riksrevisionen påpekar att en stor majoritet av dem som nyanställs inom ramen för kärnuppdraget erbjuds visstidsanställningar och är av den uppfattningen att regeringen bör säkerställa att omfattningen av de olika anställningsformerna inom Samhalls kärnuppdrag är rimliga i förhållande till bolagets uppdrag och verksamhetsmål. Regeringen delar Riksrevisionens uppfattning och avser att i avtalet som tecknas mellan regeringen (Arbetsmarknadsdepartementet) och Samhall precisera vilka anställningsformer som Samhall i huvudsak bör nyttja.

Samhall bör enligt Riksrevisionen arbeta mer aktivt för att öka andelen kvinnor som övergår till annat arbete än vad som hittills varit fallet. Utifrån uppgifter från Samhall är det en fråga som under några år inte har prioriterats tillräckligt mycket, men som kommer att intensifieras. Samhall kommer även att redovisa dessa insatser på ett bättre sätt i den löpande externa rapporteringen och på ett samlat sätt rapportera om åtgärderna under våren 2010.

Riksrevisionen anser också att Arbetsförmedlingens administrativa rutiner behöver förbättras. Utifrån uppgifter från Samhall och Arbetsförmedlingen erfar regeringen att de har utvecklat de administrativa rutinerna så att det finns en enhetlig hantering mellan Samhalls och Arbetsförmedlingens register. Detta innebär att uppföljningen kommer att kunna förbättras.

Omställningskraven i arbetslöshetsförsäkringen (RiR 2009:13)

Riksrevisionen har granskat om regeringen och arbetsmarknadsmyndigheterna säkerställer de omställningskrav som avser yrkesmässig och geografisk rörlighet i arbetslöshetsförsäkringen. Granskningen indikerar att krav på byte av arbetsuppgifter och arbetsort ställs i begränsad utsträck-

ning och Riksrevisionen bedömer att regeringens målsättning om att arbetssökande i ett tidigt skede ska söka alla lämpliga arbeten inte har uppnåtts. Vidare bedömer Riksrevisionen att det inte är tillräckligt tydligt vilka krav som ska ställas på yrkesmässig och geografisk omställning.

Regeringen har under de senaste åren genomfört en rad förändringar i arbetslöshetsförsäkringen i syfte att stärka och förtydliga arbetslöshetsförsäkringens roll som omställningsförsäkring och ser därför allvarligt på Riksrevisionens kritik. Frågan bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

3.6 Politikens inriktning

Målet för arbetsmarknadspolitiken är att insatserna ska bidra till en väl fungerande arbetsmarknad för att bryta utanförskapet och uppnå en varaktigt hög sysselsättning.

Arbetsmarknadspolitiken har anpassats till det försämrade konjunkturläget genom en kraftfull satsning på aktiva åtgärder för både kort- och långtidsarbetslösa. Anpassningen innebär att resurser inte bara fokuseras på dem som står längst från arbetsmarknaden utan även på personer som nyligen blivit arbetslösa. Av motsvarande skäl som regeringen minskade antalet programplatser under högkonjunkturen sker nu en ökning för att möta den stigande arbetslösheten. Regeringen har därmed genom att anpassa omfattningen av insatserna till konjunkturläget återupprättat en traditionell svensk arbetsmarknadspolitik.

En aktiv arbetsmarknadspolitik utgör grunden för att kunna hävda arbetslinjen i en lågkonjunktur. Tillsammans med de genomförda förändringarna inom arbetslöshetsförsäkringen kan matchningen på arbetsmarknaden fungera ännu bättre, vilket ökar de arbetssökandes möjligheter att få ett arbete när efterfrågan på arbetskraft vänder uppåt igen. Det är också viktigt att lyfta fram att det även i en lågkonjunktur finns många lediga jobb, vilket gör det angeläget att upprätthålla sökandeaktiviteten bland de arbetslösa. Därigenom motverkas risken att arbetslösheten biter sig fast och att människor slås ut från arbetsmarknaden.

Arbetsförmedlingen har hittills haft svårigheter att fullt ut utnyttja de resurser som regeringen och riksdagen ställt till dess förfogande för

att ge fler arbetslösa bl.a. praktik och coaching hos kompletterande aktörer. Kompletterande aktörer är en viktig del av regeringens arbetsmarknadspolitik för att öka stödet och servicen till de arbetssökande. Användningen av kompletterande aktörer i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten har inte nått upp till regeringens ambitionsnivå. Regeringen kommer, i dialog med Arbetsförmedlingen, att löpande följa upp utvecklingen för att säkerställa genomförandet av satsningarna.

Genom en rad reformer har arbetslöshetsförsäkringens roll som omställningsförsäkring stärkts. I rådande konjunkturläge är det också viktigt att underlätta för så många som möjligt att omfattas och få del av försäkringen.

Regeringen anser fortsatt att det finns skäl att eftersträva att alla som arbetar och uppfyller villkoren för försäkringen bör omfattas av en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring med rätt till inkomstrelaterad ersättning i händelse av arbetslöshet. Formerna för hur detta på sikt skulle kunna åstadkommas kommer att prövas vidare inom ramen för den aviserade parlamentariska socialförsäkringsutredningen.

Regeringen har även på andra områden genomfört en rad åtgärder för att bryta utanförskapet och varaktigt öka sysselsättningen genom bl.a. jobbskatteavdrag, nystartsjobb samt reformerna inom sjukförsäkringssystemet. Incitamenten för arbete har stärkts och det har blivit billigare att anställa.

Reformerna inom sjukförsäkringsområdet innebär att ett stort antal personer vars dagar med sjukpenning eller sjukersättning har tagit slut kommer att vända sig till Arbetsförmedlingen för få stöd för att komma tillbaka till arbetsmarknaden. Regeringen föreslår därför ett antal åtgärder som tillsammans ska öka förutsättningarna för en snabb återgång till arbetslivet.

Många personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga samt nyanlända invandrare har, oavsett konjunkturläge, svårt att få ett jobb och är därför prioriterade inom arbetsmarknadspolitik. I en lågkonjunktur är det därför än viktigare att insatser riktas till dessa grupper. Ungdomar är också en viktig målgrupp i regeringens arbete för att bryta utanförskapet och de insatser som finns inom arbetsmarknadspolitik kan bidra till att underlätta inträdet för unga på arbetsmarknaden.

3.6.1 Ytterligare förstärkning av den aktiva arbetsmarknadspolitik

Arbetsmarknadspolitikens övergripande syfte i en kraftig konjunkturedgång är att motverka att arbetslösheten biter sig fast på höga nivåer under lång tid. I rådande konjunkturläge behövs bl.a. åtgärder som förhindrar att människor står utan arbete under lång tid samt åtgärder som stärker konkurrenskraften bland dem som står allra längst från arbetsmarknaden.

Politiken blir mer anpassningsbar över konjunkturcykeln om en del av resurserna satsas på de korttidsarbetslösa än om allt satsas på jobb- och utvecklingsgarantin samt jobbgarantin för ungdomar. Det är också viktigt att arbetsmarknadspolitik ger människor som nu drabbas av arbetslöshet tillräcklig hjälp.

Stödet till korttidsarbetslösa består framför allt av åtgärder för att upprätthålla sökaktiviteten på en god nivå. Det handlar också om att erbjuda praktikplatser och aktiviteter till dem som är i behov av att förstärka kompetensen eller upprätthålla kontakten med arbetslivet. Det är också viktigt att stimulera personer som är i behov av utbildning att söka sig till det offentliga utbildningssystemet.

Personer med långa arbetslöshetsstider stöds framför allt genom jobb- och utvecklingsgarantin, jobbgarantin för ungdomar, särskilt anställningsstöd samt nystartsjobb. Det är därför viktigt att värna kvaliteten i de båda garantierna.

I Sverige är arbetslösheten högre bland ungdomar än bland övriga åldersgrupper, men många ungdomar finner ett arbete eller påbörjar en utbildning relativt snabbt. De ungas arbetslöshetsperioder är korta, i genomsnitt betydligt kortare än andra åldersgruppers. Långtidsarbetslösheten bland ungdomar i Sverige är dessutom lägre än EU-genomsnittet. Däremot är upprepade arbetslöshetsperioder vanligare bland ungdomar än bland vuxna. I en lågkonjunktur väljer allt fler ungdomar att fortsätta utbilda sig och en stor del av de ungdomar som definieras som arbetslösa i dag är heltidsstuderande som söker och kan ta arbete.

Det är bekymmersamt att arbetslösheten för ungdomar stiger snabbt under den pågående lågkonjunkturen, särskilt som den i jämförelse med andra länder var hög redan före krisen. Därtill är de ungdomskullar som lämnar skolan de närmaste åren stora. Arbetslöshet i samband med inträdet på arbetsmarknaden kan ha långsiktiga

konsekvenser för individen och kan leda till en svag förankring på arbetsmarknaden.

I en lågkonjunktur är utbildningssatsningar för unga väl motiverade. Utbildning gör individen mer anställningsbar genom att han eller hon får nya färdigheter. Dessutom undviks stigmatiserande effekter av långa tider i arbetslöshet. Mot bakgrund av detta inriktas regeringens ungdomsåtgärder i första hand på att stimulera fler unga att börja studera eller att återuppta sina avbrutna studier. Den omfattande utbildningssatsningen som presenteras inom utgiftsområde 16 Utbildning och forskning är således en av de viktigaste hörnplarna för att möta ungdomsarbetslösheten. Även inom jobbgarantin för ungdomar införs fler aktiviteter samt studiemotiverande insatser för unga.

Regeringen kommer totalt att förstärka den aktiva arbetsmarknadspolitiken för både vuxna och ungdomar med 3,9 miljarder kronor under 2010 för att möjliggöra följande insatser.

Ny aktiveringsinsats inom statlig och kommunal verksamhet – Lyft

För att ytterligare förstärka arbetsmarknadspolitiken avser regeringen att införa en ny insats, Lyft, inom statliga och kommunala bolag och verksamheter samt ideella organisationer med viss verksamhet. Insatsen syftar till att aktivera personer som saknar arbete inom miljö, skogsvård, kulturarvet, omsorg och skola. Insatsen syftar till att deltagarna ska upprätthålla kontakten med arbetslivet samtidigt som den kan ses som en investering i vår miljö och omsorg.

Ett deltagande i Lyft ska som längst vara sex månader för deltagare i jobb- och utvecklingsgarantin och tre månader för korttidsarbetslösa vuxna och för ungdomar inom jobbgarantin. Under aktiveringsinsatsen ska 25 procent av tiden avsättas för att deltagaren ska söka arbete. Arbetsförmedlingen ska ansvara för anvisning av sökande och i övrigt administrera insatsen. Personer som deltar i Lyft får aktivitetsstöd.

För att säkerställa genomförandet och antalet platser i Lyft avser regeringen att ge Arbetsförmedlingen i uppdrag att tillsätta en förhandlingsperson. Denna person, som ska ingå i Arbetsförmedlingens organisation, kommer att ha till uppgift att informera och förhandla fram aktiveringsplatser hos lämpliga anordnare. Förhandlingspersonen ska också samverka med de regionala samordnare som regeringen tidigare har utsett i flera län för att samordna insatserna med

anledning av varsel om uppsägningar. Regeringen avser vidare att ge relevanta myndigheter i uppdrag att bidra med aktiveringsplatser.

Regeringen beräknar att aktiveringsinsatsen kommer att omfatta cirka 40 000 platser under 2010. Dessa platser kommer att vara tillgängliga för vuxna både i och utanför jobb- och utvecklingsgarantin samt i jobbgarantin för ungdomar.

Fler platser inom coaching i Arbetsförmedlingens regi, arbetspraktik och praktisk kompetensutveckling
Det fortsatta stödet till korttidsarbetslösa har samma inriktning som regeringen presenterade i propositionen Åtgärder för jobb och omställning (prop. 2008/09:97) samt i 2009 års ekonomiska vårproposition, vilket innebär att resurserna ska användas dels för att upprätthålla förmedlingsinsatserna på en rimlig nivå, dels till fler praktikplatser. Från årsskiftet har regeringen förstärkt stödet till korttidsarbetslösa genom mer resurser till coacher och praktikplatser som möjliggör att de arbetslösa kan bibehålla kontakten med arbetsmarknaden. Regeringen avsätter ytterligare resurser för att förstärka coaching i Arbetsförmedlingens regi med 8 000 platser och öka antalet platser i arbetspraktik och praktisk kompetensutveckling med sammanlagt 4 000 platser under 2010. Dessutom tillförs resurser för ytterligare cirka 1 000 platser i arbetsmarknadsutbildning under 2010.

Förstärkning av Arbetsförmedlingens förvaltningsresurser

Den stigande arbetslösheten kommer att medföra en ökad belastning på Arbetsförmedlingen. För att möta det ökade inflödet av arbetssökande och upprätthålla kvaliteten i jobb- och utvecklingsgarantin samt jobbgarantin för ungdomar föreslår regeringen därför att Arbetsförmedlingens förvaltningsanslag ökas med 600 miljoner kronor under 2010. Det är mycket viktigt att Arbetsförmedlingen upprätthåller en hög kvalitet i sitt arbete. I rådande situation med hög arbetslöshet och utökade resurser för insatser för både nya arbetslösa och för dem i jobb- och utvecklingsgarantin samt jobbgarantin för ungdomar är det viktigt att rätt insatser används utifrån individens förutsättningar. Regeringen anser därför att Arbetsförmedlingen bör fortsätta att utveckla och använda ett s.k. profileringsystem i verksamheten.

Förstärkta insatser för arbetslösa ungdomar

Utöver att ungdomar omfattas av aktiveringsinsatsen Lyft genomförs även en rad andra åtgärder för att underlätta deras inträde på arbetsmarknaden.

Satsning för att motivera ungdomar att återgå till studier

Som ett komplement till den utbildning som erbjuds inom jobbgarantin för unga i dag avser regeringen att genomföra en satsning på utbildningsplatser inom folkhögskolorna för ungdomar som saknar slutbetyg från grund- eller gymnasieskolan. Satsningen innebär att inskrivna arbetssökande inom jobbgarantin för ungdomar ska kunna erbjudas utbildningsplatser på en folkhögskola. Den anpassade pedagogik som används på folkhögskolorna kan vara ett sätt att få ungdomar som inte slutfört en grundskole- eller gymnasieutbildning att återfå motivationen att studera.

Målgruppen ska erbjudas en tre månader lång utbildning som kan innehålla kurser av orienterade, repeterande och motivationshöjande karaktär som syftar till att underlätta för den enskilde att påbörja eller återgå till reguljär utbildning.

Start av näringsverksamhet och arbetslivsinriktad rehabilitering för ungdomar

En ökad kvalitet och fler aktiviteter inom jobbgarantin för ungdomar är motiverade inte minst till följd av det kraftigt försämrade arbetsmarknadsläget. Ett sätt för unga att komma in på arbetsmarknaden kan vara att starta eget företag. Riksrevisionens granskning av stöd till start av näringsverksamhet visar att programmet är framgångsrikt jämfört med att vara arbetslös eller att delta i övriga arbetsmarknadspolitiska program. Därför aviserar regeringen att deltagare inom jobbgarantin för ungdomar ska kunna ta del av stöd till start av näringsverksamhet.

Regeringen avser vidare att öppna möjligheten för arbetslivsinriktad rehabilitering även inom jobbgarantin för ungdomar. Detta innebär att även ungdomar inom garantin kommer att kunna ta del av de tjänster och den specialistkompetens som finns inom Arbetsförmedlingens arbetslivsinriktade rehabilitering liksom av de insatser och program som finns inom ramen för detta.

Deltagande i jobbgarantin på deltid

Regeringen avser vidare att ge deltagare i jobbgarantin för ungdomar som har fyllt 20 år möjlighet att delta i jobbgarantin på deltid för att under resterande tid ha möjlighet att studera inom den kommunala vuxenutbildningen. Deltagarna får aktivitetsstöd alternativt utvecklingsersättning på deltid. Åtgärden syftar till att öka motivationen för studier och tydliggöra utbildningens betydelse på arbetsmarknaden. Den väntas också bidra till att deltagarna i högre grad väljer att gå över till att studera på heltid.

För att svenskundervisning för invandrare (sfi) i större utsträckning ska kunna kombineras med arbetsmarknadspolitiska insatser även för ungdomar avser regeringen också att ge deltagare i jobbgarantin för ungdomar möjlighet att studera sfi på deltid samtidigt som de resterande tid deltar i andra aktiviteter inom jobbgarantin.

3.6.2 Förstärkta insatser till personer som lämnar sjukförsäkringen

Syftet med reformeringen av sjukförsäkringen var att stärka arbetslinjen och minska antalet människor i utanförskap. Förändringarna trädde i kraft den 1 juli 2008. Reformen har inneburit att sjukskrivningsprocessen har blivit mer aktiv. Insatser görs nu tidigare för att i högre utsträckning än förut ta till vara individernas arbetsförmåga. Avsikten är att ge bättre stöd till dem som behöver det för att kunna delta i arbetslivet och att samtidigt ge ökade incitament för sjukskrivna att återgå i arbete.

För att bryta de tidigare långa och passiva sjukskrivningarna som ofta ledde till permanent utanförskap, infördes en begränsning av den tid under vilken en person kan få sjukpenning eller förlängd sjukpenning. Som längst kan en person få ersättning från sjukförsäkringen i 2,5 år, varav sjukpenning som längst kan beviljas under 12 månader och förlängd sjukpenning under som längst 18 månader. För sjukfall där förlängd sjukpenning lämnas och som påbörjades under 2008 eller tidigare innebär det att sjukdagarna kommer att ta slut under 2010.

Från och med den 1 juli 2008 gäller även att sjukersättning endast kan medges om den försäkrades arbetsförmåga är stadigvarande nedsatt och rehabilitering inte bedöms kunna leda till att arbetsförmågan kan återskapas. Den tidsbegränsade sjukersättningen har således avskaffats. Sär-

skilda övergångsbestämmelser gäller för personer som den 1 juli 2008 uppbar tidsbegränsad sjukersättning. De tidsbegränsade sjukersättningarna avslutas successivt under 2010–2012.

Under 2010 väntas cirka 54 000 personer att lämna sjukförsäkringen på grund av att deras dagar med förlängd sjukpenning eller tillfällig sjukersättning tar slut. För denna grupp avser regeringen att föreslå olika åtgärder som tillsammans innebär att möjligheterna till en återgång i arbete ökar. Regeringen anser att personer som har haft sjukpenning och förlängd sjukpenning i sammanlagt 2,5 år i första hand behöver ett intensifierat stöd från Arbetsförmedlingen för att komma tillbaka i arbetslivet.

Nedan redovisas regeringens åtgärds paket för att säkra en bra övergång till Arbetsförmedlingen där stöd och hjälp att övergå till arbete efter långtidssjukfrånvaro ska erbjudas. Samtliga åtgärder träder i kraft senast den 1 januari 2010.

Introduktion vid Arbetsförmedlingen

För att öka möjligheterna, för personer som lämnar sjukförsäkringen, till en övergång i arbete är det viktigt att skapa ett effektivt mottagande och rätt former av stöd vid Arbetsförmedlingen. Regeringen avser därför att den 1 januari 2010 införa ett nytt arbetsmarknadspolitiskt introduktionsprogram. Målgruppen för introduktionsprogrammet är de personer vars dagar med sjukpenning eller sjukersättning har tagit slut och som på grund av att de antingen saknar eller inte kan återgå till sitt tidigare arbete har skrivit in sig vid Arbetsförmedlingen. Den som deltar i introduktionsprogrammet ska ha rätt till aktivitetsstöd. Dessutom införs en möjlighet att direkt efter avslutad introduktion kvalificera sig till jobb- och utvecklingsgarantin eller jobbgarantin för ungdomar.

Introduktionen syftar till att kartlägga individens förutsättningar och behov av stöd och ska som längst pågå i tre månader. När det är klart hur den enskildes situation ser ut och vilka ytterligare insatser som kan vara aktuella ska personen hänvisas till Arbetsförmedlingens ordinarie insatser, såsom eget arbetssökande och deltagande i övriga arbetsmarknadspolitiska program. Många av dem som lämnar sjukförsäkringen kan ha en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga och vara i behov av det extra stöd, t.ex. i form av lönebidrag, trygghets- och utvecklingsanställningar, som Arbetsförmedlingen kan erbjuda denna grupp.

En individuell handlingsplan ska tas fram under introduktionsprogrammet och ska fungera som underlag för att ta ställning till vilka övriga arbetsmarknadspolitiska insatser som kan öka möjligheterna för personen att återgå i arbete. Introduktionsprogrammet kommer därmed att innebära en koncentrerad utredning och kartläggning där Arbetsförmedlingens olika tjänster och metoder erbjuds.

Vilka aktiviteter som erbjuds inom programmet och omfattningen av dessa ska baseras på individens behov och förutsättningar. Utgångspunkten ska vara att deltagare som följer uppjord handlingsplan också deltar i programmet på heltid, förutsatt att deltagaren inte är inskriven i programmet på deltid.

Införandet av introduktionsprogrammet förutsätter en hög grad av samverkan mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen i samband med att de personer vars dagar med sjukpenning eller sjukersättning tar slut övergår till stöd i Arbetsförmedlingens regi. Regeringen avser därför att under hösten 2009 ge de båda myndigheterna i uppdrag att förbereda införandet av introduktionsprogrammet.

Fortsatt sjukpenning i vissa fall

Regeringens bedömning är att det i ett fåtal fall inte är möjligt för individer som lämnar sjukförsäkringen på grund av att deras dagar med sjukpenning eller sjukersättning tagit slut att delta i verksamhet vid Arbetsförmedlingen. Detta kan t.ex. gälla om personen vårdas på sjukhus eller på annat sätt får omfattande vård i hemmet eller via sjukvården. Regeringen anser att förlängd sjukpenning i sådana fall ska kunna betalas ut utöver de tidsramar som annars nu gäller. Detta bör även vara möjligt för den som inte kan få ytterligare tid med tidsbegränsad sjukersättning och som vårdas ineliggande på sjukhus eller motsvarande. För att möjliggöra utbetalningar med förlängd sjukpenning ska en person med sjuk- eller aktivitetsersättning kunna återfå sin tidigare sjukpenninggrundande inkomst i samband med att sjuk- eller aktivitetsersättningen upphör.

Sjukfrånvaro under deltagande i arbetsmarknadspolitiska program

Det finns i dag inget tydligt regelverk kring hur länge en deltagare i ett arbetsmarknadspolitiskt program kan vara frånvarande på grund av sjukdom och samtidigt uppbära aktivitetsstöd. Detta har inneburit att många människor som varit sjuka en längre tid inte fått sjukpenning eller

sjukersättning utan i stället varit inskrivna i arbetsmarknadspolitiska program, främst i jobb- och utvecklingsgarantin. För att värna arbetslinjen och undvika det utanförskap dessa personer riskerar att hamna i är det viktigt att personerna befinner sig i rätt trygghetssystem.

Regeringen avser därför att ändra dagens regelverk så att deltagare i arbetsmarknadspolitiska program skrivs ut ur programmet efter en månads sjukfrånvaro. Den som skrivs ut ur introduktionsprogrammet, jobb- och utvecklingsgarantin eller jobbgarantin för ungdomar ska ha möjlighet att inom 12 månader återinträda i samma program efter tillfrisknande. Det är viktigt att de insatser som genomfördes före sjukfrånvaron ligger till grund för insatserna efter återinträdet. Återinträdet i programmet ska därför ske på samma ersättningsdag som utträdet ur programmet. Personer som på grund av sjukdom lämnar något annat program har möjlighet att, efter tillfrisknande, anvisas till ett program om det bedöms som arbetsmarknadspolitiskt motiverat.

Regeringen avser att under hösten 2009 uppdra åt Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen att utarbeta och etablera samverkansrutiner kring hanteringen av sjukfrånvaro i arbetsmarknadspolitiska program. Samverkan mellan de båda myndigheterna är framförallt viktig för att personer som varit sjukfrånvarande en längre tid från ett arbetsmarknadspolitiskt program vid tillfrisknande ska kunna erbjudas insatser med utgångspunkt från individens behov.

Regeringen anser att det även finns behov av att, i regelverket för sjukförsäkringen, förtydliga hur arbetsförmåga ska bedömas för deltagare i ett arbetsmarknadspolitiskt program. Bedömningen bör utgå från deltagarens förmåga och möjligheter att genomföra ett arbetsmarknadspolitiskt program.

Utökad möjlighet till aktivitetsstöd vid tjänstledighet
Regeringen avser att utöka möjligheten för tjänstlediga utan lön vars dagar med sjukpenning eller tidsbegränsad sjukersättning har tagit slut, att vid deltagande i ett arbetsmarknadspolitiskt program få aktivitetsstöd med samma belopp som skulle ha lämnats som arbetslöshetsersättning.

Förlängd överhoppningsbar tid för sjuka

Den överhoppningsbara tiden i arbetslöshetsförsäkringen bör förlängas från högst fem till högst tio år för personer som har varit frånvarande från arbetsmarknaden på grund av styrkt sjukdom. Detta bör gälla ersättningsperioder som beviljas

under perioden från och med den 1 januari 2010 till och med den 31 januari 2013. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med detta förslag under hösten 2009.

Den överhoppningsbara tiden i arbetslöshetsförsäkringen förkortades från högst sju till högst fem år den 1 januari 2007. Den 1 juli 2008 infördes nya tidsgränser i sjukförsäkringen. De nya reglerna i sjukförsäkringen kommer att förhindra att personer som inte har permanent nedsatt arbetsförmåga blir kvar i sjukförsäkringen under lång tid. Under en övergångsperiod kommer det dock att förekomma att personer har varit sjukskrivna i många år utan att för den skull ha permanent nedsatt arbetsförmåga. För att även dessa ska kunna få arbetslöshetsersättning när de når de nya tidsgränserna i sjukförsäkringen bör den överhoppningsbara tiden för sjukdom, under en övergångsperiod, förlängas till högst tio år. Detta innebär att personer som har varit långvarigt sjukfrånvarande och som är medlemmar i en arbetslöshetskassa kan få rätt till inkomstrelaterad ersättning medan de som inte är medlemmar kan få rätt till arbetslöshetsersättning med grundbelopp.

Snabbare väg till inkomstrelaterad ersättning vid förnyat medlemskap

Tidigare medlemmar i en arbetslöshetskassa, vars dagar med sjukpenning eller tillfällig sjukersättning har tagit slut, som förnyar sitt medlemskap under perioden mellan den 1 oktober 2009 och den 31 december 2010 bör kunna uppfylla medlemsvillkoret på tre månader. För att få rätt till inkomstrelaterad ersättning bör de även kunna återknyta till ett arbetsvillkor som ligger inom den tidigare medlemstiden. Detta bör gälla personer som lämnat arbetslöshetskassan mellan den 1 januari 2007 och den 30 september 2009. Denna möjlighet upphör att gälla den 1 februari 2013. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med detta förslag under hösten 2009.

I januari 2007 höjdes avgiften till arbetslöshetskassan och sjukskrivna utan anställning betalade full avgift fram till juli 2008. Sedan januari 2007 har ett antal sjukskrivna medlemmar lämnat arbetslöshetskassorna, antingen av ekonomiska skäl eller för att de varit sjukskrivna så länge att de i händelse av arbetslöshet inte haft rätt till arbetslöshetsersättning. När de avslutade sitt medlemskap hade de inte kännedom om de förändringar i sjukförsäkringen som innebär att de kan bli hänvisade till arbetslöshetsförsäk-

ringen när dagarna med sjukpenning eller tillfällig sjukersättning tar slut. När den överhoppningsbara tiden förlängs och de nya tidsgränserna i sjukförsäkringen har börjat gälla bör de, som avslutat sitt medlemskap mot bakgrund av de regler som gällde tidigare, ges möjlighet att uppfylla ett medlemsvillkor på kortare tid än 12 månader. För att få rätt till inkomstrelaterad ersättning krävs normalt att ett arbetsvillkor, som innebär minst sex månaders arbete, har uppfyllts inom den senaste medlemstiden. För att personer som nått tidsgränserna i sjukförsäkringen och som förnyat sitt medlemskap ska kunna få inkomstrelaterad ersättning bör de få möjlighet att uppfylla detta krav med ett arbetsvillkor som har uppfyllts under den tidigare medlemstiden.

Ekonomiska konsekvenser av regeringens förslag

Till följd av de åtgärder som presenteras i detta avsnitt för att hjälpa personer som lämnar sjukförsäkringen ut i arbetslivet föreslås utgifterna på anslaget 1:2 *Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd* öka med 2 002 miljoner kronor 2010. För 2011 och 2012 beräknar regeringen att utgifterna på anslaget ökar med 2 954 respektive 2 948 miljoner kronor i förhållande till beräkningen i 2009 års ekonomiska vårproposition. Regeringen föreslår även att utgifterna på anslaget 1:3 *Kostnader för arbetsmarknads-politiska program och insatser* ökar med 84 miljoner kronor 2010. För 2011 och 2012 beräknar regeringen att utgifterna på anslaget ökar med 439 respektive 917 miljoner kronor i förhållande till beräkningen i vårpropositionen. Utgifterna på anslaget 1:4 *Lönebidrag och Samball m.m.* föreslås öka med 503 miljoner kronor 2010. För 2011 och 2012 beräknar regeringen att anslaget ökas med 1 263 respektive 1 528 miljoner kronor i förhållande till beräkningen i vårpropositionen. Vidare föreslår regeringen att anslaget 1:1 *Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader* ökas med 405 miljoner kronor 2010. För 2011 och 2012 beräknar regeringen att anslaget ökas med 590 respektive 566 miljoner kronor i förhållande till beräkningen i vårpropositionen.

3.6.3 Nyanlända invandrares etablering

Intensifierade insatser för att minska skillnaderna mellan utrikes och inrikes föddas arbetskraftsdeltagande, sysselsättning och arbetslös-

het är angelägna. Arbetsförmedlingen har här en viktig uppgift även om insatser är nödvändiga inom flera olika politikområden.

Den inriktning som presenterades i regeringens strategi för integrationspolitikens genomförande under 2008–2010 (Egenmakt mot utanförskap – regeringens strategi för integration, skr. 2008/09:24) ligger fast.

Regeringen avser att under hösten 2009 lämna en proposition till riksdagen med förslag som påskyndar etableringen för vissa nyanlända invandrare. En lagrådsremiss med förslag till en ny lag om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare har nyligen beslutats av regeringen.

Den reform som föreslås innebär att staten från och med den 1 december 2010 tar ett större ansvar för vissa nyanländas etablering. Arbetsförmedlingen får enligt lagförslaget ett samordnande ansvar för att påskynda den nyanländes etablering och får därmed ett utökat ansvar för målgruppen. En statlig ekonomisk ersättning till den nyanlände som villkoras av ett aktivt deltagande i aktiviteter avses att införas. En ny aktör – etableringslots – som arbetar på uppdrag av Arbetsförmedlingen ska stödja den nyanlände i att hitta ett arbete. Arbetsförmedlingen ska tillhandahålla lotsar enligt ett valfritetssystem för nyanlända. Med reformen vill regeringen uppnå en snabbare etablering på arbetsmarknaden, starkare incitament, ökad egenmakt och valfrihet för individen, klara och tydliga ansvarsförhållanden och bättre tillvaratagande av individens kompetens. För ytterligare information om reformen se utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet.

Förutom de medel som för 2010 föreslås tillföras anslaget 1:1 *Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader* föreslås medel under utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet för reformen under 2010.

Regeringen avser att återkomma till riksdagen med uppgifter om utgifter för reformen 2011 och 2012.

Verksamheten med etableringssamtal för nyanlända invandrare, som bedrivs på försök i vissa delar av landet sedan 2009, bör utökas till att omfatta hela landet tills den föreslagna reformen träder i kraft

Utrikes födda som inte omfattas av ovan nämnda reform ska med fortsatt högt ställda ambitioner också erbjudas service från Arbetsförmedlingen. För gruppen övriga nyanlända, framför allt anhöriginvandrare som inte omfattas

av reformen, kommer behov att finnas av särskilda insatser, sannolikt framför allt bedömning av utbildning och yrkeserfarenheter. Nära samverkan med kommunerna är fortsatt nödvändig även för denna grupp med tanke på samordningen med svenskundervisning för invandrare (sfi). Övriga arbetslösa utrikes födda ska erbjudas service utifrån sin situation och sina behov på samma sätt som andra arbetssökande.

3.6.4 Åtgärder för att förebygga felaktiga utbetalningar

Regeringen anser att det är mycket viktigt att förtroendet och legitimiteten för trygghetssystemen upprätthålls. Regeringen anser därför att Arbetsförmedlingen fortsatt måste prioritera arbetet med att förebygga felaktiga utbetalningar. Utvecklingsarbetet med att säkerställa att utbetalningarna från trygghetssystemen sker i tid och enbart till dem som är berättigade till ersättning behöver intensifieras.

Generella åtgärder, vilka syftar till att förebygga felaktiga utbetalningar, redovisas i denna budgetproposition under Förslag till statsbudget, finansplan m.m. avsnitt 12.4 Arbeta mot felaktiga utbetalningar inom välfärdssystemet.

3.6.5 Förenklade och förbättrade regler för företagare

I betänkandet Trygghetssystem för företagare (SOU 2008:89) som remissbehandlades under hösten 2008, lämnades flera förslag till förenklningar och förbättringar av reglerna som berör företagare i arbetslöshetsförsäkringen. De förslag som regeringen avser att återkomma till riksdagen med följer delvis förslagen i betänkandet och syftar dels till att förtydliga regelverket och dels till att stärka företagarnas skydd i arbetslöshetsförsäkringen. Företagarbegreppet i arbetslöshetsförsäkringen bör kopplas till inkomstskattelagen. På så sätt blir regelverket tydligare. Reglerna för arbetslöshetsersättning vid tillfälligt uppehåll i näringsverksamheten bör förtydligas, liksom regler för sammanläggning av inkomster från näringsverksamhet och anställning. För att en person som har haft låga inkomster under något eller några av de tre år som i dag ingår i beräkningsunderlaget för arbetslöshetsersättning inte ska drabbas av att han eller hon

driver verksamheten vidare trots dålig lönsamhet, bör företagares dagsförtjänst baseras på den senaste taxeringen eller, om det är mer förmånligt, på genomsnittet av de två år som föregår inkomståret i den senaste taxeringen. Vidare bör ersättningen, under vissa förutsättningar, kunna baseras på inkomster av tidigare anställning om företaget läggs ner inom 24 månader efter start. Vid arbetslöshet bör det bortses från näringsverksamhet som bedrivits parallellt med heltidsanställning eller heltidsföretagande, oavsett hur stora inkomster den parallella näringsverksamheten genererat. Inkomster från sidoverksamheten bör däremot, precis som i dag, räknas av från arbetslöshetsersättningen om de överstiger ett visst belopp. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med dessa förslag under våren 2010 och de bör kunna träda i kraft senast den 1 juli 2010. Förändringarna beräknas öka utgifterna för arbetslöshetsförsäkringen med 36 miljoner kronor 2010, 72 miljoner kronor 2011 och 72 miljoner kronor 2012.

3.6.6 Överhoppningsbar tid för familje- och jourhemsföräldrar

Uppdrag som familje- eller jourhemsförälder utgör viktiga samhällsinsatser, och i den mån dessa påverkar möjligheterna att förvärvsarbeta bör detta uppdrag i vissa fall beaktas i arbetslöshetsförsäkringen. Ett uppdrag att ta emot barn i familje- eller jourhem innebär att uppdragstagaren fungerar som förälder i vardagliga situationer. Uppdraget som familje- eller jourhemsförälder bör i normalfallet betraktas som föräldraskap, vilket kan kombineras med förvärvsarbete. Emellertid finns det fall då familje- eller jourhemsföräldrar måste vara ständigt närvarande i hemmet. Tid som familje- eller jourhemsförälder, där socialnämnden har begärt att familje- eller jourhemsföräldern är närvarande i hemmet i sådan utsträckning att det är nödvändigt att helt avstå från förvärvsarbete, bör därför betraktas som överhoppningsbar tid i arbetslöshetsförsäkringen på samma sätt som annan överhoppningsbar tid. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med detta förslag under hösten 2009. Förändringen bör kunna gälla från och med januari 2010. Förändringen beräknas öka utgifterna för arbetslöshetsförsäkringen med 8 miljoner kronor från och med 2010.

3.6.7 Bättre beslutsunderlag för arbetsmarknadspolitiken

För att kunna genomföra en mer detaljerad analys av arbetsmarknaden är det viktigt att göra det möjligt för Statistiska centralbyrån (SCB) att få ta del av vissa uppgifter ur arbetslöshetskassornas medlemsregister, handlägnings- och utbetalningssystem. Denna kunskap är mycket viktig för att regeringen ska kunna utforma arbetsmarknadspolitiken på bästa sätt. Regeringen föreslår därför i proposition Vissa förändringar i arbetslöshetsförsäkringen (prop. 2009/10:7), som beslutades den 3 september 2009, bland annat att en arbetslöshetskassa på begäran ska lämna de uppgifter om medlemskap och medlemmars ersättning till SCB, som myndigheten behöver för framställning av statistik i enlighet med uppdrag från regeringen som syftar till att kartlägga och analysera arbetsmarknaden.

Hos SCB gäller, i sådan verksamhet som avser framställning av statistik, ett långtgående sekretesskydd, s.k. absolut sekretess, för personuppgifter. Förslagen bör kunna gälla från och med januari 2010.

3.7 Budgetförslag

3.7.1 1:1 Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader

Tabell 3.6 Anslagsutveckling

Tusental kronor				
2008	Utfall	4 858 403	Utnyttjad anslagskredit	-62 491
2009	Anslag	5 005 634 ¹	Utgifts-prognos	4 754 731
2010	Förslag	5 955 092		
2011	Beräknat	5 513 766 ²		
2012	Beräknat	5 522 836 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 5 457 931 tkr i 2010 års prisnivå.

³ Motsvarar 5 437 088 tkr i 2010 års prisnivå.

Anslaget används för Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader och för viss medfinansiering som svarar mot utbetalningar från anslaget 1:6 *Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2007–2013*.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 3.7 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor			
	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat
Utfall 2008	21 515	-18 465	3 051
Prognos 2009	27 360	-24 605	2 755
Budget 2010	30 942	-30 748	194

Anmärkning: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

Tjänsteexporten finansieras av SIDA och EU. Verksamheten sker i enlighet med inriktningen för det svenska biståndet och EU:s prioriterade områden. Insatserna består i att utveckla styrning, organisation, tjänster och metoder på arbetsförmedlingar inklusive arbetslivsinriktad rehabilitering.

Regeringens överväganden

Under 2008 utnyttjade Arbetsförmedlingen drygt 62 miljoner kronor av anslagskrediten.

Som en del av de satsningar regeringen genomförde i samband med propositionen Åtgärder för jobb och omställning (prop. 2008/09:97) ökades anslaget på tillägsbudget med 300 miljoner kronor 2009.

Med anledning av övergången till kostnads- mässig redovisning av förvaltningsanslag sker en teknisk justering av anslaget vilket har inneburit att närmare 143 miljoner kronor förts bort som indragning av anslagsbelopp 2009. Av samma anledning minskas anslaget även följande år, vilket framgår av rubriken "Övrigt" i tabellen för härledning av anslagsnivån 2010–2012.

Därutöver minskas anslaget med 300 000 kronor 2010 och 200 000 kronor från 2011 för att finansiera ökningen av det under utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning uppförda anslaget 1:2 *Kammarkollegiet*. Minskningen sker med anledning av en överföring till Kammarkollegiet av uppgifter att följa upp verksamhet som bedrivs enligt lagen (2004:543) om samttjänst vid medborgarkontor.

Vidare ökas anslaget med 50 miljoner kronor 2010 för utveckling, nya funktioner och informationsinsatser med anledning av reformen som ska påskynda etableringen för vissa nyanlända invandrare som redovisas i avsnitt 3.6.3. Anslaget ökas även med 43 miljoner kronor för att utöka verksamheten med etableringssamtal för nyanlända invandrare 2010.

Anslaget ökas med 405 miljoner kronor 2010 med anledning av tillkommande uppgifter i samband med sjukförsäkringsreformen. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 590 miljoner kronor 2011 och 566 miljoner kronor 2012.

Med anledning av den ytterligare förstärkningen av den aktiva arbetsmarknadspolitiken ökas anslaget med 600 miljoner kronor 2010.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 5 955 092 000 kronor för 2010.

Tabell 3.8 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:1 Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader

Tusental kronor

	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	4 705 634	4 705 634	4 705 634
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	175 394	225 327	252 373
Beslut	1 097 700	589 797	565 796
Övrigt ³	-23 636	-6 993	-967
Förslag/beräknat anslag	5 955 092	5 513 766	5 522 836

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tillägsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2009 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

³ Övergångseffekten till följd av kostnads- mässig avräkning av myndighetens förvaltningsutgifter.

3.7.2 1:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd

Tabell 3.9 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags- sparande	
2008	Utfall	22 939 934		6 546 266
2009	Anslag	37 763 872 ¹	Utgifts- prognos	36 201 022
2010	Förslag	53 705 710		
2011	Beräknat	56 113 086		
2012	Beräknat	56 148 680		

¹ Inklusive tillägsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tillägsbudget i samband med denna proposition.

Ändamålen för anslaget är bidrag till arbetslöshetsersättning, aktivitetsstöd och utvecklingsersättning för personer som deltar i arbetsmarknadspolitiska program, bidrag till arbetslöshetskassor samt statliga ålderspensionsavgifter. Utgifterna påverkas främst av antalet arbetslösa med arbetslöshetsersättning, omfattningen av programmen och ersättningsnivåerna.

Aktivitetsstöd och utvecklingsersättning får även användas för viss nationell medfinansiering som svarar mot utbetalningar från anslaget 1:6 *Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2007–2013*. Av medlen under anslaget får högst 400 miljoner kronor användas för utgifter enligt ändamålet för anslaget 1:3 *Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser*. Syftet är att Arbetsförmedlingen ska kunna ha en viss flexibilitet i medelsanvändningen i avvägningen mellan programplatser med aktivitetsstöd och kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser.

Bidrag till arbetslöshetsersättning

Under 2008 fick i genomsnitt 74 000 personer per månad arbetslöshetsersättning vid heltidsarbetslöshet, vilket var en minskning med 30 000 personer jämfört med 2007. I genomsnitt 62 000 deltidsarbetslösa eller timanställda fick arbetslöshetsersättning, vilket var en minskning med 32 000 personer jämfört med 2007. År 2008 utbetalades totalt 13 578 miljoner kronor i arbetslöshetsersättning, vilket var en minskning med totalt 6 201 miljoner kronor jämfört med 2007. De minskade utgifterna beror främst på att antalet ersättningstagare minskade. Under anslaget betalades även 49 miljoner kronor ut till vissa arbetslöshetskassor under 2008. Bidraget motsvarar det nettobidrag som tidigare betalades ut via det utjämningsystem som avskaffades i januari 2007. Under 2009 har regeringen i stället, med stöd av 93 a § lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor, lämnat ett bidrag om 10 miljoner kronor till vissa arbetslöshetskassor för att kompensera små arbetslöshetskassor med höga administrativa kostnader per medlem. Dessutom har bidrag om 6 miljoner kronor lämnats till arbetslöshetskassorna under 2009 för att kompensera för ökade kostnader till följd av ökat elektroniskt informationsutbyte.

Utgifterna under 2009 beräknas uppgå till 22 288 miljoner kronor. Jämfört med bedömningen i 2009 års ekonomiska vårproposition beräknas utgifterna för arbetslöshetsersättning att minska med 1 940 miljoner kronor 2009, 195 miljoner kronor 2010, öka med 163 miljoner kronor 2011 och 241 miljoner kronor 2012.

Aktivitetsstöd

Under 2008 uppgick antalet deltagare i program som berättigar till aktivitetsstöd inklusive ungdomar med utvecklingsersättning till i genomsnitt 71 000 personer per månad, vilket är en ökning med nästan 12 000 personer jämfört med 2007. Aktivitetsstöd lämnades till i genomsnitt 60 000 personer per månad, vilket var en ökning med knappt 7 000 personer jämfört med 2007.⁷

⁷ Det finns en fördröjning i utbetalningssystemet för aktivitetsstöd som i princip innebär att personer som deltar i aktivitetsstöds berättigande program en viss månad får sin ersättning utbetald månaden därpå. Under ett

Under 2008 var det nästan 9 000 programdeltagare i genomsnitt per månad som inte uppbar aktivitetsstöd. Dessa personer deltog huvudsakligen i program av typen arbetslivsriktad rehabilitering, arbetsmarknadsutbildning eller förberedande utbildning. En stor del av dessa deltagare fick sin försörjning via det under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp uppförda anslaget 1:1 *Sjukpenning och rehabilitering m.m.*

Antalet deltagare i program som berättigar till aktivitetsstöd, inklusive ungdomar med utvecklingsersättning, uppgick första halvåret 2009 till i genomsnitt drygt 104 000 personer per månad, vilket var en ökning med nästan 36 000 personer jämfört med samma period 2008. I genomsnitt var det drygt 10 000 personer per månad som inte uppbar aktivitetsstöd.

Utgifterna för aktivitetsstöd, inklusive utvecklingsersättning, uppgick till 6 682 miljoner kronor 2008, vilket var en ökning med 365 miljoner kronor jämfört med 2007. Under första halvåret 2009 uppgick utgifterna för aktivitetsstödet, inklusive utvecklingsersättningen, till 4 339 miljoner kronor, vilket var 1 115 miljoner kronor mer än motsvarande period 2008. Utgifterna för aktivitetsstöd och utvecklingsersättning under 2009 beräknas uppgå till 10 571 miljoner kronor.

Jämfört med bedömningen i 2009 års ekonomiska vårproposition bedöms utgifterna för aktivitetsstöd och utvecklingsersättning att minska med 1 973 miljoner kronor 2009, öka med 531 miljoner kronor 2010, minska med 1 812 miljoner kronor 2011 och öka med 857 miljoner kronor 2012.

Statliga ålderspensionsavgifter

Arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd är belagda med statliga ålderspensionsavgifter som uppgår till cirka 10 procent av den utbetalade ersättningen. Det preliminära beloppet, som beräknas årligen, korrigeras med två års eftersläpning utifrån utfall genom ett s.k. regleringsbelopp. Under 2008 betalades 2 680 miljoner kronor i statliga ålderspensionsavgifter, vilket inkluderar regleringsbeloppet för budgetåret 2005. Utgifterna för statliga ålderspensionsavgifter 2009 kommer att uppgå till 3 342 miljoner kronor, vilket inkluderar regleringsbeloppet för 2006 som motsvarar ett negativt saldo om 193 miljon-

kalenderår innebär detta att antal deltagare och antal personer som fått aktivitetsstöd utbetalt inte går att relatera till varandra helt och hållet.

er kronor. För 2010 beräknas utgifterna bli 3 823 miljoner kronor varav regleringsbeloppet för 2007 uppgår till ett negativt saldo om 911 miljoner kronor.

Regeringens överväganden

Under budgetåret 2008 uppgick anslagssparandet till 6 546 miljoner kronor. Av detta belopp disponerar Arbetsförmedlingen 2 350 miljoner kronor för aktivitetsstöd under 2009 som en del av regeringens satsning i samband med proposition Åtgärder för jobb och omställning (prop. 2008/09:97). Resterande anslagssparande har förts bort som en indragning av anslagsbelopp. Anslaget har vidare på 2009 års vårtilläggsbudget ökat med 10 086 miljoner kronor. Av detta beräknas 6 613 miljoner kronor för arbetslöshetsersättning, 2 411 miljoner kronor för aktivitetsstöd samt 1 062 miljoner kronor för statliga ålderspensionsavgifter.

Den 1 maj 2010 träder Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen i kraft. Bestämmelserna i förordningen innebär bland annat att egenföretagare omfattas av alla bestämmelser om arbetslöshetsförmåner i förordningen samt att regler om återbetalning avseende arbetslösa som bött i ett annat land och arbetat i ett annat införs. Till följd av dessa bestämmelser och en anpassning av nordiska konventionen om social trygghet till förordningen väntas utgifterna öka med 4 miljoner kronor 2010, 5 miljoner kronor 2011 och 5 miljoner kronor 2012.

I proposition En reformerad sjukskrivningsprocess för ökad återgång i arbete (prop. 2007/08:136) föreslogs ett antal åtgärder, vilka syftade till att effektivisera sjukskrivningsprocessen och öka möjligheterna för sjukskrivna att återgå till arbete. Bland annat infördes en rehabiliteringskedja och fasta tidsgränser i sjukförsäkringen. För de personer vars dagar med förlängd sjukpenning eller tillfällig sjukersättning tagit slut ska stöd ges av Arbetsförmedlingen för att hjälpa dessa personer tillbaka till arbetslivet. Detta kommer att öka utgifterna under anslaget med 2 002 miljoner kronor 2010, 2 954 miljoner kronor 2011 och 2 948 miljoner kronor 2012.

Utöver detta ökar utgifterna under anslaget med 44 miljoner kronor 2010 och med 80 miljoner kronor 2011 respektive 2012 till följd av de

aviserade förändringarna i arbetslöshetsförsäkringen avseende familje- och jourhemsföräldrar och trygghet för företagare (se avsnitt 3.6).

Satsningen på ökad aktivering inom arbetsmarknadspolitiken, vilken beskrivs i avsnitt 3.6, innebär att utgifterna för aktivitetsstöd (exklusive statliga ålderspensionsavgifter) ökar med 2 543 miljoner kronor 2010. Samtidigt innebär satsningen på arbetsmarknadspolitiska program att antalet arbetslösa minskar, vilket minskar utgifterna för arbetslöshetsersättning (exklusive statliga ålderspensionsavgifter) med 1 131 miljoner kronor 2010. Utgifterna för statliga ålderspensionsavgifter ökar med 138 miljoner kronor 2010. Sammantaget innebär satsningen på ökad aktivering att utgifterna under anslaget ökar med 1 550 miljoner kronor 2010.

Regeringen har under 2008 beviljat arbetslöshetskassorna ett bidrag om 49 miljoner kronor per år för att utjämna de administrativa kostnaderna. Bidraget motsvarade det bidrag som betalades ut genom det tidigare utjämningsystemet, vilket slopades 2007. En översyn av detta bidrag aviserades i budgetpropositionen för 2009. Arbetet med översynen avslutades våren 2009 och i stället infördes ett särskilt bidrag till små arbetslöshetskassor som har höga administrationskostnader per medlem. Förändringen innebär att bidraget beräknas bli 39 miljoner kronor lägre från och med 2009. Det minskade bidraget används delvis för att finansiera överföringar om 22 miljoner kronor till andra anslag 2010, 2011 och 2012 (se tabell 3.10).

Tabell 3.10 Specifikation av anslag till vilka överföringar görs från anslag 1:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd

Miljoner kronor			
Utgiftsområde och anslag	2010	2011	2012
UO 14 Arbetsmarknad och Arbetsliv			
1:10 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten	0,6	0,6	0,6
2:1 Arbetsmiljöverket	8,0	8,0	8,0
2:2 Arbetsdomstolen	3,0	3,0	3,0
2:4 Internationella arbetsorganisationen (ILO)	7,0	7,0	7,0
UO 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning			
1:9 Statistiska centralbyrån	2,4	2,4	2,4
UO 4 Rättsväsendet			
1:5 Sveriges domstolar	1,0	1,0	1,0
Summa	22,0	22,0	22,0

Utöver detta finansierar det minskade bidraget utgiftsökningarna under anslaget till följd av förslaget om överhoppningsbar tid för familje- och jourhemsföräldrar samt utgiftsökningarna till följd av ikraftträdandet av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 och anpassningen av nordiska konventionen.

Sammantaget innebär de anslagsförändringar som redovisats ovan att utgifterna under anslaget ökar med totalt 3 561 miljoner kronor 2010, 3 000 miljoner kronor 2011 och 2 994 miljoner kronor 2012. Den sammantagna effekten av dessa förändringar, tillsammans med beslut dels i 2009 års ekonomiska vårproposition och dels i regeringens proposition Åtgärder för jobb och omställning (prop. 2008/09:97), redovisas under "Beslut" i tabell 3.11.

Tabell 3.11 beskriver de förändringar som förklarar den nya nivån för anslaget jämfört med vad som ursprungligt anvisats i statsbudgeten för 2009. "Beslut" avser genomförda och aviserade regelförändringar samt beslut. "Övriga makroekonomiska förutsättningar" avser i huvudsak effekten av förändringar i regeringens makroekonomiska antagandebild som påverkar utgifterna under anslaget, t.ex. antalet arbetslösa och timlöneutveckling. Här redovisas även effekter av andra antaganden, t.ex. andelen av de arbetslösa som uppbär arbetslöshetsersättning och antalet ersättningsdagar. Ökningen förklaras främst av att prognoserna avseende antal arbetslösa och antal i aktivitetsstöd har reviderats upp för åren 2010–2012. "Volymer" avser effekten av förändringar som inte direkt har koppling till den makroekonomiska bilden, t.ex. beteendeförändringar. Under volymer i tabell 3.11 redovisas en ökning av utgifterna som beror på förändringar, som ännu inte fångas upp av utfall, i arbetslöshetsförsäkringen och som aviserades i budgetpropositionen för 2009.

Ovanstående leder till att utgifterna under anslaget, jämfört med bedömningen i 2009 års ekonomiska vårproposition, beräknas minska med 3 913 miljoner kronor 2009, öka med 284 miljoner kronor 2010, minska med 1 827 miljoner kronor 2011 och öka med 817 miljoner kronor 2012.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 53 705 710 000 kronor för 2010. Av detta belopp beräknas 29 613 000 000 kronor för bidrag till arbetslöshetsersättning, 20 269 694 000 kronor för aktivitetsstöd och ut-

vecklingsersättning samt 3 823 016 000 kronor för statliga ålderspensionsavgifter.

Tabell 3.11 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd

Tusental kronor

	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	27 677 872	27 677 872	27 677 872
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	4 793 957	2 815 251	2 987 891
Övriga makroekonomiska förutsättningar	20 934 035	25 253 238	25 116 192
Volymer	299 846	366 725	366 725
Förslag/beräknat anslag	53 705 710	56 113 086	56 148 680

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

3.7.3 1:3 Kostnader för arbetsmarknads-politiska program och insatser

Tabell 3.12 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Typ	Belopp	Övrigt	Belopp
2008	Utfall	3 307 137	Anslags-sparande	1 951 199
2009	Anslag	5 932 075 ¹	Utgifts-prognos	4 797 250
2010	Förslag	8 025 400		
2011	Beräknat	11 456 700		
2012	Beräknat	11 783 700		

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Ändamålen för anslaget är i huvudsak kostnader för jobb- och utvecklingsgarantin, jobbgarantin för ungdomar, arbetsmarknadsutbildning, anställningsstöd inklusive bidrag till instegsjobb, förberedande utbildning och övriga kringkostnader vid arbetsmarknadspolitiska program. Av anslaget får högst 400 miljoner kronor användas för ändamål enligt anslaget 1:2 *Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd*. Syftet är att Arbetsförmedlingen ska kunna ha en viss flexibilitet i medelsanvändningen mellan programplatser med aktivitetsstöd och andra programkostnader. Anslaget får användas för viss nationell medfinansiering som svarar mot utbetalningar från anslaget 1:6 *Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2007–2013*. Anslaget får även användas för medfinansiering av de regionala tillväxtprogrammen och de lokala utvecklingsavtalen inom storstadspolitiken, t.ex. för att vidareutveckla de samverkansöverenskommelser som träffats. Vidare beräknas under anslaget utgifter för delfi-

nansiering av ett OECD-program som ska mäta den vuxna befolkningens kunskaper och kompetens under 2009–2013 (PIAAC).

Utgifterna under anslaget påverkas främst av omfattningen av de arbetsmarknadspolitiska programmen. Antalet deltagare i arbetsmarknadspolitiska program uppgick till i genomsnitt knappt 85 000 personer per månad under 2008.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Arbetsmarknadspolitiska program och insatser för vilka det lämnas ersättning för kringkostna-

der löper i normalfallet under cirka sex månader. Det innebär att åtaganden under anslaget kan medföra utgifter under kommande budgetår. Regeringen bör därför bemyndigas att för 2010 besluta om åtaganden under anslaget som medför framtida utgifter. Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att för anslaget under 2010 ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 525 000 000 kronor under 2011–2013.

Tabell 3.13 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2008	Prognos 2009	Förslag 2010	Beräknat 2011	Beräknat 2012–2013
Ingående åtaganden	1 515 525	1 253 084	2 153 084		
Nya åtaganden	1 174 433	2 020 000	2 020 000		
Infriade åtaganden	-1 436 874	-1 120 000	-1 820 000	-2 120 000	-233 084
Utestående åtaganden vid årets slut	1 253 084	2 153 084	2 353 084		
Erhållet/föreslaget bemyndigande	3 000 000	3 000 000	2 525 000		

Regeringens övervägande

Utgifterna under anslaget ökade med 406 miljoner kronor under 2008 jämfört med 2007 och uppgick till sammanlagt 3 307 miljoner kronor. Utgiftsökningen förklaras i huvudsak av att särskilt anställningsstöd lämnas som bidrag under anslaget i stället för som tidigare en kreditering av arbetsgivarens skattekonto. Av anslagssparandet från budgetåret 2008 får Arbetsförmedlingen 2009 disponera 1 100 miljoner kronor som en del av regeringens satsning i samband med propositionen Åtgärder för jobb och omställning (prop. 2008/09:97). Resterande belopp har förts bort som en indragning av anslagsbelopp. Anslaget har i och med 2009 års proposition om vårtilläggsbudget minskats med drygt 5 miljoner kronor för att delfinansiera en urvalsundersökning i SCB:s arbetskraftsundersökning.

Under första halvåret 2009 utbetalades 1 824 miljoner kronor under anslaget, vilket var 237 miljoner kronor högre än utgifterna under samma period i följ. Omfattningen av de arbetsmarknadspolitiska programmen beräknas i år öka till i genomsnitt 133 000 personer per månad, inklusive cirka 6 000 platser där deltagarna har rehabiliteringspenning finansierad från det under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp uppförda anslaget 1:1 *Sjukpenning och rehabilitering m.m.* Utgifterna under 2009 beräknas uppgå till sammanlagt 4 797 miljoner kronor. Detta är 1 135 miljoner kronor lägre än vad som anvisats i statsbudgeten för 2009. Anledningen är att upphandlingen av kompletterande aktörer tagit längre tid än vad regeringen planerat samt att kostnaderna för aktiviteter inom garantierna varit lägre än vad regeringen tidigare beräknat.

Under 2010 beräknas 242 000 personer delta i arbetsmarknadspolitiska program eller insatser, varav cirka 4 000 platser avser deltagare med rehabiliteringspenning finansierad från det under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp uppförda anslaget 1:1 *Sjukpenning och rehabilitering m.m.* I tabell 3.14 redovisas programvolymerna och utgifterna under anslaget för perioden 2010–2012.

Tabell 3.14 Volymer och utgifter arbetsmarknadspolitiska program

	2010	2011	2012
Volym (tusental)			
Deltagare med aktivitetsstöd ¹	220	220	217
Deltagare utan aktivitetsstöd ²	22	19	18
Summa	242	239	235
Utgifter (miljoner kronor)			
Verksamhet m.m.	8 025	11 457	11 784
Aktivitetsstöd ³	22 256	22 991	24 976
Summa	30 281	34 448	36 760

¹ Inklusive utvecklingsersättning.

² I huvudsak programdeltagare med rehabiliteringspenning, personer med särskilt anställningsstöd och instegsjobb.

³ Inklusive statliga ålderspensionsavgifter.

Beloppen och volymerna ovan är beräknade och ska spegla resursutrymmet för arbetsmarknadspolitiska insatser vid Arbetsförmedlingen.

Regeringen har i juni 2009 ansökt om medel från Europeiska globaliseringsfonden. Fonden syftar till att ge stöd för omställning till arbetstagare som blivit arbetslösa till följd av genomgripande strukturförändringar i världshandeln eller som ett direkt resultat av den ekonomiska krisen. Utgifterna för dessa insatser beräknas uppgå till 152 miljoner kronor 2009 och 2010 och bedöms rymmas inom befintligt anslag. Bidraget från EU som redovisas på statsbudgetens inkomstsida beräknas samtidigt uppgå till 99 miljoner kronor (65 procent av det ansökta beloppet) enligt gällande regler för globaliseringsfonden. Resterande del utgörs av nationell medfinansiering.

I enlighet med vad regeringen aviserade i budgetpropositionen för 2009 beräknas 21 miljoner kronor under perioden 2009–2013 under anslaget för delfinansiering av ett OECD-program som ska mäta den vuxna befolkningens kunskap och kompetens (PIAAC).

Anslaget minskas med 7 miljoner kronor 2010 och 6,7 miljoner kronor från 2011 för att delfinansiera en urvalsundersökning i SCB:s Arbetskraftundersökning. Motsvarande ökning sker av det under utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning uppförda anslaget 1:9 *Statistiska centralbyrån*.

Till följd av att kostnaderna för aktiviteter inom garantierna varit lägre än vad regeringen tidigare beräknat minskas anslaget med 2 543 miljoner kronor under 2010. Regeringens satsningar på ytterligare arbetsmarknadsåtgärder under 2010 i form av ytterligare coachningsinsatser, arbetsmarknadsutbildning, kringkostnader i form av flyttningsbidrag m. m. kopplade till ökningen av programplatser samt folkhögskolesatsningen inom jobbgarantin för ungdomar beräknas öka utgifterna under anslaget med 498 miljoner kronor. Genom detta minskas därmed anslaget med totalt 2 045 miljoner kronor 2010.

Regeringens insatser till stöd för övergången till arbete för personer som varit långtidssjuk-skrivna ökar utgifterna under anslaget med 84 miljoner kronor under 2010. Utgifterna under anslaget för dessa insatser beräknas uppgå till 439 miljoner kronor under 2011 och 917 miljoner kronor under 2012.

Utöver ovan redovisade anslagsförändringar redovisas i följande tabell under "Beslut" den i samband med propositionen Åtgärder för jobb och omställning (prop. 2008/09:97) aviserade ökningen av anslaget för coachningsinsatser med 1 200 miljoner kronor 2010 och 600 miljoner kronor 2011. Med anledning av tidigare aviserade beslut om resurser för jobb- och utvecklingsgarantin och jobbgarantin för ungdomar m.m. ökas anslaget med 14 miljoner kronor under 2010 och minskas med 46 miljoner kronor från 2011. Anslaget minskas även med 12 miljoner kronor 2010 och 14 miljoner kronor från 2011 för att finansiera regeringens arbetsmiljöinsatsning i enlighet med vad som aviserades i 2009 års budgetproposition.

Effekten av förändringar i regeringens makroekonomiska antagande för konsumentprisindex samt även ökade programvolymen 2010 i förhållande till innevarande års prognos redovisas under "Övriga makroekonomiska förutsättningar".

Sammantaget innebär detta att utgifterna under anslaget jämfört med 2009 års ekonomiska vårproposition minskar med 2 398 miljoner kronor under 2010. Jämfört med vårpropositionen beräknas utgifterna minska med 277 miljoner kronor under 2011 och öka med 719 miljoner kronor under 2012.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 8 025 400 000 kronor för 2010.

Tabell 3.15 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser

	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	5 937 225	5 937 225	5 937 225
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	-766 000	972 630	850 630
Övriga makroekonomiska förutsättningar	2 854 175	4 546 845	4 995 845
Förslag/beräknat anslag	8 025 400	11 456 700	11 783 700

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

3.7.4 1:4 Lönebidrag och Samhall m.m.

Tabell 3.16 Anslagsutveckling

<i>Tusental kronor</i>				
2008	Utfall	13 928 256	Anslags-sparande	51 348
2009	Anslag	14 362 488 ¹	Utgifts-prognos	13 938 321
2010	Förslag	15 215 406		
2011	Beräknat	16 089 355		
2012	Beräknat	16 331 458		

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Ändamålen för anslaget är i huvudsak bidrag till anställningar med lönebidrag, bidrag till skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare (OSA), utvecklingsanställning, trygghetsanställning och bidrag till Samhall AB. Vidare lämnas under anslaget bidrag för särskilt introduktions- och uppföljningsstöd, projektmedel för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, stöd till hjälpmedel och personligt biträde på arbetsplatsen, särskilda insatser för syn- och hörselskadade, särskilt stöd till start av näringsverksamhet samt för att utveckla ny teknik och datorbaserade hjälpmedel åt personer med funktionsnedsättning. Anslaget får även användas för viss nationell medfinansiering som svarar mot utbetalningar från anslaget 1:6 *Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2007–2013*.

Utgifterna under anslaget påverkas främst av omfattningen av antalet lönebidrag och anställda vid Samhall AB samt av den genomsnittliga bidragsnivån för de stöd som utbetalas under anslaget. Anslagssparandet har förts bort som en indragning av anslagsbelopp.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Beslut om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga omfattar normalt sett högst ett år, men kan sträcka sig en längre period. Det innebär att åtaganden under anslaget kan medföra kostnader för kommande budgetår. Regeringen bör därför bemyndigas att för 2010 besluta om

förpliktelser under anslaget som medför framtida utgifter. Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att för anslaget under 2010 ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 9 500 000 000 kronor under 2011–2013.

Tabell 3.17 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden*Tusental kronor*

	Utfall 2008	Prognos 2009	Förslag 2010	Beräknat 2011	Beräknat 2012–2013
Ingående åtaganden	6 902 939	7 874 393	8 574 393	–	–
Nya åtaganden	6 509 957	6 500 000	6 900 000	–	–
Infriade åtaganden	-5 538 503	-5 800 000	-6 000 000	-4 702 939	-4 771 454
Utestående åtaganden vid årets slut	7 874 393	8 574 393	9 474 393	–	–
Erhållet/förslaget bemyndigande	7 908 293	9 000 000	9 500 000	–	–

Regeringens överväganden

Under 2008 har i genomsnitt drygt 70 400 personer per månad haft en anställning med lönebidrag, skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare, utvecklingsanställning eller trygghetsanställning.

Den statliga merkostnadsersättningen till Samhall under 2008 uppgick till 4 405 miljoner kronor jämfört med 4 148 miljoner kronor under 2007. Bolaget uppnådde ett positivt ekonomiskt resultat motsvarande 153 miljoner kronor under 2008 att jämföra med 90 miljoner kronor under 2007. Antalet anställda hos Samhall AB vid årets slut 2008 uppgick till cirka 19 400 personer. Från och med 2008 tecknar regeringen avtal med bolaget och bidraget betalas ut via Kammarkollegiet.

Tabell 3.18 Program för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga (Samhall AB och lönebidrag m.m.)

	2010	2011	2012
Volym (tusental)	95	100	102
Utgifter (miljoner kronor)	15 215	16 089	16 331

Beloppen och volymerna ovan är beräknade och ska spegla inriktningen och resursutrymmet för insatser från Arbetsförmedlingen. Inom ramen för resurserna finns en flexibilitet för Arbetsförmedlingen att utifrån de enskilda arbetssökandes behov välja olika typer av insatser. Detta innebär att ovanstående tabell inte ska tolkas som mer än en beräknad fördelning av de totala resurser regeringen föreslår och beräknar för särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga 2009–2011.

I tabell 3.19 redovisas som "Beslut" den tidigare aviserade ökningen av antalet lönebidrag och platser vid Samhall AB 2007–2010. Effekten i tabellen anges i förhållande till 2009, men sammantaget innebär satsningen en ökning med 123 miljoner kronor 2007, 558 miljoner kronor 2008, 768 miljoner kronor 2009 och 947 miljoner kronor från och med 2010. "Övriga makroekonomiska förutsättningar" är effekten av förändringar i regeringens makroekonomiska antagande för timlöneutvecklingen.

Regeringen föreslår att till stöd för personer som varit långtidssjukskrivna ökas utgifterna under anslaget med 503 miljoner under 2010, 1 263 miljoner under 2011 och 1 528 miljoner under 2012.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 15 215 406 000 kronor för budget-

året 2010. Av dessa medel beräknas 4 405 miljoner kronor för bidrag till Samhall AB i syfte att sysselsätta personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

Tabell 3.19 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:4 Lönebidrag och Samhall m.m.

	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	14 362 488	14 362 488	14 362 488
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	682 000	1 442 000	1 707 000
Övriga makroekonomiska förutsättningar	170 918	284 867	261 970
Förslag/beräknat anslag	15 215 406	16 089 355	16 331 458

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

3.7.5 1:5 Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige

Tabell 3.20 Anslagsutveckling

<i>Tusental kronor</i>				
2008	Utfall	126 150	Utnyttjad anslagskredit	-1 083
2009	Anslag	105 493 ¹	Utgifts-prognos	99 280
2010	Förslag	106 088		
2011	Beräknat	101 935 ²		
2012	Beräknat	107 797 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 101 212 tkr i 2010 års prisnivå.

³ Motsvarar 106 480 tkr i 2010 års prisnivå.

Ändamålen för anslaget är förvaltningskostnader vid Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (Svenska ESF-rådet) och kostnader för nationell medfinansiering av s.k. tekniskt stöd inom Europeiska socialfonden. Svenska ESF-rådet är förvaltande och attesterande myndighet för det nationella strukturfondsprogrammet för regional konkurrenskraft och sysselsättning avseende programperioden 2007–2013. Svenska ESF-rådet är även förvaltande myndighet för Europeiska socialfondens mål 3 och gemenskapsinitiativet Equal avseende programperioden 2000–2006. Vidare är Svenska ESF-rådet ansvarig myndighet för Europeiska fonden för integration av tredjelandsmedborgare inom EU:s ramprogram för solidaritet och hantering av migrationsströmmar. En redogörelse för denna fond lämnas under utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet.

Regeringens överväganden

Med anledning av övergången till kostnads- mäs- sig redovisning av förvaltningsanslag sker en teknisk justering av anslaget vilken har inneburit att 12 691 000 kronor har förts bort som indragning av anslagsbelopp 2009. Av samma anledning minskas anslaget även följande år, vilket framgår under rubriken ”Övrigt” i tabellen för härledning av anslagsnivån 2010–2012.

I beräkningarna av anslaget har hänsyn även tagits till att medel har avsatts inom programbudgeten för det nationella strukturfondsprogrammet för s.k. tekniskt stöd som får täcka vissa administrativa kostnader. Detta stöd ska medfinansieras under anslaget. Hänsyn har även tagits till vissa administrativa medel inom Europeiska fonden för integration av tredjelandsmedborgare.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 106 088 000 kronor för 2010.

Tabell 3.21 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:5 Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige

Tusental kronor

	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	105 493	105 493	105 493
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	3 127	3 903	4 470
Beslut	0	-1 698	-1707
Övrigt ³	-2 532	-5 763	-460
Förslag/beräknat anslag	106 088	101 935	107 797

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2009 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

³ Övergångseffekten till följd av kostnads- mäs- sig avräkning av myndighetens förvaltningsutgifter.

3.7.6 1:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2007–2013

Tabell 3.22 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2008	Utfall	78 295	Anslags- sparande	1 181 705
2009	Anslag	970 000 ¹	Utgifts- prognos	708 471
2010	Förslag	1 095 000		
2011	Beräknat	1 095 000		
2012	Beräknat	1 095 000		

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Anslaget används för utbetalningar av stöd från Europeiska socialfonden för programperioden 2007–2013. Utbetalningarna avser delfinansiering av det nationella strukturfondsprogrammet för regional konkurrenskraft och sysselsättning. Från anslaget utbetalas även den statliga medfinansieringen av insatser, inom programmet, för kompetensutveckling av sysselsatta. Svenska ESF-rådet svarar för utbetalningarna under anslaget.

Bidraget från Europeiska socialfonden uppgår till cirka 691,5 miljoner euro under programperioden. Beräknat på en valutakurs om 9 kronor per euro enligt gällande förordning (1999:710) om valutakurs vid stöd från EG:s strukturfonder motsvarar detta belopp cirka 6 224 miljoner kronor. På anslaget tillkommer den statliga medfinansieringen av insatser inom programmet för kompetensutveckling av sysselsatta om totalt cirka 1 793 miljoner kronor för programperioden.

Anslagssparandet från 2008 uppgår till 1 182 miljoner kronor, vilket bl.a. avspeglar en viss fördröjning av starten av det nationella strukturfondsprogrammet jämfört med tidigare bedömningar. De genom beslut intecknade medlen under anslaget per den 31 juli 2009 uppgår till 3 066 miljoner kronor. Från årets början till och med juli har 262 miljoner kronor betalats ut.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Verksamheten inom det nationella strukturfondsprogrammet omfattar bl.a. fleråriga projekt. Åtaganden under anslaget kan således medföra utgifter för kommande budgetår. Regeringen föreslår mot denna bakgrund att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2010 ingå ekonomiska förpliktelser för anslaget som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 950 000 000 kronor under 2011–2015.

Tabell 3.23 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2008	Prognos 2009	Förslag 2010	Beräknat 2011	Beräknat 2012–2015
Ingående åtaganden	0	1 567 216	2 626 216	–	–
Nya åtaganden	1 567 216	1 755 000	1 550 000	–	–
Infriade åtaganden	0	-696 000	-1 250 000	-1 521 000	-1 405 216
Utestående åtaganden vid årets slut	1 567 216	2 626 216	2 926 216	–	–
Erhållet/föreslaget bemyndigande	2 000 000	2 700 000	2 950 000	–	–

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 1 095 000 000 kronor för 2010.

Tabell 3.24 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2007–2013

Tusental kronor

	2010	2011	2012
Anvisat 2009 ¹	970 000	970 000	970 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	125 000	125 000	125 000
Förslag/beräknat anslag	1 095 000	1 095 000	1 095 000

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

3.7.7 1:7 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering

Tabell 3.25 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	25 646	Anslags- sparande	446
2008	Utfall	25 646	Anslags- sparande	446
2009	Anslag	26 560 ¹	Utgifts- prognos	26 048
2010	Förslag	27 349		
2011	Beräknat	27 679 ²		
2012	Beräknat	27 855 ²		

¹ Inklusivt tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 27 349 tkr i 2010 års prisnivå.

Ändamålet för anslaget är förvaltningskostnader och finansieringsbidrag för Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU).

IFAU:s uppdrag är att främja, stödja och genomföra uppföljningar och utvärdering av den

arbetsmarknadspolitiska verksamheten, studier av arbetsmarknadens funktionssätt, utvärdering av effekterna på arbetsmarknaden av åtgärder inom utbildningsväsendet samt utvärdering av socialförsäkringens effekter på arbetsmarknaden. Myndigheten ska särskilt fokusera på de samlade effekterna av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och de reformer och särskilda uppdrag regeringen fattar beslut om inom detta område.

Myndigheten ska vidare sprida information om resultaten av sina uppföljningar, utvärderingar och studier till andra myndigheter och intressenter. IFAU har under 2008 genomfört sitt uppdrag med goda resultat. De rapporter och Working papers som myndigheten har publicerat under 2008 har haft hög trovärdighet och kvalitet.

IFAU får åta sig såväl bidragsfinansierade som avgiftsbelagda utvärderingsuppdrag. Under 2008 finansierade IFAU knappt en femtedel av sin verksamhet med hjälp av externa anslag och avgifter, vilket är något mindre än 2007, då andelen uppgick till en fjärdedel.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

IFAU beviljar bidrag för externa projekt som kan omfatta mer än ett budgetår. Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 1:7 *Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering* ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 10 800 000 kronor under 2011–2013.

Tabell 3.26 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2008	Prognos 2009	Förslag 2010	Beräknat 2011	Beräknat 2012–2013
Ingående åtaganden	5 618	6 849	7 329	–	–
Nya åtaganden	6 812	6 000	8 000	–	–
Infriade åtaganden	-5 581	-5 520	-5 520	-5 520	-4 289
Utestående åtaganden	6 849	7 329	9 809	–	–
Erhållet/förslaget bemyndigande	10 800	10 800	10 800	–	–

Regeringens överväganden

Med anledning av övergången till kostnads- och redovisning av förvaltningsanslag sker en teknisk justering av anslaget vilket har inneburit att 314 000 kronor har förts bort som indragning av anslagsbeloppet för 2009. Arbetsmarknadspolitiska program utgör en stor offentlig utgift. Det är därför viktigt att följa upp och utvärdera insatsernas och Arbetsförmedlingens effektivitet. IFAU utgör en viktig resurs i detta arbete. IFAU ska även genomföra utvärderingar av effekterna på arbetsmarknaden av åtgärder inom utbildningsväsendet samt utvärdera socialförsäkringens effekter på arbetsmarknaden.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 27 349 000 kronor för 2010.

Tabell 3.27 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:7 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering

Tusental kronor

	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	26 560	26 560	26 560
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	789	1 119	1 295
Övrigt ³			
Förslag/beräknat anslag	27 349	27 679	27 855

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2009 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

³ Övergångseffekten till följd av kostnads- och redovisning av myndighetens förvaltningsutgifter.

3.7.8 1:8 Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen

Tabell 3.28 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2008	Utfall	51 656	Anslags- sparande	3 314
2009	Anslag	53 313 ¹	Utgifts- prognos	53 588
2010	Förslag	55 104		
2011	Beräknat	55 572 ²		
2012	Beräknat	55 869 ²		

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 55 104 tkr i 2010 års prisnivå.

Ändamålet för anslaget är förvaltningskostnader vid Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF). IAF är förvaltningsmyndighet för tillsynen av arbetslöshetsförsäkringen och ska utöva tillsyn över arbetslöshetskassorna samt ha tillsyn över Arbetsförmedlingens hantering av ärenden som påverkar arbetslöshetsförsäkringen.

Regeringens överväganden

Med anledning av övergången till kostnads- och redovisning sker en teknisk justering av anslaget vilket har inneburit att 43 000 kronor har förts bort som en indragning av anslagsbelopp för 2009. Av anslagssparandet från 2008 har 1,7 miljoner kronor förts bort från anslaget som en indragning av anslagsbelopp. Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 55 104 000 kronor för 2010.

Tabell 3.29 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:8 Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen

Tusental kronor

	2010	2011	2012
Anvisat 2009 ¹	53 313	53 313	53 313
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	1 791	2 259	2 556
Förslag/beräknat anslag	55 104	55 572	55 869

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2009 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

3.7.9 1:9 Bidrag till administration av grundbeloppet

Tabell 3.30 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2008	Utfall	49 541		0
2009	Anslag	50 482 ¹	Utgifts-prognos	50 482
2010	Förslag	52 008		
2011	Beräknat	51 717 ²		
2012	Beräknat	51 924 ²		

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 52 008 tkr i 2010 års prisnivå.

Ändamålet för anslaget är bidrag till förvaltningskostnader i den kompletterande arbetslöshetskassan Alfa. Utgifterna avser administrationen av grundbeloppet för de personer som inte är anslutna till någon arbetslöshetskassa.

Regeringens överväganden

Under 2008 uppgick antalet ersättningstagare i arbetslöshetskassan Alfa till totalt cirka 36 700 personer, varav de som inte var anslutna uppgick till 24 000 personer. Antalet anslutna ersättningstagare minskade med 28 procent och icke anslutna med 24 procent mellan 2007 och 2008. Antalet ersättningstagare, såväl anslutna som icke anslutna, har minskat kraftigt för andra året i rad. Detta är delvis en konsekvens av de förändringar i arbetslöshetsförsäkringen som genomfördes 2007 men det beror också på det gynnsamma arbetsmarknadsläget under perioden 2007–2008.

Under 2009 har däremot antalet personer som begär ersättning ökat väsentligt. Bara under första halvåret 2009 beviljades 26 600 personer er-

sättning. Denna kraftiga ökning av antalet ersättningsärenden som arbetslöshetskassan Alfa nu möter har medfört att handläggningstiderna hos arbetslöshetskassan är alltför långa. I juli 2009 uppgick handläggningstiden till cirka 20 veckor.

Administrationsavgiften som tas ut från dem som inte är anslutna uppgår till 22 kronor per ersättningsdag fr.o.m. oktober 2009. Denna höjning är dock temporär då den avser att delfinansiera de ökade insatser som arbetslöshetskassan nu vidtar för att korta handläggningstiderna. Inkomsterna från avgifterna räcker emellertid inte för att täcka kostnaderna och regeringen gör bedömningen att anslagsnivån bör vara i nivå med innevarande år.

Regeringen ser för närvarande över avtalet som reglerar de ekonomiska förhållandena mellan arbetslöshetskassan Alfa och staten, för att säkerställa att anslagsnivåerna är rimliga i förhållande till arbetslöshetskassans uppdrag.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 52 008 000 kronor för 2010.

Tabell 3.31 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:9 Bidrag till administration av grundbeloppet

Tusental kronor

	2010	2011	2012
Anvisat 2009 ¹	50 482	50 482	50 482
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	1 526	1 235	1 442
Förslag/beräknat anslag	52 008	51 717	51 924

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2009 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

3.7.10 1:10 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten

Tabell 3.32 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2008	Utfall	7 703		0
2009	Anslag	7 703 ¹	Utgifts-prognos	7 703
2010	Förslag	8 303		
2011	Beräknat	8 303		
2012	Beräknat	8 303		

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Ändamålet för anslaget är bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten för de åtaganden sven-

ska staten har för verksamheten samt kompensation för de ökade kostnader som uppstår för Finland och Norge till följd av att utbildningstjänsterna är mervärdesskattepliktiga i Sverige. Stiftelsen Utbildning Nordkalotten är en svensk statlig stiftelse som enligt en överenskommelse med Finland och Norge sedan 1990 anordnar utbildningar. Syftet är att främja åtgärder som bidrar till att utveckla arbetsmarknaden och att stärka det regionala samarbetet för i första hand de nordligaste delarna av Finland, Norge och Sverige. Stiftelsen ska uppnå sitt ändamål genom att bl.a. utveckla, organisera och genomföra utbildningar inom avtalade områden. Samtliga medverkande länder har numera en riksrekrytering till utbildningarna. Förutom statsbidraget finansierar stiftelsen verksamheten genom intäkter från kurs- och uppdragsverksamhet. Utöver stiftelsens stadgar regleras verksamheten av en överenskommelse mellan länderna som omförhandlas vart fjärde år. Under 2006 var stiftelsen föremål för en utvärdering som Regeringskansliet (Arbetsmarknadsdepartementet) i Sverige ska initiera vart fjärde år med sikte på eventuella förändringar av överenskommelsen. Utvärderingen resulterade i fortsatt förtroende och en ny fyra-årig överenskommelse tecknades för 2007–2010.

Regeringens överväganden

Verksamheten under 2008 har i huvudsak avsett tillhandahållande av arbetsmarknadsutbildningar, gymnasieutbildningar samt anpassade företagsutbildningar. Under 2008 har elevtillströmningen på stiftelsens 295 utbildningsplatser varit god och den totala beläggningen har uppgått till 91 procent. Detta är dock en försämring av beläggningen jämfört med 2007. Avtalade årsplatser har fördelats mellan länderna på följande sätt: Finland 80, Norge 70 och Sverige 145 årsplatser. Anslaget ökas med 600 000 kronor för att kompensationen för mervärdesskatten till de övriga nordiska länderna fördyras. Finansiering sker genom att anslaget 1:2 *Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd* minskas med motsvarande belopp.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 8 303 000 kronor för 2010.

3.7.11 1:11 Bidrag till lönegarantiersättning

Tabell 3.33 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2008	Utfall	832 050	Anslags-sparande	320 269
2009	Anslag	3 636 331 ¹	Utgifts-prognos	3 636 331
2010	Förslag	3 420 000		
2011	Beräknat	2 300 000		
2012	Beräknat	1 230 000		

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Anslaget avser ersättningar till arbetstagare för lönefordringar enligt lönegarantilagen (1992:497) vid konkurs och vid företagsrekonstruktion enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion. Anslaget ska även täcka administrativa kostnader hos Kammarkollegiet för förvaltning av anslaget. Från anslaget ersätts också länsstyrelserna för arbetet med att betala ut ersättning för lönefordringar.

Lönegarantiersättningen utgör ett skydd om arbetsgivaren går i konkurs eller genomgår en företagsrekonstruktion och den anställda har utestående lönefordringar. Anslaget är nettobudgeterat, vilket innebär att belopp som återkrävs vid konkurser och företagsrekonstruktioner förs till anslaget och får användas för utbetalning av ersättning. De viktigaste utgiftsstyrande faktorerna för anslaget är utvecklingen av antalet konkurser och företagsrekonstruktioner, antalet anställda och deras lönenivåer, liksom antalet dagar som lönegarantiersättningen utbetalas. En begränsning av utgifterna utgörs av det lagstadgade maxbeloppet som motsvarar fyra gånger basbeloppet per person. Inkomstsidan påverkas av hur stora tillgångar som kan återkrävas vid konkurser och företagsrekonstruktioner.

Regeringens överväganden

Den 22 oktober 2008 antogs Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/94/EG av den 22 oktober 2008 om skydd för arbetstagare vid arbetsgivarens insolvens (kodifierad version). Direktivet ersätter de EG-direktiv som är föremål för kodifieringen utan att någon innehållsmässig ändring görs av de gemenskapsrättsliga lönegarantireglerna. Eftersom det nya direktivet måste genomföras i svensk lagstiftning har

regeringen den 3 september 2009 fattat beslut om en proposition (prop. 2009/10:4) med nödvändiga ändringar av 1 § lönegarantilagen.

Som ett led i arbetet med att förbättra förutsättningarna för företag har riksdagen beslutat att det från och med den 1 januari 2009 är möjligt för företag att använda lös egendom som säkerhet för lån i näringsverksamhet. Syftet är att förstärka säkerheten, så att det blir lättare för företag att låna medel. Samtidigt beslutade riksdagen att avskaffa statens förmånsrätt för återkrav av utbetald lönegaranti. En sådan ändring väntas innebära att konkurser kommer att belasta statens finanser i större utsträckning än tidigare, framför allt genom att staten går miste om intäkter. Sedan årsskiftet har medel som återkrävs vid konkurser och företagsrekonstruktioner och som nettobudgeteras på anslaget för bidrag till lönegarantiersättning minskat betydligt. Under 2008 fick staten tillbaka knappt 30 procent av utbetalda lönegarantier. Hittills i år har återkraven legat på knappt 10 procent, vilket ökar utgifterna för lönegarantin jämfört med tidigare år. Minskningen av återkraven beror med stor sannolikhet på att statens förmånsrätt för återkrav av utbetald lönegaranti har avskaffats.

För 2008 uppgick bruttoutgifterna för lönegarantiersättningen till 1 166 miljoner kronor, de administrativa utgifterna till 12 miljoner kronor (de administrativa utgifterna belastar anslaget nästkommande budgetår) och inkomsterna till 334 miljoner kronor. Inkomsterna under första halvåret 2009 ökade med 9 procent samtidigt som bruttoutgifterna ökade med 278 procent jämfört med motsvarande period 2008. Nettoutgifterna ökade därmed med 410 procent första halvåret 2009 jämfört med motsvarande period 2008. Anslagssparandet från 2008 har förts bort som en indragning av anslagsbelopp.

Tabell 3.34 Nettoutgifter m.m. för anslaget 1:11 Bidrag till lönegarantiersättning första halvåret 2008 respektive 2009

Milljoner kronor

	Bruttoutgifter	Inkomster	Nettoutgifter
1:a halvåret 2008	499	164	335
1:a halvåret 2009	1 889	179	1 709

Antalet företagskonkurser uppgick till 4 200 under första halvåret 2009, vilket är en ökning med 40 procent jämfört med motsvarande period 2008 (se tabell 3.35). Antalet anställda i de aktuella företagen uppgick till 17 300, vilket är 144 procent mer än motsvarande period 2008.

Lönegaranti vid företagsrekonstruktion infördes den 1 juni 2005. Antalet rekonstruktioner uppgick till 300 under första halvåret 2009 och har därmed ökat med drygt 230 procent jämfört med motsvarande period 2008. Antalet berörda anställda i företagsrekonstruktioner uppgick till drygt 21 400 personer, varav anställda vid Saab utgjorde cirka 3 900 personer, och har ökat med 18 900 personer jämfört med motsvarande period 2008. Antalet personer som har fått lönegarantiersättning vid konkurs eller företagsrekonstruktion uppgick till drygt 37 500 under perioden juli 2008–juni 2009 (se tabell 3.36), vilket är en ökning med 21 100 personer jämfört med motsvarande period föregående år. Den genomsnittliga ersättningen per person, inklusive arbetsgivaravgift, uppgick till 70 300 kronor under denna period och har därmed ökat med knappt 30 procent jämfört med motsvarande period 2007/2008. Det genomsnittliga antalet dagar med lönegarantiersättning vid konkurs eller företagsrekonstruktion uppgick till 51 och är därmed oförändrat jämfört med motsvarande period 2008.

Tabell 3.35 Företagskonkurser m.m. budgetåret 2006 – första halvåret 2009

	2006	2007	2008	Första halvåret 2009
Antal företagskonkurser	6 200	5 800	6 300	4 200
Antal företagsrekonstruktioner	200	140	215	300
Antal anställda berörda av företagskonkurser	13 800	12 700	19 400	17 300
Antal anställda berörda av företagsrekonstruktioner	3 800	3 700	5 900	21 400

Källa: Tillväxtanalys och Kammarkollegiet.

Tabell 3.36 Antal personer med lönegarantiersättning m.m. 2006 – första halvåret 2009

	2006	2007	2008	Juli 2008 – Juni 2009
Antal personer med lönegarantiersättning	17 100	15 600	23 000	37 500
Genomsnittlig ersättning per person	57 100	56 500	56 300	70 300
Genomsnittligt antal ersättningsdagar per person	51	54	45	51

Källa: Kammarkollegiet.

Tabell 3.37 Antal personer med lönegarantiersättning m.m. uppdelat på företagskonkurs och företagsrekonstruktion 2008 – första halvåret 2009

	2008	Juli 2008 – Juni 2009
Antal personer med lönegaranti- ersättning vid konkurs	19 100	26 900
Antal personer med lönegarantiersätt- ning vid företagsrekonstruktion	5 100	12 400
Genomsnittlig ersättning per person vid konkurs	57 500	75 200
Genomsnittlig ersättning per person vid företagsrekonstruktion	54 000	62 200
Genomsnittligt antal ersättningsdagar per person vid konkurs	43	48
Genomsnittligt antal ersättningsdagar per person vid företagsrekonstruktion	42	51

Källa: Kammarkollegiet.

Vid tidigare beräkningar av anslaget har antalet konkurser och företagsrekonstruktioner underskattats. Därför föreslås anslaget ökas med 1 500 miljoner kronor på tilläggsbudget i samband med denna proposition. Anslaget har även tilldelats 782 miljoner kronor på tilläggsbudget i

samband med 2009 års ekonomiska vårproposition till följd av fler anställda i företag i konkurs och i företagsrekonstruktion än beräknat.

Jämfört med anvisade medel på statsbudgeten för 2009 beräknas utgifterna bli 1,5 miljarder kronor högre på grund av att antalet konkurser och företagsrekonstruktioner har ökat betydligt mer än tidigare beräknat. Jämfört med 2009 års vårproposition beräknas utgifterna bli 961 miljoner kronor högre 2010, 70 miljoner kronor högre 2011 och 86 miljoner kronor lägre 2012.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 3 420 000 000 kronor för 2010.

Tabell 3.38 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:11 Bidrag till lönegarantiersättning

Tusental kronor

	2010	2011	2012
Anvisat 2009 ¹	1 354 629	1 354 629	1 354 629
Övriga makroekonomiska förutsättningar	2 065 371	945 371	-124 629
Förslag/beräknat anslag	3 420 000	2 300 000	1 230 000

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

4 Arbetsliv

4.1 Omfattning

Arbetslivspolitiken är indelad i områdena Arbetsmiljö, Arbetsrätt och Lönebildning.

Arbetsmiljö

Arbetsmiljöområdet omfattar insatser för ett väl fungerande arbetsmiljöarbete. I området ingår Arbetsmiljöverkets tillsyn och övrig verksamhet. Vidare ingår bl.a. stöd till den regionala skyddsombudsverksamheten.

Resultat inom arbetsmiljöområdet redovisas under avsnitt 4.4.1. Verksamheten vid Arbetsmiljöverket redovisas på anslagsnivå under avsnitt 4.9.1.

Arbetsrätt

Arbetsrättsområdet behandlar de arbetsrättsliga frågorna, förutom den del som avser statlig

arbetsrätt (se redovisning av Statliga arbetsgi-varfrågor inom utgiftsområde 2 Samhälls-ekonomi och finansförvaltning).

Resultat redovisas under avsnitt 4.5.1. Verksamheterna vid Arbetsdomstolen och Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar redovisas på anslagsnivå, under avsnitten 4.9.2 och 4.9.3.

Lönebildning

Lönebildningsområdet avser insatser för en väl fungerande lönebildning och medling i arbets-tvister. I området ingår Medlingsinstitutets verk-samhet, som bl.a. avser kostnader för medling, informationsarbete och statistikproduktion.

Resultat inom lönebildningsområdet redovisas under avsnitt 4.6.1. Verksamheten vid Medlingsinstitutet redovisas på anslagsnivå under avsnitt 4.9.5.

4.2 Utgiftsutveckling

Tabell 4.1 Utgiftsutveckling inom område Arbetsliv

Miljoner kronor

	Utfall 2008	Budget 2009 ¹	Prognos 2009	Förslag 2010	Beräknat 2011	Beräknat 2012
<i>Arbetsliv</i>						
2:1 Arbetsmiljöverket	599	588	569	575	593	600
2:2 Arbetsdomstolen	27	26	28	30	30	31
2:3 Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar	0	0	0	0	0	0
2:4 Internationella arbetsorganisationen (ILO)	24	36	31	33	33	33
2:5 Medlingsinstitutet	52	54	49	55	55	56
2008 14 23:6 Avvecklingsmyndigheten för Arbetslivsinstitutet ²	121	0	0	0	0	–
Summa Arbetsliv	824	704	677	693	711	719

Anm.: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99 bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

² Anslaget 2008 14 23:6 Avvecklingsmyndigheten för Arbetslivsinstitutet är uppfört som ett äldreanslag till följd av att tidigare anställda vid Arbetslivsinstitutet har rätt att begära pensionsersättning till och med 2011.

Utgifterna för arbetslivspolitikens beräknas minska med 147 miljoner kronor 2009 jämfört med 2008. Minskningen beror främst på att Avvecklingsmyndigheten för Arbetslivsinstitutet upphörde den 1 november 2008. I jämförelse med anvisade medel i statsbudgeten för 2009 förväntas de prognostiserade utgifterna för 2009 bli 27 miljoner kronor lägre, vilket främst förklaras av att utgifterna under anslaget 2:1 *Arbetsmiljöverket* beräknas bli lägre. Minskningen av anslaget beror främst på en teknisk justering till följd av övergången till kostnads- mässig redovisning av förvaltningsanslag, se vidare avsnitt 4.9.1. Jämfört med 2009 års ekonomiska vårproposition beräknas de totala utgifterna för området Arbetsliv bli 43 miljoner kronor lägre 2009, vilket även det främst beror på lägre utgifter för Arbetsmiljöverket. Jämfört med 2009 års vårproposition beräknas utgifterna för området bli 7 miljoner kronor högre 2010, 5 miljoner kronor lägre 2011 och 20 miljoner kronor högre 2012.

4.3 Mål

4.3.1 Målet för arbetslivspolitikens

Målet för arbetslivspolitikens är goda arbetsvillkor och möjlighet till utveckling i arbetet för både kvinnor och män. Detta mål var tidigare beslutat av riksdagen (prop. 2003/04:1, bet.

2003/2004:AU1, rskr. 2003/04:70) för politikområdet Arbetsliv. Målet för politikområdet Arbetsliv upphävdes i samband med budgetpropositionen för 2009, eftersom den enhetliga verksamhetsstrukturen med en indelning av utgiftsområden i politikområden och verksamhetsområden upphörde. Regeringen gör dock bedömningen att detta mål även fortsättningsvis bör gälla för arbetslivspolitikens. Arbetslivspolitikens ska bidra till att nå målen för den ekonomiska politiken och därmed även medverka till att skapa förutsättningar för en hög och uthållig tillväxt samt full sysselsättning.

För närvarande pågår ett arbete med att utforma den framtida arbetsmiljöpolicen. En utgångspunkt för detta arbete är att skapa förutsättningar för fler samt bättre och mer utvecklande arbeten samtidigt som utanförskapet för dem som står långt från arbetsmarknaden ska kunna brytas. Se vidare avsnitt 4.8.2.

Arbetsmiljö: Arbetsmiljön ska förebygga ohälsa och olycksfall samt motverka att människor utestängs från arbetet. En god arbetsmiljö tar hänsyn till människors olika förutsättningar och bidrar till utvecklingen av både individer och verksamhet.

Arbetsrätt: En arbetsrätt som skapar förutsättningar för ett arbetsliv som tillgodoser både arbetstagarnas och arbetsgivarnas behov av flexibilitet, trygghet och inflytande.

Lönebildning: En lönebildning i samhällsekonomisk balans samt arbetsfred.

Resultatbeskrivningen i det följande görs i förhållande till målen inom arbetslivspolitik. Se vidare avsnitt 4.4.1, 4.5.1 och 4.6.1.

4.3.2 EU:s integrerade riktlinjer för tillväxt och sysselsättning

Strategin för tillväxt och sysselsättning, den s.k. Lissabonstrategin, beslutades 2000. Fram till 2010 är den EU:s gemensamma ramverk för att främja en långsiktig utveckling med hållbar tillväxt och full sysselsättning. I strategin ingår att medlemsstaterna tar fram nationella handlingsprogram. Dessa program är indelade i 24 mål, de s.k. riktlinjerna.

Medlemsstaterna presenterar årligen den politik som avses bidra till att riktlinjerna uppfylls. Svenska regeringens handlingsprogram har också redovisats i skrivelser till riksdagen. Handlingsprogrammet för 2008–2010 lämnades till riksdagen den 9 oktober 2008 (rskr. 2008/09:34).

De finansiella och realekonomiska kriserna präglar de kortsiktiga insatser som nu genomförs. Lissabonstrategins insatser för långsiktig utveckling med hållbar tillväxt och full sysselsättning fortgår emellertid. Arbetslivspolitikerna bidrar särskilt till att uppfylla tre av handlingsplanens riktlinjer. Dessa är:

- Riktlinje 17: Genomföra en sysselsättningspolitik som syftar till att uppnå full sysselsättning, förbättra kvaliteten och produktiviteten i arbetet och öka graden av social och territoriell sammanhållning.
- Riktlinje 21: Främja flexibilitet i kombination med anställningstrygghet och minska segmenteringen av arbetsmarknaden, med vederbörligt beaktande av den roll som tillkommer arbetsmarknadens parter.
- Riktlinje 22: Sörja för en sysselsättningsfrämjande utveckling av arbetskostnader och mekanismer för fastställande av löner.

4.4 Resultat och analys Arbetsmiljö

Enligt regeringen kan en god arbetsmiljö främja flexibilitet, produktivitet och konkurrens. De indikatorer för arbetsmiljön som används för att

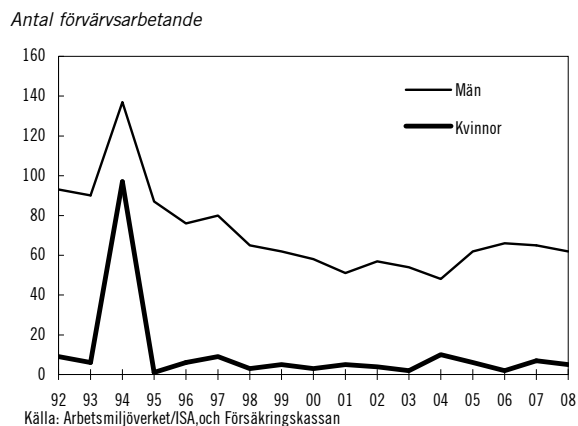
redovisa resultaten inom verksamhetsområdet är följande:

- Antal dödsfall i arbetsolyckor. Källa: Arbetsmiljöverket/Försäkringskassan.
- Antal anmälda arbetsolyckor. Källa: Arbetsmiljöverket/Statistiska centralbyrån (AKU) och Eurostat.
- Antal anmälda arbetssjukdomar. Källa: Arbetsmiljöverket/Statistiska centralbyrån.
- Andel av sjukfrånvaron som uppges bero på arbetsorsakade besvär. Källa: Arbetsmiljöverket/Statistiska centralbyrån.
- Andel som dels inte kan koppla bort tankarna från arbetet när de är lediga och dels upplever att de har litet handlingsutrymme. Källa: Arbetsmiljöverket. Denna undersökning görs endast vartannat år och redovisas därför inte i denna proposition.
- Anställda och ohälsa. Källa: Arbetsmiljöverket och Statistiska centralbyrån.

4.4.1 Resultat Arbetsmiljö

Utvecklingen avseende dödsolyckor i arbetslivet samt övriga arbetsolyckor och arbetssjukdomar beskrivs i nedanstående diagram.

Diagram 4.1 Antal dödsfall i arbetsolyckor 1992–2008

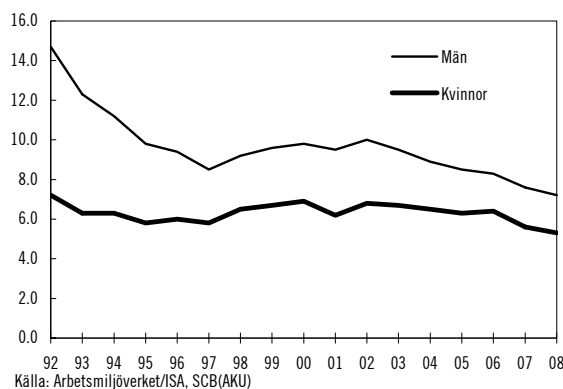

Sammantaget minskade antalet dödsolyckor med åtta jämfört med 2007. Totalt omkom 67 förvärvsarbetande (inklusive egenföretagare), varav 53 anställda. Den långsiktiga utvecklingen av antalet dödsolyckor visar fram till 2000-talet på en stadig minskning, bortsett från 1994 då fartyget Estonia förläste. Mellan 2005 och 2007 skedde dock en viss ökning. Ökningen fortsatte under första halvåret 2008 för att därefter avta och hamna på en lägre nivå än 2007. Antalet

olyckor med dödlig utgång drabbar främst män. Av totalt 67 omkomna under 2008 var 62 män. Den vanligaste orsaken till dödsolyckor i arbetet 2008 var förlorad kontroll över fordon. Detta föranledde 24 dödsfall, vilket är en minskning med tio dödsfall jämfört med 2007. Därefter följer fallolyckor som orsakade tolv dödsfall 2008. De branscher där flest dödsolyckor inträffade under 2008 var byggverksamhet, jakt, jord- och skogsbruk, tillverkning samt transport och kommunikation. Många av dödsolyckorna drabbar äldre och av de omkomna 2008 var 29 procent 55 år eller äldre. Antalet dödsolyckor per 100 000 sysselsatta uppgick till 1,5 personer under 2008. Som en jämförelse kan nämnas att genomsnittet för EU15 var 2,5 personer 2006.

Diagram 4.2 Antal anmälda arbetsolyckor i Sverige 1992–2008

Antal per tusen förvärsarbetande

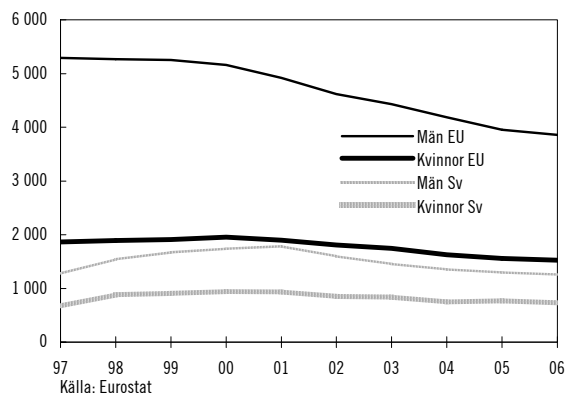

Sett över en längre tidsperiod har det totala antalet arbetsolyckor minskat kraftigt, främst för männen. Efter en uppgång i slutet av 1990-talet och början av 2000-talet ligger nu frekvensen anmälda arbetsolyckor på en lägre nivå än i mitten av 1990-talet (se diagram 4.2). Enligt Arbetsmiljöverkets preliminära statistik för 2008 har det under året inrapporterats 28 000 arbetsolyckor som medfört frånvaro från arbetet och 52 200 olyckor som inte ledde till frånvaro. Detta utgör en ökning med knappt en procent jämfört med 2007. Bland kvinnor var det inom livsmedels-, dryckesvaru- och tobaksvarutillverkning, massa-, pappers- och pappersvarutillverkning samt trävarutillverkning som flest anmälda arbetsolyckor med frånvaro per 1 000 förvärsarbetande anmäldes under 2008. Tillverkning av mineraliska produkter, stål- och metallframställning samt trävarutillverkning är de näringsgrenar som har de högsta relativa frekvenserna bland män. Samma näringsgrenar har

under flera år hört till de mest olycksdrabbade. Hos män är händerna den kroppsdel som oftast skadas vid en arbetsolycka. Kvinnor skadar sig oftast i höft, ben eller fötter.

Diagram 4.3 Antal anmälda arbetsolyckor med mer än tre sjukdagar inom EU15 och Sverige 1997–2006

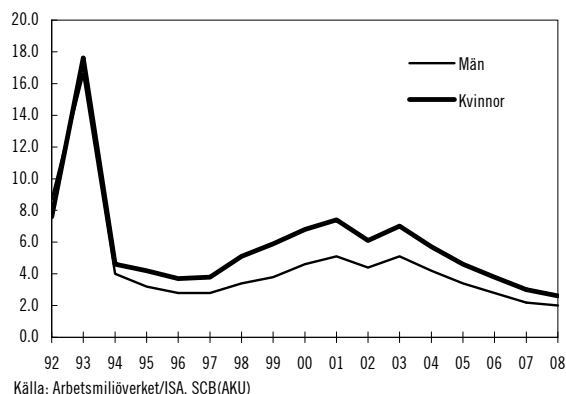
Antal per 100 000 sysselsatta inom nio gemensamma branscher

Både i Sverige och EU15 finns under senare år en tendens till nedgång av antalet arbetsolyckor som lett till mer än tre sjukdagar. Detta gäller för både kvinnor och män, men är särskilt markant för män i EU15. Nedgången har pågått längre inom EU15 än i Sverige. Frekvensen av arbetsolyckor är dock fortfarande mycket högre för EU15 än för Sverige, särskilt för män där nivån är drygt tre gånger högre. För kvinnor har EU15 drygt två gånger högre nivå än i Sverige (se diagram 4.3).

Diagram 4.4 Antal anmälda arbetssjukdomar 1992–2008

Antal per tusen förvärsarbetande arbetstagare och egenföretagare

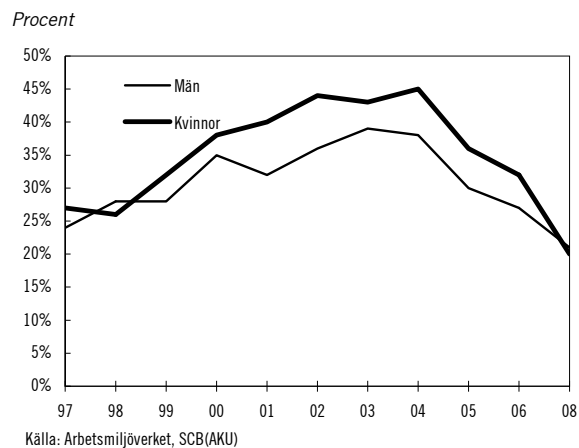

Antalet anmälda arbetssjukdomar har minskat kraftigt, med drygt 60 procent sedan 2003. Jämfört med 2007 har antalet anmälda arbetssjukdomar under 2008 minskat med 13 procent för kvinnor och med 9 procent för män. Den vanligaste orsaken till anmälda arbetssjukdomar är fysisk belastning. Drygt hälften av arbetssjukdomarna som orsakades

under 2008 berodde på belastningsfaktorer. Andelen arbetsjukdomar som orsakades av belastningsfaktorer var något större bland män än bland kvinnor. Organisatoriska eller sociala faktorer ligger bakom mer än var femte anmälan och är därmed den näst vanligaste orsaken till arbetsjukdom. Det finns dock skillnader mellan könen så till vida att kvinnor i högre grad än män rapporterar sjukdomar som beror på organisatoriska eller sociala faktorer. Bland kvinnor ligger dessa faktorer bakom nästan en tredjedel av samtliga anmälningar. Män har fler anmälningar relaterade till bullerskador, 80 procent av dem som drabbas av bullerskador är män. Antalet anmälningar när det gäller fysisk belastning är ungefär hälften så många som för tio år sedan, medan antalet arbetsjukdomar som orsakats av organisatoriska eller sociala faktorer ligger på ungefär samma nivå som 1998.

Diagram 4.4 visar en kraftig upp- och nedgång under 1992 och 1993. Detta återspeglar de förändringar i försäkringsvillkoren som infördes dessa år. Den uppstramning av regelverket som infördes 1993 föregicks av en massiv informationskampanj, vilket är en trolig anledning till ett kraftigt ökat antal anmälningar.

Diagram 4.5 Andel av sjukfrånvaron som uppges bero på arbetsorsakade besvär 1997–2008

Från mitten av 1990-talet fram till och med 2003 ökade den andel av sjukfrånvaron som uppgavs vara arbetsrelaterad. Därefter har denna andel mer än halverats. Särskilt markant var minskningen för kvinnor mellan 2006 och 2008 (se diagram 4.5). Uppgifterna bygger på den egna bedömningen av dem som ingår i undersökningen arbetsorsakade besvär.

Diagram 4.6 Anställda och ohälsa, upplevda besvär hos kvinnor 1994–2007

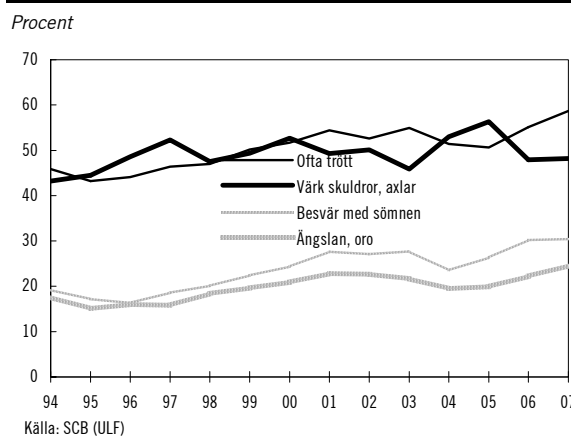
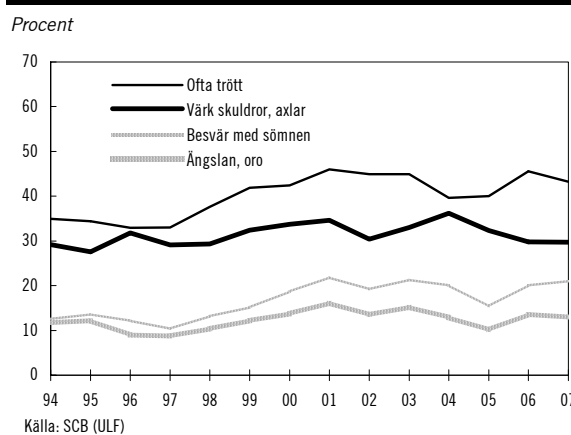

Diagram 4.7 Anställda och ohälsa, upplevda besvär hos män 1994–2007

Anm. Från och med 2006 ändrades datainsamlingen i undersökningen rörande Anställda och ohälsa, vilket betyder betydligt färre svarande jämfört med tidigare år. Förändringar fr.o.m. 2006 bör därför tolkas med försiktighet.

Ovanstående diagram illustrerar upplevda besvär avseende olika symptom hos förvärvsarbetande som kan ha en koppling till arbetslivet. Som framgår finns det skillnader mellan kvinnor (diagram 4.6) och män (diagram 4.7), då kvinnor i högre utsträckning än män upplever sig ha besvär i samtliga fall. I undersökningen 2007 ses åter en ökning av andelen kvinnor som ofta är trötta samt upplever ängslan och oro medan en minskning av dessa besvär är tydlig för män. Andelen som anger att de har värk i skuldror och axlar samt har sömnbesvär är ungefär densamma som 2006 för både kvinnor och män.

Verksamhet vid Arbetsmiljöverket

Arbetsmiljöverkets kärnuppgift är att utöva tillsyn över efterlevnaden av arbetsmiljölagen m.m. Verket meddelar också föreskrifter och allmänna råd med stöd av i första hand arbets-

miljölagen, verket ansvarar för införlivandet av ett antal EG-direktiv i det svenska rättssystemet och bedriver informationsverksamhet inom arbetsmiljöområdet. I det följande ges en kortfattad beskrivning av verksamheten.

På tillsynsområdet har målet för verket varit att bedriva en effektiv, rättssäker och samordnad tillsyn. Tillsynsinsatserna fokuserades under 2008 på riskfyllda arbetsmiljöer och på konkreta arbetsmiljörisker vid de arbetsställen där riskerna är störst. Antalet tillsynsbesök har under de senaste åren utvecklats enligt följande:

Tabell 4.2 Antal tillsynsbesök 2005–2008

År	2005	2006	2007	2008
Antal besök	38 200	40 000	36 300	33 200

Källa: Arbetsmiljöverket.

Beträffande antalet besökta arbetsställen ser utvecklingen ut på följande sätt:

Tabell 4.3 Antal besökta arbetsställen 2005–2008

År	2005	2006	2007	2008
Antal besök	22 000	22 500	20 400	19 200

Källa: Arbetsmiljöverket.

Antalet tillsynsbeslut i form av förelägganden och förbud minskade något under 2007, men ökade med 17 procent under 2008. Även antalet ställda krav i förelägganden och förbud minskade något under 2007, men ökade med 14 procent under 2008.

Uppföljningsbesök på arbetsställena utgjorde cirka 20 procent av samtliga förrättningar under 2008. Sådana återbesök säkerställer enligt verket att brister i arbetsmiljön åtgärdas.

Inom verkets tillsynsarbete utförs fler inspektioner per inspektör än tidigare, vilket visar på en ökad effektivitet. Det förhållandet att antalet krav i tillsynsbeslut ökat kan tyda på att verkets arbete med urvalsmetoder för att identifiera de mest riskfyllda arbetsställena har gett resultat.

Totalt 25 procent av tillsynen 2008 omfattade gemensamma tillsynsaktiviteter, bland annat inom sex särskilt utvalda tillsynsområden. En annan del av insatserna avsåg s.k. obligatorisk tillsyn, dvs. sådan tillsyn som föranleds av initiativ av skyddsombud, olycksfallutredningar m.m. Verket genomförde under året en särskild utredning om utvecklingen av dödsolyckor. Ett antal förslag till åtgärder för att se över verkets rutiner och insatser togs fram. Verket framhåller

att tillsynsinsatser på flera specifika områden har lett till varaktiga förbättringar av arbetsmiljön. För närvarande pågår också en översyn av hela inspektionsprocessen.

Marknadskontroll av produkter är en viktig del av tillsynsarbetet. Verket har under 2008 öppnat 73 marknadskontrollärenden mot leverantörer och tillverkare varav 48 har avslutats. Under 2009 tar verket fram sex tillsynsprogram för marknadskontroll inom särskilt utvalda områden. Syftet är att genomföra fler tillsynsinsatser på marknaden för att tidigt få bort farliga produkter.

Arbetsmiljöverket har i många år arbetat systematiskt med att minska antalet regler och förtydliga regelstrukturen. Under perioden 1997–2007 har antalet författningar nästan halverats och antalet paragrafer minskat till en tredjedel. Verkets regelarbete 2008 har innefattat ett fortsatt arbete med att uppfylla regeringens mål att minska företagens administrativa börda. Bland annat upphävdes kravet på årlig skriftlig sammanställning av ohälsa, olycksfall och allvarliga tillbud i arbetet. Under 2008 har sex författningar utfärdats och fyra kunnat upphävas. De administrativa kostnaderna, som har sitt ursprung i Arbetsmiljöverkets regelverk, har minskat med sammanlagt 126 miljoner kronor under 2008. Därtill har verket deltagit i ett omfattande internationellt och nationellt standardiseringsarbete.

Inom informationsområdet har Arbetsmiljöverket fått ett resurstillskott från och med 2009, som bland annat kommer att användas till utveckling av hemsidan, information till nya arbetsgivare, synliggörande av de positiva effekterna av en god arbetsmiljö och satsningar på branschpassad information. Verket har också fortsatt att ta fram kommunikationsplaner inför prioriterade tillsynsinsatser. Under våren 2008 genomfördes samverkansträffar med Socialstyrelsen, länsstyrelser och politiker i hela landet angående arbetsmiljön inom hemtjänsten. Verkets webbplats hade mer än två miljoner besök under 2008. Av dessa var 650 000 unika besökare, vilket var en ökning med 30 procent jämfört med året innan.

För att konkretisera sitt sektorsansvar inom handikappområdet har verket fastställt fem etappmål som ska vara uppfyllda senast 2010.

Samarbetet med polis och åklagare har lett till att arbetsmiljöbrott nu kommer att finnas på schemat i polisutbildningen.

Arbetsmiljöverket har bedrivit ett omfattande internationellt arbete, främst inom ramen för EU.

Sammanfattningsvis kan konstateras att Arbetsmiljöverket har ökat sin effektivitet på tillsynssidan och bedriver ett brett utvecklingsarbete inom flera viktiga områden. För att öka inspektörernas närvaro på arbetsplatserna ser verket över hela inspektionsprocessen och särskilda utvecklingsinsatser görs på områden som marknadskontroll och information, vilka har fått ett utökat resurstillskott av regeringen. Den sammantagna bilden är att Arbetsmiljöverket använder sina tilldelade resurser på ett effektivt och väl genomtänkt sätt.

Skyddsombudens roll

Skyddsombud utgör en viktig del av det svenska arbetsmiljösystemet. De regionala skyddsombudens uppgift är att aktivera och vara ett stöd till arbetstagarsidan i det lokala arbetsmiljöarbetet, främst på mindre arbetsställen där det saknas skyddskommittéer. Staten ger årligen ett bidrag till den regionala skyddsombudsverksamheten. Regeringen har i år uppdragit åt Ekonomistyrningsverket (ESV) att se över rutinerna för administration och redovisning av hur det statliga stödet till regional skyddsombudsverksamhet används och vid behov utarbeta nya rutiner. ESV ska under uppdragets gång inhämta synpunkter från Arbetsmiljöverket och arbetsmarknadens parter. Uppdraget ska redovisas senast den 18 september 2009.

Särskild satsning på arbetsmiljö

I budgetpropositionen för 2009 avsattes 33 miljoner kronor 2009, 45 miljoner kronor 2010 och 47 miljoner kronor från och med 2011 för extra arbetsmiljöinsatser. Satsningen utgår från inriktningen för den förnyade arbetsmiljöpolitiken, som innebär att politiken ska bidra till den samlade jobbpolitiken samt att den ska lyfta fram arbetsmiljöns potential för ökad konkurrenskraft. Arbetsmiljöverket har därför tillförts extra medel inom tre områden, informations- och kunskapssatsning, förstärkt information till utländska företag och arbetstagare samt marknadskontroll och standardiseringsarbete. Resultatet av dessa förstärkningar kommer att kunna redovisas närmare i nästa års budgetproposition.

Informations- och kunskapssatsning

Syftet är att förstärka Arbetsmiljöverkets informations- och kunskapsspridning om arbetsmiljöfrågor så att fler arbetsplatser, även de minsta, stimuleras till ett effektivt arbetsmiljöarbete.

Förstärkt information till utländska företag och arbetstagare

Satsningen innebär en ökad information om bland annat arbetsmiljöregler till utländska företagare och arbetstagare.

Marknadskontroll och standardiseringsarbete

Marknadskontroll är en obligatorisk uppgift till följd av EU-medlemskapet och en central del av åtgärderna för en väl fungerande inre marknad för säkra varor. Deltagande i standardiseringsarbetet är en viktig del i regelarbetet. De extra medlen syftar till att förstärka Arbetsmiljöverkets insatser inom dessa områden.

Styrmedelsutredningen

Regeringen utsåg i november 2008 en särskild utredare med uppdrag att se över behovet av och möjligheterna att införa marknadsorienterade styrmedel på arbetsmiljöområdet (dir. 2008:129). Den 16 april 2009 lämnade utredningen delbetänkandet En ny modell för arbetsmiljö tillsyn (SOU 2009:40), som avser den del av uppdraget som gäller att utreda möjligheterna att koppla marknadsorienterade styrmedel till Arbetsmiljöverkets tillsyn. Utredningen skulle i sitt arbete särskilt beakta det system som har införts i Danmark med genomgång av arbetsställen s.k. screening och åsättande av s.k. smileys. I korthet innebär utredningens förslag att en ny tillsynsmodell med delar av den danska modellen som förebild införs. Delbetänkandet har remitterats och remisstiden går ut den 15 oktober 2009. Utredningen ska redovisa kvarvarande frågor i ett slutbetänkande senast den 31 oktober 2009.

Arbetsmiljö och lönsamhet

I syfte att stimulera till ökad forskning inom området arbetsmiljö och lönsamhet har regeringen gett Institutet för arbetsmarknads- politisk utvärdering (IFAU) i uppdrag att utlysa ett särskilt forskningsbidrag. Totalt är 9 miljoner kronor avsatta för ändamålet för åren 2009 och 2010. Medlen utlystes under våren 2009 och beslut om bidrag togs i juni 2009.

Arbetsmiljöpolitiskt kunskapsråd

Regeringen har behov av att på ett samlat sätt få kunskap om aktuella forskningsrön och i september 2008 tillsattes ett arbetsmiljöpolitiskt kunskapsråd (dir. 2008:101). I rådet ingår forskare och experter från forskningsrelaterade myndigheter och organisationer. Utöver möten med den politiska ledningen och tjänstemän vid Arbetsmarknadsdepartementet har kunskapsrådet bl.a. deltagit vid ett större seminarium den 17 april 2009, arrangerat av Regeringskansliet och den 2 juni 2009 publicerade rådet rapporten God arbetsmiljö – en framgångsfaktor (SOU 2009:47).

Avveckling av Arbetslivsinstitutet

Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag i 2007 års budgetproposition att avveckla Arbetslivsinstitutet (ALI) per den 30 juni 2007. Regeringen beslutade den 22 mars 2007 att en särskild utredare skulle ansvara för att genomföra avvecklingen av Arbetslivsinstitutet fr.o.m. den 1 juli 2007 (dir. 2007:42). Den organisatoriska formen för avvecklingen var den nya myndigheten Avvecklingsmyndigheten för Arbetslivsinstitutet (AVM) som också var arbetsgivare för den uppsagda personalen. Totalt gick 271 uppsagda personer över till AVM från ALI. Avvecklingsmyndigheten upphörde den 1 november 2008 och därmed var arbetet med att avveckla ALI avslutat. Vid tidpunkten då AVM upphörde hade 94 procent av de 271 uppsagda sin situation ordnad, dvs. 6 procent var arbetslösa. Av dem som hade en ordnad situation arbetade 68 procent och 26 procent hade gått i ålderspension eller tagit ut pensionsersättning. Sammantaget hade 120 personer som arbetat på ALI som forskare en uppsägningstid som fortfarande löpte den 1 juli 2007 då AVM

började sin verksamhet. Vid tidpunkten då AVM upphörde hade 115 forskare sin situation ordnad genom nytt arbete eller pension och 5 personer var arbetsökande. Av dem som hade sin situation ordnad arbetade 58 procent som forskare. Av de 42 procent som inte längre arbetade med forskning var 24 procentenheter pensionärer, 14 procentenheter arbetade med annat än forskning och 4 procentenheter var arbetsökande. Det är dock svårt att säga exakt hur många som fortfarande arbetar med arbetslivsforskning, eftersom vissa av de forskare som har pensionsersättning som sin huvudsakliga inkomstkälla nu forskar på deltid. De som har gått till annat arbete och inte längre arbetar med forskning vid universitet eller högskolor är främst anställda inom andra statliga myndigheter och arbetar bl. a. med analys-, utvärderings- och utvecklingsarbete. Exempel på arbetsgivare är Socialstyrelsen, Sida och Statens skolverk.

4.4.2 Analys och slutsatser arbetsmiljö

De i tidigare avsnitt (4.4.1) beskrivna indikatorerna tyder på en fortsatt positiv utveckling inom arbetsmiljöområdet. Både arbetsolyckor som medfört fler än tre dagars sjukfrånvaro och arbetsjukdomar fortsätter stadigt att minska. Dessa förbättringar gäller generellt, men det finns stora variationer mellan yrkesgrupper och branscher, liksom mellan män och kvinnor samt äldre och ungdomar. Ett förhållande som det finns särskild anledning att ur ett riskperspektiv uppmärksamma är att antalet arbetsolyckor utan sjukfrånvaro inte har minskat i antal sedan 2004. Mellan 2007 och 2008 har antalet tvärtom ökat något. Många hot- och våldsituationer återfinns bland dessa olyckor utan sjukfrånvaro. Det är viktigt att även mindre allvarliga olyckor uppmärksammas, eftersom det kan ge värdefull information för arbetsplatsens riskförebyggande arbete.

Även när det gäller antalet dödsolyckor, som under 2007 och under det första halvåret 2008, uppvisade en oroande ökning har den negativa utvecklingen vänt och antalet dödsolyckor för 2008 blev totalt lägre än för 2007. Denna avtagande trend har fortsatt under det första kvartalet 2009. Vad som är orsaken till nedgången går dock inte att säga. Eftersom talen är så låga kan slumpmässiga variationer spela in. Den ökade uppmärksamhet som riktats mot området kan

troligen i sig ha haft en positiv inverkan genom att höja riskmedvetenheten bland både arbetsgivare och anställda. De senaste åren har också ett antal åtgärder vidtagits för de mest riskutsatta branscherna så som byggarbetsplatser och jordbruk (genomförandet av byggplatsdirektivet och projekt för bättre arbetsmiljö inom jordbrukssektorn). Utifrån den analys om dödsolyckor som Arbetsmiljöverket (AV) genomförde vid halvårsskiftet 2008 har också verkets insatser och rutiner utvecklats. En målsättning är bland annat att i högre utsträckning nå de små företagen där analysen visade att de största riskerna för allvarliga olycksfall fanns. Dessa insatser bedöms långsiktigt innebära en positiv inverkan på utvecklingen.

Under de senaste åren har allt färre uppgett sin sjukfrånvaro som arbetsrelaterad. Även sjukfrånvaron i helhet fortsätter att minska (se vidare utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp). Betydande förändringar har under det senaste året genomförts inom sjukförsäkringen, vilket sannolikt haft stor inverkan på utvecklingen. Bland annat har den så kallade rehabiliteringskedjan införts i syfte att ge en snabbare återgång i arbete. Insatser har också genomförts (se vidare kapitel 3 Arbetsmarknad) i syfte att öka möjligheterna för dem som står långt ifrån arbetsmarknaden att träda in, det gäller bland annat långtidssjukskrivna och långtidsarbetslösa. I en lågkonjunktur har också tidigare funnits en benägenhet till minskad sjukfrånvaro kopplat till att den anställde upplever det som en större risk att vara frånvarande från arbetet i en situation där uppsägningar sker. Sammantaget innebär detta att fler personer med någon form av hälsoproblem kommer att finnas på arbetsplatserna. Det är i sig positivt att så många som möjligt, även de som inte har en hundra procentig arbetsförmåga, är i arbete. Utanförskap är sannolikt den enskilt största riskfaktorn mot hälsa. Det är dock angeläget att under de närmaste åren vara särskilt observant på utvecklingen inte minst ur arbetsmiljösynpunkt. Det gäller särskilt behovet att anpassa arbetsförhållandena så att var och ens kapacitet långsiktigt kan tas till vara och att minska risken för utslagning. AV har också konstaterat att det finns brister i arbetsgivarens kunskap när det gäller frågor om anpassning och rehabilitering. AV har ett särskilt ansvar när det gäller att tydliggöra och informera om de lagar och regler som gäller på arbetsmiljöområdet. Det kan ske både genom verkets hemsida och i tillsynsverksamheten. En

översyn av AV:s föreskrifter inom detta område pågår. AV och Försäkringskassan har sedan flera år tillbaka en samverkan inom området, denna samverkan kan behöva utvecklas.

När det gäller effekter på arbetshälsan utifrån ett förändrat konjunkturläge är erfarenheterna från tidigare lågkonjunkturer att sådana effekter främst kommer i ett senare skede. I samband med en konjunkturedgång ställs ofta krav på förändringar i verksamheten. Det är angeläget att erfarenheterna från tidigare lågkonjunkturer tas till vara för att motverka att negativa effekter uppkommer i form av ohälsa och utslagning från arbetslivet. Inte minst bör den forskning som belyser långsiktiga hälsoeffekter av konjunkturrellt betingade förändringar på arbetsplatserna uppmärksammas.

Ett systematiskt arbetsmiljöarbete som fångar upp och åtgärdar problem i ett tidigt skede blir särskilt betydelsefullt. Samtidigt bör ett utnyttjande av den betydande kunskap som finns om hur förändringsarbete bäst kan bedrivas vara ett kraftfullt förebyggande redskap med långsiktiga vinster för verksamheterna.

Arbetsgivarna måste ge hög prioritet åt arbetsmiljöfrågorna och se dem som viktiga, inte minst för att ha ett bra utgångsläge när konjunkturen vänder. Det är därför viktigt att det finns en medvetenhet och kunskap inte bara om arbetsmiljörisiker utan också om de verksamhetsmässiga vinsterna som en god arbetsmiljö medför. Flera av insatserna under 2008 och 2009 syftar till att stärka denna kunskap och medvetenhet. Det gäller bland annat det uppdrag som regeringen har lämnat till Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU) om utlysning av forskningsmedel inom området arbetsmiljö och lönsamhet samt satsningen på ökad informations- och kunskapsförmedling vid AV. Det är dock ännu för tidigt att dra några slutsatser när det gäller resultaten av dessa satsningar.

4.5 Resultat och analys arbetsrätt

Inom arbetsrätten är det komplicerat att genom indikatorer visa fullt ut hur spelreglerna på det arbetsrättsliga området fungerar. De indikatorer som används kan dock ge en bild av hur exempelvis möjliga anställningsformer enligt lag och avtal utnyttjas på den svenska arbetsmarknaden.

Följande resultatindikatorer redovisas inom arbetsrättens område:

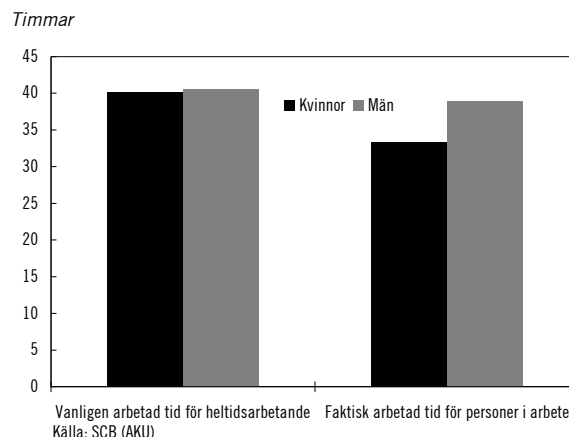
- Veckoarbetstid.
- Deltidsanställning eller tidsbegränsad anställning.
- Deltidsarbete.
- Tidsbegränsad anställning.

Källa till samtliga indikatorer är Statistiska centralbyråns arbetskraftsundersökning (AKU).

4.5.1 Resultat utifrån indikatorerna

Den vanligen arbetade tiden för heltidsarbetande kvinnor och män uppgick 2008 till drygt 40 timmar i veckan, vilket är ett oförändrat läge jämfört med de senaste åren. Vanligen arbetad tid för heltidsarbetande avser den tid som heltidsarbetande personer (mer än 34 timmars arbetstid) uppger att de arbetar en "vanlig" vecka. Eftersom män arbetar heltid i större utsträckning än kvinnor representerar diagrammet för vanligen arbetad tid för heltidsarbetande betydligt färre kvinnor än män. Den faktiskt arbetade tiden för alla personer i arbete är betydligt lägre för kvinnor än för män (se diagram 4.8). Under 2008 uppgick den faktiskt arbetade tiden per vecka till i genomsnitt något mer än 33 timmar för kvinnor och knappt 39 timmar för män, vilket är en marginell minskning för männen och en marginell ökning för kvinnorna jämfört med 2007. Faktisk arbetad tid beräknas bland sysselsatta som är i arbete, dvs. som inte av någon anledning är frånvarande från arbetet. Den faktiskt arbetade tiden är den tid personerna arbetade under SCB:s mätvecka, oavsett vad deras vanligen arbetade tid är. I gruppen ingår både heltids- och deltidarbete.

Diagram 4.8 Veckoarbetstid

Det är betydligt vanligare att kvinnor har en deltidanställning eller en tidsbegränsad anställning än män. Drygt hälften av kvinnorna och drygt en femtedel av männen är anställda i sådana anställningar. Som framgår av tabell 4.4 har både andelen kvinnor och män i deltid- respektive tidsbegränsade anställningar ökat något under perioden 2003–2006, men minskat de senaste två åren.

Tabell 4.4 Deltidsanställning eller tidsbegränsad anställning, 2003–2008

Procent av samtliga anställda

År	Kvinnor	Män
2003	48,4	20,3
2004	49,0	21,7
2005	50,1	22,5
2006	51,6	23,5
2007	51,5	23,2
2008	50,5	21,9

Källa: SCB (AKU).

Anm. Tabellerna 4.6 och 4.5 summerar inte till tabell 4.4, eftersom en anställning kan vara både tidsbegränsad och på deltid.

Av alla anställda kvinnor arbetade drygt 40 procent deltid mot knappt 12 procent av alla anställda män under 2008. Under perioden 2003–2007 har förändringarna endast varit marginella, men under 2008 ökade andelen deltidarbete kvinnor och män (se tabell 4.5). Totalt arbetade drygt var fjärde anställd deltid under 2008 enligt SCB:s arbetskraftsundersökning (AKU).

Tabell 4.5 Deltidsarbete, 2003–2008

Andel deltidssarbetande i procent av samtliga anställda

År	Kvinnor	Män
2003	40,0	10,6
2004	40,8	11,4
2005	39,5	9,9
2006	39,9	10,0
2007	39,9	10,1
2008	41,2	11,6

Källa: SCB (AKU).

Kvinnor har i större omfattning än män tidsbegränsade anställningar. Knappt var femte anställd kvinna och drygt var åttonde anställd man hade en tidsbegränsad anställning under 2008 (se tabell 4.6). Andelen med tidsbegränsad anställning har under perioden 2003–2007 ökat, men under 2008 minskat för både män och kvinnor. Se vidare avsnitt 4.5.2 Analys och slutsatser arbetsrätt.

Tabell 4.6 Tidsbegränsad anställning 2003–2008

Andel anställda som har tidsbegränsad anställning i procent av samtliga anställda

År	Kvinnor	Män
2003	17,0	12,3
2004	16,8	13,5
2005	17,6	13,9
2006	18,8	14,8
2007	19,5	14,6
2008	18,4	13,1

Källa: SCB (AKU).

Konsekvenser och åtgärder med anledning av Lavaldomen

EG-domstolen meddelade den 18 december 2007 dom i målet C-341/05, Laval un Partneri mot Svenska Byggnadsarbetareförbundet, Svenska Byggnadsarbetareförbundets avdelning 1, Byggettan, Svenska Elektrikerförbundet, REG 2007, s. I-11767, efter en begäran om förhandsavgörande från Arbetsdomstolen i ett mål rörande fackliga stridsåtgärder mot ett lettiskt företag som utstationerade arbetstagare för att utföra byggarbete på en skola i Vaxholm. EG-domstolen slog i domen fast att en del av den s.k. Lex Britannia i lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet inte är förenlig med gemenskapsrätten. Domstolen fastslog vidare att det strider mot den fria rörligheten för tjänster enligt artikel 49 i EG-fördraget och mot artikel 3

i direktiv 96/71/EG (utstationeringsdirektivet) att, när utstationeringsdirektivet genomförts på det sätt som skett i Sverige, vidta stridsåtgärder för att få en arbetsgivare från en annan medlemsstat att teckna ett kollektivavtal med villkor som inte alls omfattas av utstationeringsdirektivet eller som går utöver den nivå som följer av tvingande regler inom den s.k. hårda kärna som anges i direktivet. EG-domstolen ställde också krav på transparens och förutsebarhet när det gäller vilken lön en arbetsgivare som är etablerad i en annan medlemsstat måste betala enligt det kollektivavtal som arbetstagarorganisationen vill att arbetsgivaren tecknar. Det aktuella byggavtalet, där lönenivån skulle bestämmas genom förhandlingar först efter att avtalet skrivits under, ansågs inte uppfylla dessa krav.

Regeringen gav en särskild utredare i uppdrag att lämna förslag till sådana förändringar i svensk lagstiftning som behöver vidtas till följd av EG-domstolens dom. Utgångspunkten för utredarens överväganden och förslag var enligt regeringens direktiv att den svenska arbetsmarknadsmodellen i så stor utsträckning som möjligt ska kunna tillämpas i förhållande till arbetstagare som utstationerats till Sverige från ett annat land. Lavalutredningen överlämnade sitt betänkande den 12 december 2008 (SOU 2008:123). I betänkandet föreslås i huvudsak att en särskild reglering införs rörande stridsåtgärder mot en arbetsgivare från ett annat EES-land som utstationerar arbetstagare till Sverige, medan Lex Britannia behålls för situationer som faller utanför EES eller som inte rör utstationering. Den föreslagna regleringen innebär att det alljämt är de fackliga organisationernas ansvar att övervaka och genomdriva att utstationerade arbetstagare skyddas och att tjänsteutövare från andra EES-länder inte på ett otillbörligt sätt konkurrerar med låga löne- och andra anställningsvillkor på de områden som anges i utstationeringsdirektivet. Utredningen föreslår ett ikraftträdande den 1 april 2010. Betänkandet har remitterats. Regeringen avser att under hösten 2009 överlämna en proposition som grundar sig på utredningens betänkande.

Arbetsdomstolen höll ny huvudförhandling i det bakomliggande målet den 2 och 3 april 2009, men har ännu inte angivit något datum för meddelande av dom. De återstående tvistiga frågorna i målet rör i princip enbart skadeståndsskyldighet och skadeståndets storlek.

Direktiv om bemanningsföretag

I december 2008 antogs Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/104/EG av den 19 november 2008 om arbetstagare som hyrs ut av bemanningsföretag. Direktivet syftar till att skydda arbetstagare som hyrs ut av bemanningsföretag. Det syftar också till att erkänna bemanningsföretag som arbetsgivare, med beaktande av behovet att fastställa en lämplig ram för anlåtande av arbetskraft som hyrs ut av bemanningsföretag för att effektivt bidra till att skapa arbetstillfällen och till att utveckla flexibla arbetsformer. Direktivet ställer krav på att medlemsstaterna efter samråd med arbetsmarknadens parter ska göra en översyn av eventuella begränsningar eller förbud mot arbete som utförs av personal som hyrs ut av bemanningsföretag. Enligt direktivet ska medlemsstaterna också tillförsäkra en likabehandlingsprincip. Det innebär att de grundläggande arbets- och anställningsvillkoren för arbetstagare som hyrs ut av bemanningsföretag, under den tid som uppdraget i kundföretaget varar, minst ska vara de villkor som skulle gälla för dem om de hade anställts direkt av företaget i fråga för att inneha samma tjänst. Direktivet medger dock att medlemsstaterna under vissa angivna förutsättningar inför eller behåller alternativa lösningar för regleringen av arbets- och anställningsvillkor för bemanningsföretagsanställda i bl.a. kollektivavtal. Direktivet ska vara genomfört i medlemsstaterna senast den 5 december 2011.

Nytt direktiv om europeiska företagsråd

Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/38/EG av den 6 maj 2009 om inrättande av ett europeiskt företagsråd eller ett förfarande i gemenskapsföretag och grupper av gemenskapsföretag för information till och samråd med arbetstagare antogs den 6 juni 2009. Det nya direktivet kommer att ersätta det nu gällande rådets direktiv 94/45/EG om samma frågor. Det nya direktivet innebär bl.a. att innebörden i begreppen information och samråd i direktivet förtydligas och att det klargörs att företagsrådets uppgifter ska ha att göra med gränsöverskridande frågor. På svenskt initiativ framgår nu också att skrivningar i avtalet om företagsråd om kopplingen mellan den gränsöverskridande och nationella nivån måste utgå från

nationella regler om information och samråd i lag och/eller praxis (dvs. kollektivavtal). Direktivets nya bestämmelser ska tillämpas från och med den 6 juni 2011.

Revidering av arbetstidsdirektivet

Efter flera års förhandlingar lyckades ministerrådet i juni 2008 nå en överenskommelse om en gemensam ståndpunkt om vilka ändringar som bör göras i Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/88/EG av den 4 november 2003 om arbetstidens förläggning i vissa avseenden. Den gemensamma ståndpunkten innebar bl.a. att medlemsländerna skulle ges ett större utrymme att bestämma hur mycket av s.k. passiv jourtid som ska räknas som arbetstid och när kompensationsledighet för utebliven vila ska förläggas. Svensk linje i förhandlingarna har hela tiden varit att direktivet måste ge större utrymme för arbetsmarknadens parter att reglera arbetstidsfrågor i kollektivavtal. Den gemensamma ståndpunkten var därför mycket välkommen från svensk sida. Europaparlamentet föreslog emellertid i sin andra läsning av frågan betydande ändringar i förhållande till rådets gemensamma ståndpunkt. Frågan gick därmed över till ett förlikningsförfarande. Trots omfattande kontakter mellan rådet och parlamentet, ett flertal möten och ett antal kompromissförslag, gick det inte att nå enighet mellan de båda institutionerna. Längst ifrån varandra stod man i frågan om den nuvarande undantagsmöjligheten (s.k. opt out) från direktivets veckoarbetstidsbegränsning ska vara kvar eller fasas ut. Europaparlamentet vill fasa ut denna möjlighet, något som inte kunde accepteras av flera medlemsländer. Att institutionerna inte kunde enas om en kompromiss innebär att förslaget till ändringar i direktivet, som kommissionen presenterade redan 2004, faller. Huruvida EU-kommissionen avser att återkomma till rådet och Europaparlamentet med ett nytt förslag är i dagsläget oklart.

Direktiv om mammaledighet

Hösten 2008 presenterade EU-kommissionen ett förslag till ändring av rådets direktiv 92/85/EEG av den 19 oktober 1992 om åtgärder för att förbättra säkerhet och hälsa på

arbetsplatsen för arbetstagare som är gravida, nyligen har fött barn eller ammar. Ändringsförslaget innebär en utökad barnledighet för mamman från 14 till 18 veckor, varav 6 veckor ska vara obligatoriska efter förlossningen. Kommissionen anser att kvinnor ska ha rätt till 100 procent av lönen vid denna barnledighet, men medlemsstaterna kan sätta ett tak som motsvarar ersättningen vid sjukdom. Även skyddet mot uppsägning och rätten att få tillbaka samma arbete eller ett arbete med motsvarande villkor efter mammaledigheten föreslås bli starkare. Förhandlingar beräknas pågå även under hösten 2009. Om förslaget antas kan detta komma att medföra vissa justeringar i det svenska systemet för föräldraledighet och föräldraförsäkring.

Översyn av ledighetslagstiftningen

Inom Regeringskansliet upprättades under våren 2009 promemorian En enklare ledighetslagstiftning (Ds 2009:15). I promemorian föreslås ändringar i åtta ledighetslagar, bland andra föräldraledighetslagen (1995:584) och lagen (1974:981) om arbetstagares rätt till ledighet för utbildning. Syftet med förslagen är att förenkla lagarna och minska företagens administrativa kostnader. Vissa lagar med innehåll som ligger nära varandra föreslås samordnas till en lag. En lag som inte tillämpas föreslås upphävas. Antalet ledighetslagar minskar enligt förslaget till fem. Det materiella innehållet i lagarna påverkas endast i mindre mån av förslaget. Arbetstagares rätt till ledighet kommer enligt förslaget i princip att vara oförändrad jämfört med vad som gäller i dag. Promemorian remitterades under våren och sommaren 2009.

En förenklad semesterlag

Den 1 november 2008 lämnade 2008 års semesterlagsutredning sitt betänkande Enklare semesterregler (SOU 2008:95) med förslag till ändringar i semesterlagen (1977:480). Betänkandet remitterades och mottogs överlag positivt av remissinstanserna. Regeringen beslutade den 3 september om en proposition (prop. 2009/10:4) med förslag till ändringar i semesterlagen. Förslaget innebär att semesterlagen förenklas såväl i sak som språkligt

och redaktionellt. En ny enkel regel, med kollektivavtalsreglering som modell, införs för beräkning av semesterlön. Den nuvarande beräkningsregeln föreslås finnas kvar för de arbetstagare för vilka den nya regeln inte kan tillämpas, men förenklas. Även reglerna om semesterlönegrundande frånvaro förenklas i vissa avseenden. Vidare förbättras möjligheterna för korttidsanställda att få betald semester och särreglerna för okontrollerade arbetstagare slopas. Förslaget underlättar tillämpningen av lagen och medför lägre administrativa kostnader för företag och verksamheter. Ändringarna i semesterlagen föreslås träda i kraft den 1 april 2010.

Integritet i arbetslivet

Den tidigare regeringen tillkallade i maj 2006 en särskild utredare (dir. 2006:55) med uppdrag att lämna förslag till lagreglering av skyddet av den personliga integriteten i arbetslivet.

Utredaren överlämnade sitt betänkande, Integritetsskydd i arbetslivet (SOU 2009:44), den 5 maj 2009. I betänkandet lämnas ett förslag till en helt ny lag om integritetsskydd i arbetslivet. Lagförslaget innehåller tre ändringar när det gäller behandling av personuppgifter i arbetslivet enligt personuppgiftslagen (1998:204), förbud för arbetsgivare att begära in vissa registerutdrag bl.a. inför och under anställning, en uttrycklig reglering om när det är tillåtet för arbetsgivare att kräva medicinska undersökningar samt förbud för arbetsgivare att genomföra påtagligt integritetskränkande åtgärder i övrigt. Betänkandet har remitterats och remisstiden gick ut den 1 september 2009. Betänkandet och remissvaren bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Internationella arbetsorganisationen (ILO)

ILO:s beslutande organ, Internationella arbetskonferensen, antog i juni 2009 ett utkast till rekommendation om hiv/aids i arbetslivet. Med den föreslagna rekommendationen som underlag kommer ILO-sekretariatet i höst att begära in ytterligare kommentarer från medlemsstaterna. Därefter gör sekretariatet en sammanställning och en bearbetning av medlemsstaternas synpunkter. Detta dokument kommer att innehålla ett nytt textförslag till rekommendation, vilket blir föremål för en andra

behandling vid nästa års arbetskonferens i juni 2010 med sikte på ett slutligt antagande av en rekommendation om hiv/aids i arbetslivet.

Vid junimötet i år antog arbetskonferensen vidare en global jobbpakt. Jobbpakten är ett icke-bindande dokument och innehåller en rad operativa förslag för att stimulera sysselsättning och främja anständiga arbetsvillkor till stöd och vägledning för nationella och internationella insatser i arbetet med att motverka den globala ekonomiska krisen. Dessutom antog arbetskonferensen slutsatser och en resolution om jämställdhet på arbetsmarknaden.

Verksamhet vid Arbetsdomstolen

Antalet mål som kom in till Arbetsdomstolen var något högre under 2008 jämfört med 2007 och låg strax över 400 (se tabell 4.7). Knappt 70 procent av målen var s.k. A-mål, dvs. den typ av mål i vilken talan väcks direkt i Arbetsdomstolen, vilket var i nivå med tidigare år. Antalet inläggande mål minskade marginellt jämfört med 2007.

Tabell 4.7 Målstatistik för Arbetsdomstolen 2006–2008

Antal	2006	2007	2008
Inkomna mål	393	389	403
Avgjorda mål	415	383	411
Antal domar och särskilt uppsatta beslut	129	98	110
Inläggande mål vid årets slut	260	266	257

Källa: Arbetsdomstolen.

Genomströmningstiderna har varit relativt konstanta under perioden 2006–2008. Det gäller såväl för avgjorda A- och B-mål, vilket framgår av tabell 4.8.

Tabell 4.8 Genomströmningstid för mål vid Arbetsdomstolen 2006–2008

Antal månader	2006	2007	2008
A-mål totalt	7	7	8
A-mål avgjorda efter dom eller särskilt uppsatt beslut	13	14	14
B-mål totalt	4	4	3
B-mål avgjorda efter dom eller särskilt beslut	9	11	12

Källa: Arbetsdomstolen.

4.5.2 Analys och slutsatser arbetsrätt

De insatser som har gjorts inom det arbetsrättsliga området är liksom tidigare år i första hand kopplade till lagstiftningsåtgärder, dels i form av nationella initiativ, dels som en följd av det internationella samarbetet.

De arbetsrättsliga reglerna i Sverige ger enligt regeringens mening goda förutsättningar för att kombinera trygga förhållanden på arbetsmarknaden med en hög sysselsättningsnivå. Grunderna för arbetsrätten bör bestå också framöver. Regeringen värnar vidare den modell, där förhållandena på arbetsmarknaden i hög grad regleras genom avtal mellan arbetsmarknadens parter.

En viktig fråga när det gäller den svenska arbetsmarknadsmodellen rör de åtgärder Sverige måste vidta till följd av EG-domstolens dom i Laval-målet. Lavalutredningen har lämnat förslag som ligger väl i linje med kommittédirektiven, med en lösning inom ramen för kollektivavtalsmodellen även när det gäller regleringen av arbets- och anställningsvillkor för utstationerade arbetstagare. Regeringen arbetar nu vidare med utredningens förslag med beaktande av de synpunkter som framkommit under remissomgången.

Det ska vara lätt att anställa. I budgetpropositionen för 2009 beskrivs de förändringar av regleringen av tidsbegränsade anställningar m.m. som har genomförts bland annat i detta syfte. Den nya form av tidsbegränsad anställning, allmän visstidsanställning (ALVA), som infördes i lagen (1982:80) om anställningsskydd (LAS) trädde i kraft den 1 juli 2007. Syftet var bland annat att underlätta och öka företagets incitament att anställa och att öka flexibiliteten i regelverket. Samtidigt ges arbetstagare som under en längre tid haft tidsbegränsad anställning en rimlig trygghet. I Medlingsinstitutets årsrapport "Avtalsrörelsen och lönebildningen 2008" har en analys gjorts av vilket genomslag anställningsformen fått i de större kollektivavtalen på privat sektor och avtalen på den offentliga sektorn som träffades under avtalsrörelsen 2007 samt samtliga avtal som slöts under 2008. Sammanfattningsvis konstaterar Medlingsinstitutet att frågan om dispositiv lagstiftnings genomslag i gällande avtal är en omdiskuterad fråga och att svaret är beroende av hur avtalet har utformats. I sista hand är det Arbetsdomstolen som avgör hur avtalen ska tolkas. Granskade avtal inom den privata sektorn har av Medlingsinstitutet delats

in i en fallande skala beroende av hur självständiga avtalen är i förhållande till LAS. Under 2007 års avtalsrörelse fördes ALVA in i vissa avtal som blev klara efter riksdagens beslut om anställningsformen under våren 2007. ALVA fanns dock ännu inte när huvuddelen av parterna slöt sina nya avtal detta år. Inom kommuner, landsting och stat tyder avtalens konstruktion på att ändringar har fått större genomslag än inom privat sektor.

OECD har sedan mitten av 1990-talet ungefär vart femte år mätt styrkan på anställningsskyddet i medlemsländerna. Sverige har tidigare varit bland de länder som haft det starkaste anställningsskyddet enligt OECD. Under 2004 hade Sverige det 7:de starkaste anställningsskyddet av 28 länder, i rang en placering mellan Norge och Frankrike. Enligt OECD:s mått har Sverige nu ett flexiblare anställningsskydd. I senaste mätningen 2008 (OECD:s arbetspapper OECD DELSA/WP5(2009)3) anges Sverige ha det 21:a starkaste anställningsskyddet av 30 länder, i rang en placering mellan Danmark och Ungern.

Ett väl avvägt anställningsskydd kan sänka jämviktsarbetslösheten, men de reformer som nu noterats och bekräftats av OECD spelar också en viktig roll i regeringens insatser mot utanförskap. Det finns stabila forskningsresultat (t. ex. ITPS (A2005:016) Arbetsrätt, rörlighet och tillväxt) som visar att anställningsskyddets styrka påverkar hur arbetslöshet fördelas mellan grupper. Ett allt för omfattande anställningsskydd har som negativ bieffekt att det håller vissa grupper med svag förankring på arbetsmarknaden, till exempel ungdomar och utrikes födda som varit kort tid i Sverige, utanför arbetsmarknaden.

En central del av regeringens politik är att bryta utanförskapet och att skapa förutsättningar för fler jobb. Som framgår av resultatredovisningen, har den andel av arbetskraften som har tidsbegränsad anställning ökat för både kvinnor och män under perioden 2003–2007, men under 2008 minskat för både män och kvinnor, vilket kan förväntas i inledningen av en lågkonjunktur.

4.6 Resultat och analys Lönebildning

4.6.1 Resultat utifrån indikatorerna

Följande indikatorer utgör en del i bedömningsunderlaget för insatserna inom lönebildningen:

- Antal förlorade arbetsdagar på grund av konflikt. Källa: Medlingsinstitutet.
- Antal medlingsärenden i avtalsförhandlingar på riksnivå där medlare har förordnats av Medlingsinstitutet. Källa: Medlingsinstitutet.
- Löneutvecklingen per timme för hela arbetsmarknaden. Källa: Medlingsinstitutet.
- Totala löneutvecklingen per timme inom näringslivet i förhållande till euroområdet och USA. Källa: Eurostat.

Avtalsrörelsen 2008

Under 2008 omförhandlades omkring 90 kollektivavtal inom privat sektor och inom kommun- och landstingssektorn slöts tre nya avtal. Sammantaget omfattades cirka 500 000 arbetstagare. Av dessa var 350 000 sjuksköterskor, biomedicinska analytiker och lärare anställda i kommuner och landsting. Resterande 150 000 fanns främst inom transportsektorn och Svenska kyrkan. Huvuddelen av avtalen är treårsavtal och sträcker sig därmed till 2011. Det enda avtal som sades upp under 2008 var Svenska Byggnadsarbetareförbundets avtal med Sveriges Byggindustrier.

Resultatet av 2008 års avtalsförhandlingar för den privata sektorn blev en löneökning för arbetare med treårsavtal med i genomsnitt 12,1 procent och för tjänstemän 10,4 procent. Den totala kostnaden för privat sektor blev 11,6 procent, vilket ligger över den etablerade normen i industrins avtal från 2007 på 10,2 procent. I avtalsutfallet ingår inte pensioner. Avtalet för Vårdförbundet garanterar ett utfall på 9 procent på tre år. För lärarna blev det garanterade utfallet totalt 6 procent för 2008 och 2009. Det totala utfallet för löneöversyn 2007–2009 för lärarna ska uppgå till lägst 10,2 procent.

Trots att 2008 års avtalsrörelse får betraktas som ett mellanår resulterade denna ändå i relativt många varsel om konflikt, varav sju utlöstes. Antalet förlorade arbetsdagar till följd av de tre konflikter som innefattade strejk och lockout blev 106 801 dagar, vilket är det högsta antalet sedan 2003 (se tabell 4.9). Vårdförbundets kon-

flikt medförde en förlust på 95 000 dagar och busschaufförernas strejk resulterade i drygt 11 500 dagar. Dessa siffror kan jämföras med totalt 14 000 förlorade arbetsdagar under 2007.

Tabell 4.9 Antal förlorade arbetsdagar på grund av konflikt 2003–2008

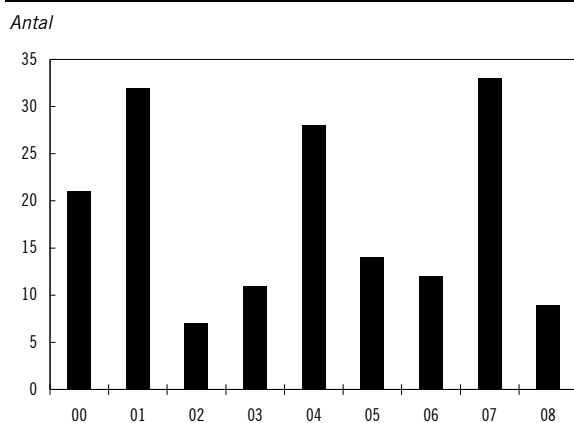
År	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Antal	627 541	15 282	568	1 971	13 666	106 801

Källa: Medlingsinstitutet.

Central medlingsverksamhet

Vid medling om nya branschavtal på riksnivå (förbundsförhandlingar) utser Medlingsinstitutet särskilda medlare. Samma sak gäller för medling i avtalsförhandlingar mellan fackförbund och ett företag med rikstäckande verksamhet. Särskilda medlare har under 2008 utsetts i nio förhandlingar (se diagram 4.9). Samtliga medlingar kom till stånd efter samtycke från parterna, s.k. frivillig medling. Det var i huvudsak tvister om nivåer som föranledde de nio medlingsärendena under 2008. Till denna kategori räknas i första hand de tvister där löneökningarnas storlek har varit tvistefrågan. I åtta fall av de ärenden där Medlingsinstitutet utsett medlare förekom varsel om stridsåtgärder och konflikter bröt ut i sju fall. Tre av dessa innebar arbetsnedläggelser. En av dessa var konflikten mellan Vårdförbundet och Sveriges Kommuner och Landsting, där strejk pågick i över en månad innan tvisten fick en lösning. Arbetsmarknadskonflikterna har i relation till antalet omförhandlade kollektivavtal, varit betydligt fler under 2008 än under 2007.

Diagram 4.9 Antal medlingsärenden i riksavtalsförhandlingar där Medlingsinstitutet/Statens förlikningsmannarexpedition förordnat medlare 2000–2008

Källa: Medlingsinstitutet

I Medlingsinstitutets instruktion står bl.a. att institutet ”ska tillvarata och upprätthålla den samsyn som finns på arbetsmarknaden om den konkurrensutsatta sektorns lönenormerande roll”. Arbetsmarknadens parter kan därför inte räkna med att medlare utsedda av Medlingsinstitutet medverkar till avtal med högre kostnader än ”industrinormen”. Detta har fått till följd att medlare i hälften av tvisterna under 2008 har sett sig förhindrade att lämna ett slutligt förslag till uppgörelse då det stått klart att ett bud på industrins nivåer inte skulle godtas av de berörda arbetstagarorganisationerna.

Regional medlingsverksamhet

Fasta medlingsuppdrag avser lokala tvister mellan enskilda oorganiserade arbetsgivare och arbetstagarorganisationer. Under 2008 var fem fasta medlare förordnade. De förordnas på ett år i taget och är spridda över landet med varsitt geografiskt bestämt verksamhetsområde.

Antalet nya medlingsärenden på regional nivå var totalt 68 under 2008. Det är färre än genomsnittet hittills under 2000-talet och en halvering jämfört med 2006, då antalet uppgick till 138 ärenden. Det året var emellertid exceptionellt med tanke på att tendensen under 2000-talet annars har varit en successiv minskning av ärendetillströmningen. Under perioden 2001–2005 har årsgenomsnittet legat på knappt 80 ärenden. Den sammantagna bilden har varit att antalet ärenden för de fasta medlarna har halverats sedan början av 1990-talet och stabiliserat sig på den lägre nivån.

Även om antalet registrerade ärenden är någorlunda konstant har det skett en markant förskjutning när det gäller typen av tvister. Tidigare dominerade tvister om tecknande av kollektivavtal, men under 2008 har bilden varit en annan. Antalet kollektivavtalstvister har minskat dramatiskt och uppgick under året till endast 13 tvister av totalt 68 medlingsärenden. Antalet kan jämföras med motsvarande siffra 2007, då antalet avtalstvister uppgick till 44, vilket var den dittills lägsta siffran under den tid Medlingsinstitutet har varit verksamt.

Varsel och stridsåtgärder, lokal nivå

Av sammanlagt 13 avtalstvister på lokal nivå förelåg varsel om stridsåtgärder i samtliga fall. I fyra tvister förekom varsel om sympatiåtgärder. Arbetstagarorganisationerna stod för samtliga förekommande varsel. Stridsåtgärder verkställdes i 4 av de 13 avtalstvisterna och sympatiåtgärder genomfördes i ett fall. Tvisterna löstes som regel i nära anslutning till att stridsåtgärderna trätt i kraft, genom att kollektivavtal träffades direkt mellan parterna eller genom att arbetsgivaren begärde inträde i en arbetsgivarorganisation.

Under tidigare år har flera tvister förekommit där det varslade arbetstagarorganisationen inte hade några medlemmar hos den arbetsgivare som man krävde kollektivavtal med. Så är det fortfarande när det gäller bekvämlighetsflaggade fartyg och utländska entreprenadföretag. Även hos svenska företag, som stridsåtgärder riktades mot, saknade ibland arbetstagarorganisationen medlemmar. I den delen har det skett en förändring under 2008. I samtliga fall där varsel utfärdades för att få till stånd kollektivavtal med svenska arbetsgivare hade den fackliga organisationen medlemmar på arbetsplatsen.

I stället för att som i många andra länder lagstifta om minimilöner eller allmängiltigförklaring av kollektivavtal, har det i Sverige överlåtits på arbetstagarorganisationerna att se till att riksavtalens normer får genomslag på hela arbetsmarknaden. Detta sker genom krav på kollektivavtal hos arbetsgivare som inte är medlemmar i riksavtalslutande arbetsgivarorganisationer.

Medan det på central nivå var relativt många varsel om konflikt, måste arbetsmarknaden på lokal nivå i det närmaste betecknas som konfliktfri, med tanke på att stridsåtgärder endast har verkställts i fyra fall.

Löneutveckling

Under perioden 2002–2007 har lönerna ökat i måttlig takt jämfört med tidigare år, vilket bl. a. förklaras av att den konkurrensutsatta industrins avtal har varit normgivande under dessa år, låg inflation och av den svaga arbetsmarknaden i början av 2000-talet. Sysselsättningen har emellertid stigit sedan 2005 och under hösten 2006 skedde en betydande ökning av antalet arbetstillfällen. Sysselsättningen fortsatte att stiga snabbt under 2007 och första halvåret 2008,

vilket medförde att resursutnyttjandet på arbetsmarknaden blev allt mer ansträngt. I takt med att resursutnyttjandet ökade är det möjligt att det fanns arbetsgivare som upplevde att det var svårt att hitta arbetskraft med rätt kompetens, vilket kan ha bidragit till att driva upp lönerna. Konjunkturläget försämrades dock drastiskt under hösten 2008 i samband med den internationella finanskrisen och sysselsättningen väntas därför minska det kommande året. Avtalsrörelsen under våren 2008, liksom avtalsrörelsen 2007, genomfördes i ett för arbetstagarerna mycket gynnsamt konjunkturläge. Den uppmätta löneökningstakten för hela arbetsmarknaden i Sverige under 2008 enligt den månatliga konjunkturlönestatistiken var 4,3 procent, vilket är klart högre än utfallet för 2007 (se tabell 4.10). Det högsta ökningstalet redovisas för primärkommunerna (5,2 procent). Det snabbt försämrade arbetsmarknadsläget under hösten 2008 bedöms således inte haft någon större genomslag på löneutvecklingen under 2008.

Tabell 4.10 Löneutveckling per timme för hela arbetsmarknaden, 2001–2008

Procentuell förändring från föregående år

År	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Sverige	4,4	4,1	3,5	3,3	3,1	3,1	3,3	4,3

Källa: Medlingsinstitutet.

Tabell 4.11 Totala löneutvecklingen per timme inom näringslivet, 2001–2008

Procentuell förändring från föregående år

År	Sverige	Euroområdet	USA
2001	4,7	3,7	3,7
2002	3,7	3,0	3,2
2003	3,5	2,6	2,9
2004	3,1	2,5	2,6
2005	3,5	2,5	2,5
2006	3,0	2,6	2,9
2007	2,8	2,9	3,4
2008	3,7	3,6	3,1

Källa: Eurostat.

Jämställdhet

Avtalsrörelsen 2008 var av begränsad omfattning. De flesta förbundsavtalen inom privat sektor slöts inom transportsektorn där avtalen i allmänhet saknar lokal lönebildning. Eftersom lönerna bestäms i centralt överenskomna tariffer finns det i avtalen inga bestämmelser med kopplingar till lokala lönerevisioner. Detta är sannolikt den

främsta förklaringen till att avtalen inom transportsektorn inte innehåller några särskilda föreskrifter om mäns och kvinnors löner.

I de övriga avtal som slöts under 2008 inom privat sektor, slås det däremot fast att lönerna ska vara individuella och differentierade. Avtalen beskriver efter vilka principer och kriterier som lönerna ska bestämmas. Utgångspunkten är att lönesättningen ska vara sakligt grundad. I en del avtal har principen om lika lön skrivits in och i andra avtal återfinns förbud mot diskriminering.

För kommun- och landstingssektorn slöt Sveriges Kommuner och Landsting avtal på två stora områden under 2008. Det ena avtalet var med Lärarförbundet och Lärarnas Riksförbunds Samverkansråd, det andra med Vårdförbundet. De centrala parterna slår fast att löneavtalet förutsätter att arbetsgivaren bl.a. kartlägger och analyserar sina löner som underlag till överläggning inför löneöversyn. Vidare påpekas att jämställdhetslagen (1991:433) kräver kartläggning och analys ur jämställdhetssynpunkt. Kartläggningen och analysen ska sedan följas av en handlingsplan grundad på arbetsgivarens ställningstaganden.

Verksamhet vid Medlingsinstitutet

Lönebildningen påverkas av många aktörer och av den samhällsekonomiska utvecklingen i stort. En objektiv mätning av hur Medlingsinstitutets insatser har påverkat lönebildningen låter sig därför inte göras. Medlingsinstitutets inverkan bör i första hand ses som det samlade resultatet av myndighetens arbete med att tillvarata och vidmakthålla den samsyn som finns bland arbetsmarknadens parter om den konkurrensutsatta sektorns lönenormerande roll i ett långsiktigt perspektiv. Myndigheten har genomfört överläggningar med arbetsmarknadens parter och informationsinsatser. Intresset för att delta i konferenser anordnade av myndigheten är stort liksom intresset för myndighetens årliga rapport. Myndigheten har därigenom förmedlat de yttre förutsättningarna för avtalsförhandlingarna och därigenom bidragit till en väl fungerande lönebildning. Myndigheten noterar ett fortsatt intresse för den svenska lönebildningsmodellen i andra länder. I Medlingsinstitutets uppdrag ingår också att årligen utarbeta en rapport om löneutvecklingen, avtalsförhandlingar och faktorer som har betydelse för lönebildningen. Årets rapport publicerades i februari 2009.

4.6.2 Analys och slutsatser Lönebildning

Konkurrenskraften inom näringslivet har förbättrats kontinuerligt under perioden 2002–2006, framför allt tack vare en god produktivitetstillväxt. Under 2007 försvagades dock konkurrenskraften gentemot EU-länderna och än mer i relation till USA. Det berodde främst på att produktivitetstillväxten började avstanna under 2007 och att dollarn försvagades kraftigt i relation till kronan. Tillbakagången av produktivitetstillväxten fortsatte även under 2008. Den finansiella krisen som startade under hösten 2008 medförde en väsentlig försvagning av kronkursen, i synnerhet mot dollarn men även mot euron. Kronan har dock börjat stärkas något igen under andra kvartalet 2009, men ligger ändå på en lägre nivå jämfört med 2007 och första halvåret 2008. Den lägre kronkursen kan innebära att konkurrenskraften åter stärks under 2009.

Till skillnad från löneutvecklingen per timme (se tabell 4.11) ökade arbetskraftskostnaderna betydligt långsammare i Sverige än i EU-området och i USA under 2008. Att arbetskraftskostnaderna ökade långsammare än lönerna berodde på att arbetskraftskostnaderna påverkades av att arbetsgivaravgifterna för personer under 25 år halverades från och med den 1 juli 2007. Dessutom har vissa rabatter på premier för tjänstemännens pensionsavgifter införts. Den i jämförelse låga ökningen av arbetskraftskostnaden indikerar att det framför allt är den sjunkande produktiviteten i det svenska näringslivet som leder till att Sveriges konkurrenskraft har försvagats under 2008. Särskilt kraftig blev försämringen gentemot USA på grund av den låga dollarkursen under första halvåret 2008. Däremot gynnades konkurrenskraften mot euroländerna av att kronan försvagades mot euron mellan 2007 och 2008.

Ytterligare en aspekt av lönebildningen är dess inverkan på sysselsättningen. En väl fungerande lönebildning möjliggör en expansion av näringslivet som i sin tur för med sig långsiktigt högre sysselsättning och lägre jämviktsarbetslöshet. Detta kan ske utan att den långsiktiga reallöne-nivån påverkas.

Den pågående ekonomiska avmattningen leder till trender som är svåra att dra omedelbara slutsatser av. Det finns dock långsiktiga tecken som indikerar att lönebildningen under de senaste tio åren haft en positiv inverkan på

sysselsättningen. Under större delen av 1990-talet var arbetslösheten över 9 procent och arbetskraftskostnaderna ökade med mellan 4 och 7 procent per år. På senare år har arbetslösheten varit väsentligt lägre. Trots detta har arbetskraftskostnadernas ökningstakt varit lägre än under 1990-talet. Den lägre ökningstakten för arbetskraftskostnaderna kombinerat med en lägre arbetslöshet kan tyda på att regeringens åtgärder med bl. a. sänkta arbetsgivaravgifter i kombination med sjunkande lönekrav har bidragit till att en lägre arbetslöshet nu är förenlig med en stabil inflation.

Under 2009 har hittills endast ett fåtal löneavtal omförhandlats, vilka har berört drygt 143 000 anställda, varav Svenska Byggnadsarbetareförbundets avtal med Sveriges Bygginstrumenter som sades upp ett år i förtid berörde cirka 70 000 anställda. Ytterligare en stor bransch som omförhandlade sina löner var bank och försäkring.

Avtalsrörelsen 2010 kommer att beröra cirka 3,5 miljoner anställda och 500 av totalt 600 avtal kommer att omförhandlas. Majoriteten av avtalen (300 avtal) löper ut den 31 mars 2010 och berör cirka 2 miljoner anställda. På industriavtalets område ska omkring 60 avtal förhandlas. Dessa avtal omfattar 500 000 arbetare och tjänstemän. Andra stora avtal på det privata området är Bygg- och anläggningsavtalen mellan Sveriges Bygginstrumenter och Svenska Byggnadsarbetareförbundet samt Svensk Handels avtal med Handelsanställdas förbund och Unionen.

4.7 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionen har lämnat revisionsberättelser utan invändning för samtliga myndigheter inom området Arbetsliv, vilket innebär att årsredovisningarna för 2008 i allt väsentligt bedömts vara rättvisande.

Arbetsmiljöverket

Enligt Riksrevisionens uppföljningsrapport 2009 har en uppföljning gjorts av en granskningsrapport avseende Arbetsmiljöverkets verksamhet som gjordes 2004. I uppföljningsrapporten konstateras att det mesta av det som kritiserades 2004 har åtgärdats. Särskilt lyfts det arbete fram som har resulterat i bättre urval av tillsynsobjekt samt den förbättrade interna styrningen och kontrollen. Enligt Riksrevisionen kvarstår dock

en bristande samverkan mellan Arbetsmiljöverket och Försäkringskassan samt bristande samordning inom Regeringskansliet vad gäller styrningen av dessa myndigheter. En dialog förs inom Regeringskansliet avseende dessa frågor.

Avvecklingsmyndigheten för Arbetslivsinstitutet

Riksrevisionen har granskat om regeringens avvecklingar av myndigheter har genomförts på ett effektivt sätt och om syftena med omstruktureringarna har uppnåtts (RiR 2008:18). Bland annat har avvecklingen av Arbetslivsinstitutet granskats. Riksrevisionen har inte funnit några allvarliga brister. Granskningen visar dock på ett antal mindre felaktigheter och brister som hämmat effektiviteten i avvecklingarna. Riksrevisionen bedömer utifrån granskningen att det finns utrymme att effektivisera genomförandet av avvecklingar och därmed underlätta framtida organisationsförändringar i statsförvaltningen. Det är viktigt att erfarenheterna av avvecklingar av statlig verksamhet tas till vara. Regeringen avser att återkomma i frågan i den aviserade förvaltningspolitiska propositionen (se vidare utgiftsområde 2, Statlig förvaltningspolitik).

4.8 Politikens inriktning

4.8.1 Utgångspunkter

Ett långsiktigt hållbart arbetsliv

Alla människor som kan arbeta ska få möjlighet att göra det utifrån sina förutsättningar. Det innebär att utanförskapet för dem som står utanför arbetsmarknaden och arbetslivet måste brytas och att fler måste komma i arbete. Arbetsmiljön och övriga arbetsvillkor har stor betydelse för att göra detta möjligt. Arbetsmiljöarbetet ska förebygga ohälsa och olycksfall, men också bidra till att utveckla verksamhet och individer. Arbetsrätten ska garantera såväl en grundläggande trygghet som flexibilitet och inflytande för arbetstagarna. Grunderna för arbetsrätten bör bestå också framöver. Arbetsvillkoren kan därmed främja ett långsiktigt hållbart arbetsliv som gör det möjligt för så många som möjligt att träda in, utvecklas och kvarstå på arbetsmarknaden. Arbetsförhållandena måste vara sådana att de inte utestänger vissa grupper eller personer från arbete. Detta är de grundläggande utgångspunkter som gäller oavsett konjunkturläge.

Ett arbetsliv i förändring

Det förhållande att Sverige utgör en del av den globaliserade ekonomin med ett ökat internationellt beroende har under det senaste året blivit högst påtagligt. Vi befinner oss nu i en kraftig lågkonjunktur och därmed i en situation där många riskerar att bli av med sina jobb. De som sedan tidigare står utanför arbetsmarknaden får än svårare att komma in. Den demografiska utvecklingen med en allt mindre andel av befolkningen i arbetsför ålder och en ökande andel äldre kommer att ställa krav på att så många som möjligt kan delta i arbetslivet.

Regeringen har vidtagit och kommer fortsatt att vidta åtgärder inom olika politikområden i syfte att förbättra läget på arbetsmarknaden och minska utanförskapet. Arbetsförhållanden och arbetsvillkor har en stor betydelse för att kunna möta utvecklingen på ett bra sätt, både på kort och på lång sikt. Utformningen av det arbetsrättsliga regelverket har en viktig roll i detta avseende.

Samverkan med andra områden

Arbetslivspolitikerna ska fortsatt stärkas och förnyas. Det är viktigt att den samverkar med arbetsmarknadspolitikerna och andra områden på ett effektivt sätt för att uppnå såväl fler som bättre arbeten och för att bryta utanförskapet för dem som står utanför arbetsmarknaden och arbetslivet.

Centrala utgångspunkter samt medel och aktörer

En god arbetsmiljö med avseende på teknik, arbetsorganisation och arbetets innehåll, där utrymme ges för inflytande, ansvar, lärande i arbetet och kreativitet, kan utveckla verksamheten och därmed skapa förutsättningar för tillväxt och fler arbeten. En viktig förutsättning för detta är att arbetsmiljöarbetet integreras i verksamhetens planering, styrning och drift på ett systematiskt sätt.

Kunskapsbildning, genom bl. a. forskning och utveckling, samt spridning av kunskaper och resultat av kunskapsbildningen behövs för att kunna följa och analysera arbetslivets utveckling. Den behövs också för att utforma den nödvändiga politiken och för att förstärka arbetsplatsernas förmåga att hantera arbetslivsfrågorna i praktiken. Spridningen av kunskaper liksom utbildning i arbetsmiljö är medel för att öka medvetenheten hos arbetsgivare och arbetstagare om arbetsvillkorens betydelse för såväl trygghet, hälsa och säkerhet som verksamheternas resultat och utveckling.

På arbetslivsområdet är lagstiftning det huvudsakliga medlet för att slå fast de grundläggande kraven för att skapa trygghet och flexibilitet i arbetslivet samt för att förebygga ohälsa och olycksfall och för att skapa en bra arbetsmiljö i övrigt. I det fortsatta arbetet med lagstiftningen är även regelförenklingsfrågorna viktiga. Det är viktigt att innebörd och sammanhang tydligt framgår för dem som reglerna riktar sig till.

Det är i det lokala arbetet på arbetsplatserna i samverkan mellan arbetsmarknadens parter som arbetsvillkoren närmare utformas. Arbetsmarknadens parter har en viktig roll genom möjligheterna att anpassa och komplettera lagstiftningen genom avtal. De har även viktiga uppgifter när det gäller utbildning, opinionsbildning, informationsverksamhet, kunskapsbildning och kunskapsspridning. Det är viktigt att de enskilda individernas ansvar, inflytande och skaparkraft samtidigt tas till vara.

Inom EU-samarbetet är det på det arbetsrättsliga området regeringens utgångspunkt att fokus främst bör läggas på ett effektivt genomförande av existerande regelverk. Eventuellt kan revidering eller förenkling av vissa direktiv vara aktuellt. Det är vidare viktigt att gemensamt identifiera framtida utmaningar samt att fortsätta att analysera och utbyta erfarenheter.

Inom EU-samarbetet på arbetsmiljöområdet bör höga arbetsmiljökrav värnas mot bakgrund av principen att en bristfällig arbetsmiljö inte får vara ett konkurrensmedel på marknaden, vare sig nationellt eller inom EU:s gemensamma marknad.

4.8.2 Förnyelse av arbetsmiljöpolitiken

Arbetsmiljöpolitiken måste ges en mer offensiv och positiv innebörd. Det ska inte enbart handla om att förhindra en dålig arbetsmiljö, utan i mycket högre grad om att se arbetsmiljön som utvecklande för såväl individer som verksamhet och som en framgångsfaktor och ett konkurrensmedel. Den framtida arbetsmiljöpolitiken måste utformas så att arbetsmiljöfrågorna upplevs som ett självklart engagemang för alla på arbetsplatsen. Det innebär också att kunskaperna om arbetsmiljö måste vara väl spridd. Regler och skyldigheter måste vara så enkla och begripliga som möjligt och det måste upplevas som lätt att hämta information och att ta del av kunskap inom

området. De principiella utgångspunkter och resonemang som angavs i promemorian Arbetsmiljön och utanförskapet – en tankeram för den framtida arbetsmiljöpolitiken (Ds 2008:16) har utgjort ett underlag för diskussion med berörda aktörer och parter. En ny fas i detta arbete inleddes under hösten 2009, med inriktning på att ta fram en långsiktig strategi för den framtida politiken. Avsikten är att denna strategi ska utgöra en nationell handlingsplan för arbetsmiljöområdet.

Huvudinriktningar

Det finns två huvudinriktningar för den fortsatta arbetsmiljöpolitiken: politiken ska bidra till den samlade jobbpolitiken och den ska lyfta fram arbetsmiljöns potential för ökad konkurrenskraft. Detta innebär dock inte att de mer traditionella arbetsmiljöfrågorna tonas ned. En viktig del i arbetet är att arbetsmiljön ska bli bättre med säkrare arbeten med minsta möjliga risk för att drabbas av arbetsrelaterade olyckor och sjukdomar. Därigenom minskar risken för utslagning och utanförskap samtidigt som en bra arbetsmiljö är en viktig förutsättning för att även svagare grupper ska kunna delta i arbetslivet. Politiken bör dock i ökad utsträckning utgå från att det i arbetsmiljön ligger en avsevärd potential för att inte bara motverka ohälsa utan också för att befrämja hälsa. Vidare är en arbetsmiljö med goda förutsättningar för personlig utveckling också en värdefull tillgång för den verksamhetsmässiga utvecklingen. För arbetsgivaren finns också en delvis outnyttjad möjlighet att använda en god arbetsmiljö som ett medel för att konkurrera om såväl kunder som arbetskraft. Det är regeringens uppfattning att de arbetsgivare som har förmåga att använda arbetsmiljöns positiva och värdeskapande möjligheter också kommer att ha stora fördelar av detta. Det är därför angeläget att denna offensiva och positiva syn på arbetsmiljöfrågorna ges ökad uppmärksamhet i det konkreta arbetet på arbetsplatserna.

I detta syfte är det viktigt att sambanden mellan arbetsmiljö och verksamheternas resultat synliggörs. Regeringen har redan vidtagit ett antal åtgärder i denna riktning, bland annat genom förstärkt kunskapsbildning och informationsatsning (se avsnitt 4.4.2).

En nationell handlingsplan

Möjligheterna att förstärka och höja medvetenheten om arbetsmiljöns potential som konkurrensmedel kommer att vara ett område för fortsatt diskussion. Det gäller i hög grad i det fortsatta arbetet med att ta fram en nationell handlingsplan inom arbetsmiljöområdet. Styrmedelsutredningens betänkanden och remissynpunkterna utgör här ett viktigt underlag liksom de olika kunskapssammanställningar som det arbetsmiljöpolitiska kunskapsrådet bidrar med.

Pilotprojekt

Det förslag som styrmedelsutredningen har lämnat innebär att samtliga arbetsställen går igenom i form av en s.k. screening samt att resultaten synliggörs genom en gradering/märkning (se avsnitt 4.4.1). Styrmedelsutredningens förslag till en ny tillsynsmodell syftar dels till att stimulera och lyfta intresset för arbetsmiljöfrågorna och dels till att synliggöra arbetsmiljön som konkurrensmedel. I Danmark där en liknande modell är genomförd, pågår för närvarande utvärderingar av resultaten. Utvärderingarna så här långt pekar på att metoden med screening gett ökad uppmärksamhet till arbetsmiljöfrågorna. Styrmedelsutredningens förslag i sin helhet bereds för närvarande inom Regeringskansliet och kommer som tidigare nämnts att ingå som ett underlag i det vidare arbetet med att ta fram en nationell handlingsplan inom arbetsmiljöområdet.

I denna proposition föreslås en satsning inom Arbetsmiljöverkets verksamhet om 8 miljoner kronor per år under åren 2010, 2011 och 2012 för att i ett pilotprojekt utveckla och prova screening som metod. Arbetsmiljöverkets tillsynsverksamhet har en viktig uppgift att identifiera och nå de mest riskutsatta arbetsplatserna. Samtidigt behöver så många arbetsställen som möjligt nås i syfte att stimulera till ett ökat engagemang för arbetsmiljöfrågorna. Nya metoder och modeller för verksamheten kan därför behöva prövas. Erfarenheter från Arbetsmiljöverkets pilotverksamhet kommer också att utgöra underlag i en framtida bedömning när det gäller utformningen av det svenska arbetsmiljöarbetet.

4.8.3 Trygghet för företagare

För att stärka tryggheten för företagare föreslår regeringen ett antal åtgärder inom de offentliga trygghetssystemen. Syftet är att skapa större tydlighet och förutsägbarheten i regelverken samt öka valfriheten för företagarna inom socialförsäkrings- och arbetsmarknadsområdet.

Havandeskapspenning

Både arbetstagare och egna företagare är omfattade av havandeskapspenning på grund av fysiskt påfrestande arbete. Däremot är endast arbetstagare omfattade av havandeskapspenning på grund av risker i arbetsmiljön.

Arbetsmiljöverket ska i samråd med Försäkringskassan få i uppdrag att analysera möjligheterna för företagare att få havandeskapspenning på grund av risker i arbetsmiljön.

4.8.4 Företagshälsovård

Regeringens genomförda insatser till stöd för en vidareutveckling av företagshälsovården beskrivs under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp avsnitt 2.4.5. Under samma utgiftsområde avsnitt 2.9.2 och 2.10.1 redovisar regeringen sin syn på vidareutvecklingen av företagshälsovården och företagshälsovårdsutbildningen.

4.8.5 Flexibilitet, trygghet och inflytande i arbetslivet

Målet för arbetsrättsområdet är en arbetsrätt som skapar förutsättningar för ett arbetsliv som tillgodoser både arbetstagarnas och arbetsgivarnas behov av flexibilitet, trygghet och inflytande.

I målet ingår bl.a. att det både för kvinnor och män ska vara möjligt att förena arbetsliv och privatliv under alla faser av livet med hänsyn till den enskildes förutsättningar.

Ett väl balanserat och förutsägbart arbetsrättsligt system är även en viktig förutsättning för hållbar tillväxt och hög sysselsättning. Den arbetsrättsliga lagstiftningen ska utgöra en stabil grund för förhållandena på arbetsmarknaden.

Ett sunt och vitalt arbetsliv samt trygghet för arbetstagarna är avgörande beståndsdelar för tillväxt. Det är viktigt med goda relationer på arbetsmarknaden, så att arbetstagarna är trygga

och arbetsgivarna vågar anställa. Det arbetsrättsliga regelverket ska vara utformat på ett sätt som både arbetsgivare och arbetstagare i så stor utsträckning som möjligt kan ställa sig bakom. Arbetsmarknadens parter ska ha möjlighet att göra anpassningar av gällande regler genom avtal där det är lämpligt.

Alla människor som kan och vill arbeta ska ges möjlighet att göra detta utifrån sina förutsättningar. De arbetsrättsliga reglerna i Sverige ska ges förutsättningar för att kombinera trygga förhållanden på arbetsmarknaden med hög sysselsättning. Regeringen anser att grunderna för arbetsrätten bör bestå också framöver. Regeringen slår vakt om den svenska modellen, där förhållandena på arbetsmarknaden i stor utsträckning regleras genom avtal mellan arbetsmarknadens parter.

Det ska vara enkelt att anställa. Majoriteten av dem som arbetar på den svenska arbetsmarknaden har tillsvidareanställningar. Regeringen anser att tillsvidareanställningar ska vara grunden på arbetsmarknaden. Samtidigt spelar tidsbegränsade anställningar också en viktig roll.

4.8.6 Lönebildning

Lönebildningen har en avgörande betydelse för konkurrenskraft, sysselsättning, inflation och andra viktiga delar av den samhällsekonomiska utvecklingen. Formerna för lönebildningen är i första hand en fråga för arbetsmarknadens parter. Avtal är att föredra framför lagstiftning, eftersom samförstånd mellan parterna skapar stabilitet för träffade överenskommelser. Statens roll inskränker sig till ett grundläggande regelverk. I lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet finns regler om stridsåtgärder, tvister och statlig medling. I förordningen (1988:1137) med instruktion för Arbetsdomstolen och förordningen (2007:912) med instruktion för Medlingsinstitutet finns instruktioner för respektive myndighet. I diskrimineringslagen (2008:567) finns förbud mot lönediskriminering.

En väl fungerande lönebildning kännetecknas av mål som hög sysselsättning, prisstabilitet och god reallönetillväxt blir möjliga att förena.

Regeringen anser att lönebildningen i första hand är en fråga för arbetsmarknadens parter. Det statliga Medlingsinstitutet syftar bl.a. till att verka för en väl fungerande lönebildning. Detta åstadkoms, förutom genom medlarnas arbete, genom möten, seminarier, konferenser, statistik

och analys. Medlingsinstitutet har under 2009 genomfört särskilda insatser för att tillvarata samsynen om den konkurrensutsatta sektorns lönenormerande roll.

4.9 Budgetförslag

4.9.1 2:1 Arbetsmiljöverket

Tabell 4.12 Anslagsutveckling

Tusental kronor				
2008	Utfall	599 177	Anslags- sparande	13 317
2009	Anslag	588 130 ¹	Utgifts- prognos	569 190
2010	Förslag	574 612		
2011	Beräknat	592 774 ²		
2012	Beräknat	600 464 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 588 921 tkr i 2010 års prisnivå.

³ Motsvarar 593 507 tkr i 2010 års prisnivå.

Anslaget avser förvaltningskostnader vid Arbetsmiljöverket samt vissa utgifter för företagshälsovård och bidrag till den regionala skyddsombudsverksamheten. Den huvudsakliga verksamheten är tillsynsverksamhet, kriterieverksamhet och kunskapsbildning samt informationsverksamhet.

Utgifter och anslagssparande 2008

Den del av utgifterna under anslaget som avser Arbetsmiljöverkets förvaltning uppgick till 461 miljoner kronor 2008, vilket kan jämföras med 505 miljoner kronor 2007. Regeringens riktlinjer till verket avseende anpassningen till de minskade anslagen innebär att den regionala tillsynen, så långt som möjligt ska värnas. Medelantalet årsarbetskrafter har minskat med 139 under 2008 och med 230 sedan 2006. Arbetsmiljöverket sade upp 17 personer och 18 medarbetare beviljades pensionsersättning eller avgångsvederlag under 2008. Antalet anställda den 31 december 2008 var 621, vilket är 247 färre jämfört med motsvarande tid 2006. Det mesta av omställningsarbetet som följde av de nya förutsättningarna i budgetpropositionen för 2007 (prop. 2006/07:1) för perioden 2007–2009 har därmed genomförts.

Utgifterna för den regionala skyddsombudsverksamheten uppgick till 101 miljoner kronor under 2008, vilket motsvarar 2007 års förbrukning. Arbetsmiljöverket hade ett anslagssparande på drygt 1 miljon kronor vid utgången av 2008 som disponeras av myndigheten.

Anvisade resurser 2009

För 2009 har riksdagen anvisat knappt 457 miljoner kronor för Arbetsmiljöverkets förvaltning. Av detta belopp avser 33 miljoner kronor satsningen i samband med 2009 års budgetproposition på information och kunskap, förstärkt information till utländska företag och arbetstagare samt ökade krav på marknadskontroll och standardiseringsarbete. Från och med 2009 ingår 10 miljoner kronor avseende kriterieverksamhet i förvaltningsanslaget. Anslaget minskades med 55 miljoner kronor jämfört med 2008. Den sammanlagda anslagsminskningen på 155 miljoner kronor som aviserades i samband med budgetpropositionen för 2007 är därmed slutförd. Sammantaget är verkets förvaltningsanslag cirka 14 miljoner kronor lägre jämfört med 2008 exklusive kriterieverksamheten.

Drygt 101 miljoner kronor har tilldelats den regionala skyddsombudsverksamheten, vilket är oförändrat jämfört med tidigare år. Övriga medel under anslaget är 20 miljoner kronor avseende företagshälsovårdsutbildning samt 9 miljoner kronor till förstärkt kunskapsbildning inom området arbetsmiljö och lönsamhet. Prognosen för förvaltningskostnaderna 2009 uppgår till knappt 448 miljoner kronor. Prognosen för den regionala skyddsombudsverksamheten uppgår till knappt 101 miljoner kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 4.13 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor			
Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2008	21 098	22 447	-1 349
(varav tjänsteexport)	0	0	0
Prognos 2009	19 400	19 300	+ 100
(varav tjänsteexport)	0	0	0
Budget 2010	18 190	18 190	0
(varav tjänsteexport)	0	0	0

Uppdragsverksamheten omfattar huvudsakligen den särskilda informationsverksamheten, men även försäljning från informationssystemet om arbetsskador (ISA). Den särskilda informationsverksamheten består främst av försäljning av verkets föreskrifter.

Arbetsmiljöverkets offentligrättsliga verksamhet upphörde under 2009.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Arbetsmiljöverket beslutar om bidrag under anslaget för den regionala skyddsombudsverksam-

heten som medför utgifter kommande budgetår. Regeringen föreslår därför att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 2:1 *Arbetsmiljöverket* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtagande medför behov av framtida anslag på högst 18 400 000 kronor under 2011.

Regeringen föreslår att bemyndiganderamen för 2010 totalt ska uppgå till högst 18 400 000 kronor avseende behov av framtida anslag under 2011.

Tabell 4.14 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2008	Prognos 2009	Förslag 2010	Beräknat 2011	Beräknat 2012–
Ingående åtaganden	18 391	18 391	18 391		
Nya åtaganden	18 391	18 391	18 391		
Infriade åtaganden	-18 391	-18 391	-18 391	-18 391	0
Utestående åtaganden	18 391	18 391	18 391		
Erhållet/förslaget bemyndigande	18 400	18 400	18 400		

Regeringens överväganden

Med anledning av den satsning på arbetsmiljöpolitiken som aviserades i budgetpropositionen för 2009 avseende information och kunskap, förstärkt information till utländska företag och arbetstagare samt ökade krav på marknadskontroll och deltagande i standardiseringsarbetet, föreslår regeringen att anslaget ökas med 12 miljoner kronor 2010 och 2 miljoner kronor 2011. Finansiering av satsningen på arbetsmiljöpolitiken sker genom att anslag 1:3 *Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser* minskas med motsvarande belopp.

Med anledning av övergången till kostnads- mässig redovisning av förvaltningsanslag sker en teknisk justering av anslaget, vilket inneburit att 24 372 000 kronor förts bort som indragning av anslagsbelopp 2009.

Av samma anledning minskas anslaget även följande år, vilket framgår under rubriken ”Övrigt” i tabell 4.15.

Till följd av högre EU-avgift på grund av beslut avseende EU-OSHA (Arbetsmiljöbyrå i Bilbao) minskas anslaget med 0,1 miljon kronor från och med 2010.

Vidare satsas totalt 24 miljoner kronor under perioden 2010–2012 för att i ett pilotprojekt utveckla och prova screening som metod i tillsynsverksamheten. Arbetsmiljöverket föreslås i detta syfte att få i uppdrag att välja en lämplig bransch för besöken av screeningkaraktär. Branschen bör finnas i stora delar av landet och vara av den storlek att det är möjligt att under pilotverksamheten genomföra screeningtillsyn på samtliga arbetsställen. Vidare föreslås att Arbetsmiljöverket ska samråda med arbetsmarknadens parter inför valet av bransch. Finansiering sker genom att anslag 1:2 *Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd* minskas med motsvarande belopp.

Från och med 2010 upphör finansieringen av företagshälsovårdsutbildningen samt förstärkt kunskapsbildning inom området arbetsmiljö och lönsamhet, varför anslaget minskas med 30 miljoner kronor. Regeringen arbetar med att successivt lägga över företagshälsovårdsutbildningarna på den reguljära högskoleutbildningen. Se vidare under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp avsnitt 2.9.2.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 574 612 000 kronor för 2010.

Tabell 4.15 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 2:1 Arbetsmiljöverket

Tusental kronor

	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	588 130	588 130	588 130
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	16 845	20 804	23 938
Beslut	-10 959	-9 083	-9 170
Övrigt ³	-19 404	-7 076	-2 432
Förslag/beräknat anslag	574 612	592 774	600 464

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2009 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

³ Övergångseffekten till följd av kostnads- mässig avräkning av myndigheternas förvaltningsutgifter.

4.9.2 2:2 Arbetsdomstolen

Tabell 4.16 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Typ	Belopp	Övrigt	Totalt
2008	Utfall	27 376	Anslags- sparande	-140
2009	Anslag	26 202	Utgifts- prognos	27 600
2010	Förslag	30 210		
2011	Beräknat	30 475		
2012	Beräknat	30 627		

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 30 181 tkr i 2010 års prisnivå.

³ Motsvarar 30 166 tkr i 2010 års prisnivå.

Anslaget avser förvaltningskostnader vid Arbetsdomstolen. Den huvudsakliga verksamheten är att pröva arbetsrättsliga tvister, dvs. tvister mellan arbetsgivare och arbetstagare.

Analys och slutsatser

Arbetsdomstolen har fortfarande låga målbalanser och de små skiftningarna i genomströmningstiderna torde ha sin förklaring i specifika förhållanden i de enskilda målen. Genomströmningstiderna är av stor betydelse för att bedöma om arbetsrättsliga tvister avgörs inom rimlig tid.

Regeringens överväganden

Med anledning av övergången till kostnads- mässig redovisning av förvaltningsanslag sker en teknisk justering av anslaget, vilket inneburit att

482 000 kronor förts bort som indragning av anslagsbelopp 2009.

För att Arbetsdomstolen ska kunna säkerställa kvaliteten på sin verksamhet föreslår regeringen att anslaget ökas med 3 miljoner kronor från och med 2010. Finansiering sker genom att anslag 1:2 *Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd* minskas med motsvarande belopp.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 30 210 000 kronor för 2010.

Tabell 4.17 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 2:2 Arbetsdomstolen

Tusental kronor

	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	26 202	26 202	26 202
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	1 008	1 273	1 424
Beslut	3 000	3 000	3 001
Förslag/beräknat anslag	30 210	30 475	30 627

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2009 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

4.9.3 2:3 Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar

Tabell 4.18 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	74	Anslags-sparande	16
2008	Utfall	74	Anslags-sparande	16
2009	Anslag	88	¹ Utgifts-prognos	86
2010	Förslag	92		
2011	Beräknat	93	²	
2012	Beräknat	94	²	

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 92 tkr i 2010 års prisnivå.

Anslaget avser kostnader för verksamheten vid Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar. Kostnaderna består huvudsakligen av arvoden och ersättningar.

Nämnden har under 2008 inte hållit något sammanträde i plenum. För närvarande finns två pågående ärenden i nämnden. Dessa gäller av arbetstagare begärda utlåtanden enligt lagen (1949:345) om rätten till arbetstagares uppfinningar.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 92 000 kronor för 2010.

Tabell 4.19 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 2:3 Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar

Tusental kronor

	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	88	88	88
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	4	5	6
Förslag/beräknat anslag	92	93	94

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2009 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

4.9.4 2:4 Internationella arbetsorganisationen (ILO)

Tabell 4.20 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	24 053	Anslags-sparande	214
2008	Utfall	24 053	Anslags-sparande	214
2009	Anslag	35 622	¹ Utgifts-prognos	30 994
2010	Förslag	32 622		
2011	Beräknat	32 622		
2012	Beräknat	32 622		

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Anslaget avser huvudsakligen kostnader för Sveriges medlemsavgift till Internationella arbetsorganisationen (ILO). En mindre del avser kostnader för deltagande i ILO:s verksamhet och för ILO-kommittén.

ILO:s beslutande organ, Internationella arbetskonferensen, antog i juni 2009 arbetsprogram och budget för perioden 2010–2011, omfattande 777,6 miljoner schweizerfranc. Sveriges andel av ILO:s budget är 1,072 procent från och med 2008. Sveriges medlemsavgift för 2010 beräknas därmed till 4,15 miljoner schweizerfranc.

På grund av valutakursförändringar har medlemsavgiften till ILO blivit väsentligt dyrare än beräknat. Anslaget har därför på tilläggsbudget i samband med 2009 års ekonomiska vårproposition ökat med 10 miljoner kronor.

Regeringens överväganden

Till följd av den höjda medlemsavgiften från och med 2010 ökas anslaget med 7 miljoner kronor. Finansiering sker genom att anslaget 1:2 *Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd* minskas med motsvarande belopp. Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 32 622 000 kronor för 2010.

Tabell 4.21 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 2.4 Internationella arbetsorganisationen (ILO)

Tusental kronor

	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	25 622	25 622	25 622
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	7 000	7 000	7 000
Förslag/beräknat anslag	32 622	32 622	32 622

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2009 (bet. 2009/10:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

4.9.5 2:5 Medlingsinstitutet

Tabell 4.22 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	Belopp	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2008	Utfall	52 454	2 110	
2009	Anslag	54 208 ¹		48 793
2010	Förslag	55 369		
2011	Beräknat	55 345 ²		
2012	Beräknat	55 592 ²		

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 55 400 tkr i 2010 års prisnivå.

Anslaget avser förvaltningskostnader och kostnader för lönestatistik för Medlingsinstitutet. Den huvudsakliga verksamheten är medling i arbetstvister och ansvar för den officiella svenska lönestatistiken samt att verka för en väl fungerande lönebildning. Under 2008 uppgick kostnaderna för medling till 6,4 miljoner kronor och kostnaderna för analys och information till 46 miljoner kronor.

Regeringens överväganden

Med anledning av övergången till kostnads- mässig redovisning av förvaltningsanslag sker en teknisk justering av anslaget, vilket inneburit att 272 000 kronor förts bort som indragning av anslagsbelopp 2009. Av samma anledning minskas anslaget även följande år, vilket framgår under rubriken "Övrigt" i tabell 4.23.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 55 369 000 kronor för 2010.

Tabell 4.23 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 2:5 Medlingsinstitutet

Tusental kronor

	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	54 208	54 208	54 208
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	1 192	1 137	1 384
Övrigt ³	-31	0	0
Förslag/beräknat anslag	55 369	55 345	55 592

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2009 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

³ Övergångseffekten till följd av kostnads- mässig avräkning av myndigheternas förvaltningsutgifter.